

Mastergradsoppgave

Aslak Larsen

Ælvespeilet

Den kulturfaglige, økonomiske og politiske debatten rundt etableringen av et kulturhus i Porsgrunn

Høgskolen i Telemark

Avdeling for allmennvitenskapelige fag

Mastergradsoppgave

Aslak Larsen

Ælvespeilet

Den kulturfaglige, økonomiske og politiske debatten rundt etableringen av et kulturhus i Porsgrunn

Høgskolen i Telemark
Fakultet for allmennvitenskapelige fag
Institutt for kultur- og humanistiske fag
Hallvard Eikas plass
3800 Bø

<http://www.hit.no>

Denne oppgaven representerer 60 studiepoeng.

Masterstudium i kulturstudier, kulturpolitikk og -administrasjon

© 2012 Rettigheter etter lov om åndsverk: Aslak Larsen

Trykket ved Høgskolens kopiesenter i Bø

Omslagsfoto/-illustrasjon: CADMAN

Forord

I mange år har det virket som en utenkelig oppgave for meg å skulle ta en mastergrad. Likevel valgte jeg å begi meg utpå dette svært utfordrende, lærerike og til dels utmattende prosjektet, der det å skrive en masteroppgave er selve *mestertesten* på om en klarer å stå et løp helt ut. Denne studiereisen har utfordret meg både fysisk og mentalt. Med endeløse timer i bil, kombinert med uendelige timer foran bøkene og ved dataen, og tilsvarende fravær av fritid, har jeg til tider vært usikker på om det er verdt innsatsen. Likevel ville jeg ikke vært foruten reisen i denne til dels ensomme og spesielle studenttilværelsen.

Valget av tema for oppgaven bunner ut i et sterkt engasjement for både kunst, kultur og kulturpolitikk, der kulturhuset står sentralt. Det å skulle studere et fenomen som en kulturhusdebatt utfra ulike forståelseshorisonter, har gitt meg både innsyn og vidsyn.

Det har vært mange som i større eller mindre grad har bidratt til dette prosjektet: Aller først vil jeg takke alle mine informanter som tok meg velvillig i mot, og som delte sine tanker og erfaringer med meg. En stor takk til mine veiledere, der Sigrid Røyseng var hovedveiler i starten av prosjektet og trakk opp hovedlinjene, mens Geir Vestheim og Ingmar Meland, var henholdsvis hovedveileder og biveileder mot slutten av prosjektet, og samlet mine løse tråder.

Videre vil jeg takke ansvarlig for oppgaveseminalet det siste året, Marit Johansson, for konstruktive innspill. På oppgaveseminalet bidro også alle mine medstudenter med nyttige tilbakemeldinger. Jeg vil også takke Johnny som lot seg prøveintervjue, Christine for spennende diskusjoner i utallige timer i bil, og Hanne for godt faglig samarbeid, husrom og sosialt samvær. En takk til Porsgrunn kommune for god hjelp ved informasjonsinnsamlingen.

Jeg vil også takke pappa og Heidi for at dere har stilt opp for meg når jeg har trengt det.

Spesielt vil jeg takke min kjære Marianne for konstruktive kommentarer til ulike utkast, stødig korrekturlesing og en utrolig støtte. Uten deg ville jeg neppe klart å fullføre.

Til slutt vil jeg takke Sofus og Teodor som har vist stor tålmodighet og kjærighet til en pappa som samtidig med dette har forsøkt å mestre den største kunsten av alt: Det å være pappa.

Sandefjord, 18. mai 2012

Aslak Larsen

Innhold

1 Innledning	7
1.1 Bakgrunn og presentasjon	8
1.2 Begrepsavklaringer - kunst, kultur og kulturhus	9
1.3 Problemstilling.....	12
1.4 Oppgavens disposisjon.....	15
2 Teori.....	16
2.1 Identitet	16
2.2 Økonomiske ringvirkninger	21
2.3 L'art pour l'art - kunst for kunstens egen skyld	22
2.4 Dannelse - hva er viktige verdier for samfunnet?	23
3 Metoder.....	26
3.1 Valg av forskningsdesign - fordeler og ulemper.....	26
3.2 Avgrensning av forskningsområdet.....	27
3.3 Hvordan finne bakgrunnskunnskap om emnet?.....	28
3.4 Utvalg.....	28
3.5 Juridiske spissfindigheter.....	31
3.6 Intervjusituasjonen.....	32
3.7 Behandling av intervjumaterialet.....	34
3.8 Analysen av datamaterialet.....	34
3.9 Dokumentanalyser	35
3.10 Refleksjoner rundt min rolle som forsker	36
4 Makt, mening og identitet - prosessen mot et kulturhus	39
4.1 Fra ønsket om en spartansk scene - til et storslått kulturhus	40
4.2 Ungdommen - hørt, men undertrykt?.....	49
5 Byutvikling - bestemmer kulturhusets plassering hvor sentrum skal være?	59
5.1 Lokalisering av kulturhuset	59
6 Identitet	67
6.1 Stedstilørighet viktig for identitetsbyggingen	67
6.2 Navnet Ælvespeilet - harry eller snobbete?	68
6.3 Ønsket om at Porsgrunn utvikler seg fra en arbeiderklasseby til en utdannings- og kulturby ...	74

7 Økonomiske ringvirkninger	80
7.1 Er ønsket om at et nytt kulturhus vil føre til økonomiske ringvirkninger en utopi?	81
7.2 Ælvespeilet - konkurrere eller samarbeide med nabobyenes kulturhus?	87
7.3 Der krybben er tom, der kiles hestene - usikkerhet rundt driftsmodellen.....	91
8 Avslutning	97
8.1 Metodiske refleksjoner	97
8.2 Refleksjoner over mine funn.....	98
Litteraturliste.....	104
Vedlegg	111

Havet

Det ser og ser

etter ingen mer.

Hvor er du?

Hvor er du?

mitt

Havet

Aslak Larsen, 1994

1 Innledning

Debatten om etableringen av et kulturhus i Porsgrunn¹ har foregått lenge. Det er denne debatten jeg skal ta for meg i denne oppgaven, fordi den så tydelig viser hvilke argumenter – kulturfaglige, økonomiske og politiske – som regnes som gyldige i forhold til kultur og kulturelle nyinvesteringer.

Fra bystyret i Porsgrunn bevilget de første pengene til et skisseprosjekt 8. juni 2000, som førte til bystyrets endelige vedtak om budsjettet til bygging 16. juni 2011, har saken vært mye omtalt blant lokalbefolkningen og i lokalmediene. Utgangspunktet for denne saken har vært at kulturaktører i Porsgrunn har ønsket en god og stor scene for framvisning av blant annet musikk og teater. I starten av debatten ble det diskutert hvorvidt en skal bygge et kulturhus eller ikke. Da flertallet av politikerne for noen år siden ble enige om å bygge, ble debatten dreiet over på spørsmål om hva kulturhuset skal inneholde, hvor mye det skal koste, hva det skal hete og alternative plasseringer.

Det som har vært spesielt i denne saken er at Porsgrunn velger å bygge et kulturhus til tross for at det fungerer greit å bruke Ibsenhuset² i nabobyen Skien, og til tross for at Porsgrunn kommune har dårlig økonomi. Porsgrunns innbyggere har i mangel på egen scene derfor brukt Ibsenhuset. Ved å få sitt eget kulturhus gjør Porsgrunn det dermed mulig å dekke disse behovene selv. I tillegg har kommunen, som en følge av dårlig økonomi, blant annet valgt å organisere skolestrukturen ved å sentralisere og dermed legge ned noen skoler. Denne saken har ofte blitt brukt som argument for å være nøktern med nyinvesteringer, som for eksempel et kulturhus, og for å begrense kommunens driftsutgifter. Da Porsgrunn kommune i 2006 fikk mulighet til å ta ut avkastninger fra Skagerak-midler³, var det i bystyrets behandling bred enighet blant politikerne at en del av dette skulle settes av til bygging av et kulturhus. I 2009

¹ Porsgrunn er en småby med drøye 35 000 innbyggere, og har fortid som en viktig sjøfartsby. Etter 1. og 2. verdenskrig utviklet den seg til en viktig industriby i Norge. De siste årene har den også vært preget av flere utdanningstilbud, og kan med den økte satsingen på kultur som virkemiddel for byutvikling, gjennom blant annet et nytt kulturhus, sies å ha et ønske om å bli en kulturby (Porsgrunn kommune, 2009 og Statistisk Sentralbyrå, 2012).

² Ibsenhuset i Skien var ved åpningen i 1973 en av landets største og mest moderne kulturhus. Bygget inneholder en storsal, flere konferanse- og møterom, foajé, kunstforening, bibliotek, kulturskole, restaurant og lydstudio. Ibsenhuset er et kommunalt aksjeselskap som er heleid av Skien kommune. I følge flere informanter står Porsgrunns innbyggere for rundt 35 prosent av besøket i Ibsenhuset, noe som vitner om at det er et attraktivt kulturtilbud for dem (Ibsenhuset, 2012 og Skien kommune, 2012).

³ I ekstraordinær generalforsamling 19.06.06, vedtok Skagerak Energi en utbetaling fra eksisterende egenkapital med i alt 3.475 millioner kroner for 2006. Porsgrunn kommunes del av disse «ekstramidlene» for 2006, utgjorde hhv. 55,5 og 458,8 millioner kroner. Bystyret vedtok 14.12.06 i Handlingsprogram 2007–2010, at 400 millioner kroner skulle brukes til formålsbygg/kirker/kulturbygg/rådhus. Her skulle inntil 100 millioner kroner brukes til kulturhus (Porsgrunn kommune, 2006, s. 6 og 28).

viste det seg imidlertid at kommunens økonomi var så dårlig at bystyret derimot vedtok å utsette bygging av kulturhuset i ett år. Først to år senere ble det, etter mye dragkamp, vedtatt i det endelige budsjettet på 227,5 millioner kroner at kulturhuset skulle bygges, med åpning i juni 2013.

1.1 Bakgrunn og presentasjon

I «Utkast til strategisk plan for kultur, idrett og fritid 2009-2012» kan vi lese følgende beskrivelse skrevet av den tidligere kultursjefen i Porsgrunn kommune, Tore Dvergastein:

Kulturfeltet vokser. Det brer seg ut fra sin litt opphøyde plass på pyntehylla i industrisamfunnets fritidssektor til å bli et viktig byggemateriale i nesten all samfunnsutvikling. Kunst og kulturdimensjoner spiller en stadig viktigere rolle i byutvikling, innovasjon, folkehelse, i skolen og på en lang rekke andre samfunnsområder. Dette stiller oss overfor store utfordringer. Kulturfeltets kompleksitet krever stadig mer av oss som forvalter det kulturpolitiske feltet i kommunal virksomhet (Porsgrunn kommune, 2008, s. 2).

Dvergastein forteller oss her hvordan kulturfeltet har forandret seg, hvordan kulturen kan virke inn på befolkningen, og hvilke oppgaver og utfordringer Porsgrunn har i forhold til hva de skal bruke kulturen til og hvilken funksjon den skal ha. Han mener, kanskje litt overraskende for noen, at løsningen på byens kulturutfordringer *ikke* nødvendigvis er å bygge et nytt kulturhus, men at en kan benytte seg av de lokaler og uterom som allerede finnes på en bedre måte. Hvis en ser hvilke muligheter de ulike fysiske plassene kan gi, framfor å se begrensningene, vil en langt på vei kunne løse de utfordringer som en vil møte i fremtiden. Den tidligere kultursjefen tilkjennegir med andre ord en åpen og pragmatisk holdning i forhold til spørsmålet om å bygge nytt kulturhus eller ikke.

Det har vært mange aktører med ulike interesser og ståsted i denne debatten:

Kommunebyråkrater og saksbehandlere har i stor grad behandlet saken nøkternt ved å følge de mandat og føringer de har fått av politikerne. Flertallet av politikerne har på tross av stramme budsjetter likevel ønsket å etablere et kulturhus. Mens kultur- og næringsinteresser i større grad har vært opptatt av hvor, hvordan og hva kulturhuset skal inneholde, og hvilken funksjon den skal ha, har media vært kritiske til prosessen ved å synliggjøre utfordringer knyttet til budsjetsprekk, brutte løfter og ignorerte parter.

1.2 Begrepsavklaringer – kunst, kultur og kulturhus

For å få et første begrep om de ulike sidene av debatten om etableringen av kulturhus i Porsgrunn, skal jeg gjøre noen innledende begrepsavklaringer. Det er spesielt tre begreper som er sentrale i denne oppgaven, nemlig «kunst», «kultur» og «kulturhus». Disse vil jeg avklare og definere fortløpende.

Kunst stammer etymologisk sett fra det tyske ordet «können» og har etter hvert kommet til å betegne både det å frambringe et kunstverk og resultatet av denne frambringelsen. I antikken og middelalderen eksisterte ikke ordet «kunst» som samlebegrep for nyskapende og estetisk kulturuttrykk. Denne betydningen får ordet først på slutten av 1700-tallet, samtidig med at estetikk blir en filosofisk disiplin og etter å ha vært forberedt av renessansens samlere og kjennere. I opplysningen og romantikken ble grunnlaget for den borgerlige estetismen og dens institusjoner, som for eksempel museene, lagt og har siden fått avgjørende betydning for hvordan vi oppfatter kunst i dag. Fra tidligere å ha produsert for ulike oppdragsgivere som kirken, en fyrste eller en kunstinteressert borger, begynte kunstnere etter hvert å produsere for et marked. Denne utviklingen skapte et publikum som kunne velge å kjøpe seg retten til å bli tilfredsstilt. Denne kunsttilegnelsen utfordret kunstnerne der betingelsene for kommunikasjon brytes. Dette er et aspekt som ved innledningen av modernismen rundt 1900 for alvor får betydning for kunsten (Bø-Rygg, 1985, s. 13). Fra tidligere å ha et elitistisk syn på kunst som noe særegent og spesielt, oppsto det en reaksjon på dette i England på slutten av 1960-tallet. Her mente en at «culture is ordinary», hvor definisjonen av kunst var kulturelt bestemt og således avhengig av samfunnet og den samtiden som kunsten virker i. Denne retningen kalles for Cultural Studies-tradisjonen – som har fått stor betydning for hvordan en forstår begrepet kunst og kultur i dag (Barker, 2008, s. 41-42). Fra denne forståelsen av kunst er det ikke langt til synet på kunstinstitusjonen som definerende instans. Professor emeritus og kunsthistoriker Gunnar Danbolt mener følgende:

(...) forutsetningen for å bli kunstner i dagens samfunn er at man på en eller annen måte må komme seg inn i Kunstinstitusjonen, altså inn i den sosiale sfære eller sektor hvor det nye estetiske blikket og den nye estetiske metaholdningen er styrende for hva man sier og gjør. For uansett talent og begavelse er det først etter at Kunstinstitusjonen har akseptert et menneske som kunstner, at hun eller han er det i samfunnsmessig forstand (Danbolt, 1999, s. 39).

Danbolt mener altså at selv om en er begavet og har talent for å skape kunst, får en først legitimitet som kunstner når kunstinstitusjonen og samfunnet for øvrig oppfatter en som kunstner og dermed en skaper av ekte kunst. En mer pragmatisk holdning har den

nederlandske billedkunstneren, fotografen og kulturøkonomen Hans Abbing, som mener at kunst både kan være det vanlige mennesker, eller folk innen kunsteliten, kaller for kunst, og at alt dermed avhenger av hvem du spør (Abbing, 2002, s. 19-20). I denne sammenhengen vil jeg bruke begrepet kunst om estetiske uttrykk skapt av kunstnere. Dette kan være alt fra litteratur, billedkunst og musikk, til film og teater. Dette leder meg videre over på neste begrep.

I utvidet forstand kalles ofte kunst også for kultur. Ordet kommer fra det latinske ordet *cultura*, som betyr å dyrke eller kultivere. I følge Cultural Studies-tradisjonen sier kultur både noe om menneskelig aktivitet i samfunnet generelt, noe om ulike estetiske uttrykk spesielt (Barker, 2008). Det er likevel ofte en hårfin balanse mellom det en kan definere som kunst og det en kan definere som kultur. I det utvidede kulturbegrepet har derfor idrett og andre former for fritidsaktiviteter også fått sin plass. Selv om en i følge Cultural Studies-tradisjonen kan beskrive alt som kultur, vil det være mer formålstjenelig i denne oppgaven å lage et skille mellom kunst og kultur som estetiske uttrykk, og kultur som et overordnet begrep for menneskelig samhandling. Mens Abbings definisjon av kunst er i mer tråd med Cultural Studies-tradisjonen og dermed også enkelte ganger kan oppfattes som kultur, bærer Danbolts definisjon av kunst et mer elitistisk preg. Selv om disse definisjonene er noe forskjellige, trenger det ikke nødvendigvis være en motsetning mellom definisjonen av kunst og kultur. Et estetisk uttrykk som for eksempel et musikkstykke kan ved en framførelse av en profesjonell musiker oppfattes som kunst av en tilhører, mens en annen tilhører ikke blir like grepet, og dermed oppfatter det mer som kultur. Det motsatte kan også være tilfelle der en amatør framfører et musikkstykke hvor oppfattelsene til tilhørerne har byttet plass. Derfor er det som sagt gradforskjell på kunst og kultur som estetisk uttrykk. I denne oppgaven vil jeg derfor anvende begrepet kultur med en estetisk forståelse, mens kunst er det som ofte skapes av profesjonelle kunstnere og som av mange oppfattes som mer høyverdig og elitistisk.

Da markedet for slike kulturuttrykk ofte er dårlige vil behovet for en kulturpolitikk være sentral. Gjennom kulturpolitikk kan en regulere tilgangen og bruken av kunst og kultur i samfunnet. Denne kulturpolitikken er hele tiden i endring da det foregår en dragkamp om hvilke typer kunst- og kulturuttrykk som bør få økonomisk støtte, og hvilke som ikke bør få det. Her vil det være ulike aktører med ulike agendaer som alt fra politikere, kulturadministrasjon, kunst- og kulturaktører, næringsinteresser og media. Debatten om kulturhuset i Porsgrunn er et godt eksempel på dette.

Bygging av ulike former for kulturhus har en lang tradisjon i Norge, der en har brukt alt fra bedehus til samfunnshus, som forsamlingslokaler for kulturelle aktiviteter. Selv om samfunnshus og Folkets hus fra 1930-tallet, kan betraktes som forløpere, var det først på 1960-tallet i Norge at begrepet «kulturhus» ble brukt (Røvær, 2010 og De Gala, 2008). Og det var først med landets første store flerbruks kulturhus, Ibsenhuset i Skien fra 1973, at spesialbygde kulturhus så dagens lys (Røvær, 2010). Dagens kulturhus er derfor svært varierte i både størrelse, form og innhold, og drives på mange forskjellige måter. Det finnes derfor ulike definisjoner av kulturhus. En god definisjon finnes i Tina Røværers masteroppgave om dagens kulturhus:

Et kulturhus er et profesjonelt drevet bygg for kulturformidling og kulturproduksjon. En lokal og regional møteplass og arena for amatører og profesjonelle utøvere av kunst og kulturaktiviteter. Avhengig av innhold kan kulturhus også betegnes som en kunst- og kulturinstitusjon med spesialkompetanse innen kulturproduksjon og formidling (Røvær, 2010, s. 13).

Med dette mener hun at for å definere et kulturhus må en drive profesjonelt med lønnede medarbeidere som har spesialkompetanse på hvert sitt fagfelt. I tillegg må kulturhuset ha både lokal og regional forankring der amatører og profesjonelle utøver sine kunst- og kulturaktiviteter. For eksempel vil et samfunnshus eller bedehus som drives på frivillig basis, og som har faste øvelser og noen amatøroppsetninger i året for lokalbefolkningen, derfor ikke falle innunder denne definisjonen.

For å skille seg fra andre bygg og institusjoner som også tilbyr kunst- og kulturuttrykk i ulik form og innhold, har en gjennom interesseorganisasjonen Norsk KulturhusNettverk opprettet en felles plattform. Her kan de ulike kulturhusmedlemmene synliggjøre, samordne og utvikle seg i fellesskap. Per i dag teller nettverket 80 medlemmer, noe som kun er en liten del av alle de ulike byggene som tilbyr kunst- og kulturuttrykk i Norge, og som godt kan kalles for kulturhus (Norsk KulturhusNettverk, 2012). Likevel vil de fleste kulturhusene som er medlem i dette nettverket ha flere likhetstrekk enn det som er tilfelle med alle de andre kulturhusene som ikke er medlemmer.

Kulturhuset i Porsgrunn vil få regional status og være kommunalt drevet med ulike kunst- og kulturuttrykk, av og for både amatører og profesjonelle. Bygget vil bli på rundt 3 500 kvadratmeter og inneholde blant annet tre saler for scenekunst, en foajé med kafé og Kunsthall Grenland (Porsgrunn kommune, 2010b og Porsgrunn Kommune, 2012a). Slik planen for hvordan kulturhuset i Porsgrunn skal se ut, hva det skal inneholde og hvordan det

skal drives, vil det fint passe inn i Røværs definisjon av et kulturhus. Således fyller kulturhuset kriteriene for medlemskap i Norsk KulturhusNettverk.

Jeg har nå avklart og definert de sentrale begrepene, og skal videre si noe om hvorfor jeg har valgt dette temaet og hva formålet med oppgaven er.

Personlig har jeg god erfaring fra å jobbe i ulike kulturhus. Jeg har et positivt forhold til Porsgrunn kommune og synes kulturhusideen er ambisiøs og spennende, men viktigere enn denne personlige motivasjonen er kanskje den generelle observasjonen at bygging av kulturhus alltid skaper stort engasjement i befolkningen.

Grenland Friteater er viktig i denne sammenhengen. De har klart å etablere seg i en liten og typisk arbeiderklasseby som Porsgrunn, hvor de har skapt et profesjonelt teatermiljø som blant annet årlig arrangerer Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival⁴. Det er spesielt, og teateret har, sammen med det rytmiske musikkmiljøet, vært en sterk aktør og pådriver for etablering av et kulturhus i Porsgrunn.

Derfor er det spennende å se på akkurat denne saken. Ikke bare får den tydelig fram hvilke argumenter som er legitime i forhold til kultur og kulturelle nyinvesteringer, men den sier også noe om lokalt engasjement i kultur og om hva etableringen av et kulturhus kan ha å si for stedsutviklingen, og dermed identitetsbyggingen, for folk i Porsgrunn.

Men hovedformålet med oppgaven er altså å belyse hvordan prosessen har artet seg, og å se på hvilke argumenter som har vært brukt for å etablere et kulturhus.

1.3 Problemstilling

Jeg skal nå si noe oppsummerende om hvordan jeg har kommet fram til oppgavens problemstilling. Siden tusenårsskiftet har vi sett en sterk økning i planlegging og bygging av kulturhus i Norge. Det finnes mange aktører og ulike argumenter for hvorfor en vil bygge et kulturhus. Aktørene har vært alt fra mediefolk, politikere, kulturaktører og næringsaktører til kommuneadministrasjonen. Disse har ofte ulike interesser og derfor ulike argumenter for sine syn. De mest sentrale argumentene har vært identitetstilhørighet, økonomiske ringvirkninger,

⁴ Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival er Norges største internasjonale teaterfestival, og har blitt avholdt hvert år i slutten av juni siden 1995. De bruker både ute- og innerom, hovedsakelig i sentrum, som arena for ulike scenekunst produksjoner. Initiativet til festivalen kom fra Grenland Friteater (Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival, 2012).

kunst for kunstens egen skyld og dannelse. Den kulturpolitiske debatten om bygging av kulturhus i Porsgrunn er det derfor interessant å studere nærmere.

Det jeg vil vite mer om er *hvilke kulturfaglige, økonomiske og politiske argumenter som har vært brukt i debatten om å bygge et kulturhus i Porsgrunn kommune*. Jeg vil da se på ulike aspekter ved denne debatten. Hvilke aktører har uttalt seg og i hvilken grad har deres syn blitt hørt og blitt tatt hensyn til? Har enkelte politikere kjempet gjennom denne saken for å etterlate seg et signaltårn for ettertiden, som ved omstendighetene rundt Pompidousenteret i Paris⁵? Er det kulturbyråkrater som utreder og innstiller i kultursaker som politikerne godtar og dermed vedtar? Er det frivillige og/eller det profesjonelle kulturlivet som setter dagsorden i en slik sak? Eller er det media som setter dagsorden? Hvilke argumenter ble brukt for hvor kulturhuset skulle ligge? Og vil bygging av et regionalt kulturhus i Porsgrunn føre til interessekonflikter når Ibsenhuset i Skien allerede har status som regionalt kulturhus? Alle disse spørsmålene skal jeg ta for meg og prøve å besvare i analysekapitlene.

Hovedvekten av mitt empiriske materiale for analysen er elleve personlige intervjuer som ble gjort i slutten av juni 2011. Jeg har valgt ut disse hovedsakelig fordi de representerer fem hovedgrupper som jeg synes det er interessant å få mer kunnskap om: mediefolk, politikere, kulturaktører, næringsaktører og kommuneadministrasjon. Disse intervjuene gjør jeg en kvalitativ analyse av. Her studerer jeg hva som blir sagt for å fortolke hvordan de forstår virkeligheten og hvorfor de mener det de gjør. For å få et mer nyansert bilde har jeg valgt å supplere med å analysere dokumenter. Dette har vært alt fra medieartikler til kommunale og politiske saksdokumenter fra Porsgrunn kommune. Til sammen vil denne informasjonen forhåpentligvis gjøre at jeg har fått en mer nyansert og bredere innsikt i hvordan denne debatten har vært.

Siden det empiriske materialet mitt er intervjuer gjort etter at byggingen av kulturhuset ble vedtatt, vil det derfor i litt mindre grad diskuteres om hvorvidt det skal bygges et kulturhus eller ikke. Dette kommer derfor mer fram i eldre medieartikler og kommunale og politiske saksdokumenter. Hovedvekten av mitt empiriske materiale er som sagt intervjuer der debatten i noe større grad har vært mer rettet mot hva kulturhuset skal inneholde, hvem det skal være for, hva det skal hete, hvor det skal ligge og hvor mye det skal koste. Likevel vil jeg gjennom all denne informasjonen kunne undersøke hvilke argumenter som har vært brukt for etablering av et kulturhus.

⁵ Etableringen av Europas største museum, Pompidousenteret i 1977 var kontroversielt. Det ble kritisert både for sin arkitektoniske utforming, størrelse og politiske stormannsgalskap (Lindvig, 2007).

Bygging av et nytt kulturhus skaper som sagt sterke følelser der ulike meninger ofte står steilt mot hverandre. For å få bedre oversikt over de ulike argumentene, er det nødvendig å sette de inn i et teoretisk rammeverk. De tidligere fire nevnte hovedargumentene for bygging av et nytt kulturhus: identitet, økonomiske ringvirkninger, kunst for kunstens egen skyld og dannelse, danner utgangspunktet for mitt valg av teoretiske innfallsvinkler. Dette kommer jeg nærmere inn på i teorikapitlet. Selv om jeg har valgt å dele teorien og dermed analysen inn i fire deler, vil ikke argumentene utelukkende tilhøre kun en kategori. Ofte vil argumentene inneholde to eller flere grunner til hvorfor en skal bygge et kulturhus. Jeg vil kort presentere de fire hovedargumentene fortløpende.

Da argumentet om identitet og stedstilhørighet ofte er det mest sentrale i forbindelse med etablering av kulturhus, også i denne saken, vil jeg derfor starte med det, og vie det mest plass. Her vil jeg hovedsakelig se på identitetsteorier av den franske sosiologen Pierre Bourdieu og den engelske sosiologen Anthony Giddens. Bourdieu mener at identitetsskaping, og dermed syn på kunst og kultur, i stor grad skapes av ens sosiale bakgrunn og oppvekst. Dette kaller han for «habitus» (Bourdieu, 1995). Denne habitusen mener han blant annet vil kunne påvirke ens bruk av kunst- og kultur. Her vil det derfor være naturlig å se på hvordan ens kunst- og kulturbruk kan påvirke i hvor stor grad en ønsker satsing på for eksempel bygging av et nytt og kostbart kulturhus, som i Porsgrunn.

Moderniteten skaper et behov for å koble tid og rom sammen der en både ivaretar historien og fornyer den gjennom arkitektonisk utforming og innhold. Dette kan bedre forstås gjennom bruk av Giddens' begrep om selvidentitet. Her gis enkeltmennesket mulighet til selvrealisering gjennom den industrielle og teknologiske utviklingen, men kan også risikere å mislykkes med det (Giddens, 1990).

Den amerikanske økonomen og sosiologen Richard Florida, mener at byer som tiltrekker seg kreativ arbeidskraft også vil få positive økonomiske ringvirkninger som en følge av dette (Florida, 2002).

«L'art pour l'art» forstås som kunst for kunstens egen skyld der kunsten skal være autonom og ha en egenverdi. Dette begrepet fikk sitt gjennombrudd rundt 1900 ved modernismen, og er fremdeles aktuell i dag.

Dannelse sier noe om et menneskets sett av allmenkunnskaper, kulturell kapital og innsikt i samfunnet for øvrig. Denne egenskapen tilegner vi oss både gjennom vår oppdragelse i

familien, og gjennom skolesystemet og som samfunnsborger generelt. I dag fungerer opprettelsen av de mange kulturhusene som et dannelsesprosjekt, der innbyggerne kan oppleve kunst og kultur i profesjonelle rammer. Et kulturhus i Porsgrunn vil i så måte kunne bidra til dette. Alle disse fire argumentene ser jeg derfor som sentrale for å bygge kulturhus i Porsgrunn. Videre skal jeg oppsummere hvordan oppgaven er bygd opp.

1.4 Oppgavens disposisjon

Her i kapittel 1 har jeg kort presentert oppgaven og mitt valg av problemstilling, materiale, metode og teori. Kapittel 2 inneholder ulike teorier som er anvendbare for å finne ut hvilke mekanismer som ligger bak de ulike tankesettene og argumentene som kommer til uttrykk i denne debatten. I tillegg tar jeg for meg tidligere forskning om hvilke argumenter som har vært brukt i debatter om etablering av kulturhus. I kapittel 3 presenterer jeg min metodiske framgangsmåte. Deretter vil de neste fire kapitlene være presentasjon og analyse av mine empiriske funn med ulike argumenter for bygging av kulturhus i Porsgrunn: I kapittel 4 ser jeg på hvordan prosessen har vært fram mot et kulturhus. Videre tar jeg for meg lokaliseringsdebatten i kapittel 5. I kapittel 6 analyserer jeg hvordan ulike former for identitetsargumenter ble brukt, mens jeg i kapittel 7 ser på hvordan argumentet om økonomiske ringvirkninger har fått legitimitet. Avslutningsvis vil jeg i kapittel 8 oppsummere funnene mine i analysen og gjøre en konklusjon.

2 Teori

Debatten om etablering av et kulturhus i Porsgrunn er både spennende, uoversiktlig og kompleks. Dette temaet er aktuelt for faget kulturstudier, både fordi det tar for seg stedsidentitet og kulturpolitikk, og fordi det tar for seg utfordringen med å ville vise kunst av høy kvalitet og bidra til opplysning og samfunnsengasjement. Argumenter som har vært brukt i kulturhusdebatten er bygd på ulike motiver og grunner. Problemstillingen jeg ønsker å belyse er som nevnt *hvilke kulturfaglige, økonomiske og politiske argumenter som har vært brukt i debatten om å bygge et kulturhus i Porsgrunn kommune*. For bedre å kunne forstå og få oversikt over hvorfor og hvordan de ulike argumentene har vært brukt i kulturhusdebatten, har jeg tatt utgangspunkt i kulturargumentene som tenderer i teorien og forskningen innen kulturstudier. Her har jeg valgt å dele argumentene inn i fire hovedgrupper: identitet, økonomiske ringvirkninger, kunst for kunstens egen skyld og dannelses. Disse begrepene oppfatter jeg også som svært sentrale i en kulturhusdebatt, og jeg vil derfor i analysen se i hvilken grad disse er gjeldende for eksemplet i Porsgrunn.

2.1 Identitet

Tverrfaglige kulturstudier bygger blant annet på Cultural Studies-tradisjonen der spørsmål rundt klasse, kjønn, etnisitet, rase og nasjon er viktige. Identitet er her en sentral faktor, og det er derfor interessant å se på i hvilken grad identitet blir brukt som argument for å etablere et kulturhus.

Gjennom senmoderniteten oppløses det tradisjonelle samfunnet der livsløpet tidligere var staket ut allerede ved fødselen, og hver enkelt ble tildelt en fast og stabil identitet (Øhra, 2011). Sammen med teknokratiseringen og økonomisering av ulike livsområder, gjør dette det mer komplekst å forme sin egen identitet. Denne utviklingen, hvor både teknologiske nyvinninger og raske samfunnsendringer skjer, krever både evne og vilje til omstilling og nytenking. Dette utfordrer en og setter mennesket på en prøve. Det å utforske og forandre sin identitet kaller den tyske pedagogen Thomas Ziehe for kulturell frisetting (Øhra, 2008a). Ønsket om å være unik og ha en egen og selvstendig identitet, ulik alle andre, samtidig som en vil være en del av et fellesskap som ser og bekrefter en, kan bli et paradoks. Her vil en derfor måtte tilpasse seg for å bli akseptert og godtatt for den en er. Dette paradokset kan fort bli en selvmotsigelse, fordi de aller fleste grupper av mennesker vil speile seg i likheter framfor ulikheter for nettopp å bli bekreftet av andre, og for å bekrefte seg selv og sin identitet

(Øhra, 2008a). Gjennom de mange muligheter et kulturhus gir, åpner en derfor for at forskjellige grupper av mennesker, sammen kan skape og formidle ulike kunst- og kulturuttrykk. Dette kan forsterke følelsen av tilhørighet, der en både blir bekreftet av andre, og dermed seg selv. Denne deltakelsen kan være med på å binde sammen denne delvis brutte kjeden av tradisjonelle livsløp hvor behovet for kontinuitet og stabilitet blir ivaretatt, og ens identitet videreført. Med dette for øyet er det formålstjenelig å se nærmere på et annet sentralt identitetsbegrep som er relevant innen kulturhusdebatten, nemlig dikotomien mellom by og land.

I *Storbyene og åndslivet* beskriver den tyske sosiologen og filosofen Georg Simmel forskjellene mellom by og land som:

I og med hver kryssing av gaten, i og med det økonomiske, yrkesmessige, og sosiale livs tempo og mangfoldighet preger den allerede sjelslivets sansemessige fundament og vår bevissthet i kraft av den grad av oppmerksomhet den avkrever oss i og med at vi er forskjellsvesener. Dermed oppstår en dyptgående motsetning til småbyen og landlivet, hvor det sansemessige og intellektuelle liv flyter med en langsommere, mer tilvant og jevnere rytme. Ut fra dette blir det fremfor alt forståelig at storbyens sjelsliv har et intellektualisert preg, sammenlignet med småbyens, som er basert på lynnet og følelsene (Østerberg, 1990, s. 88).

Simmel mener at storbymennesket i større grad har utviklet sitt intellekt og åndsliv der inntrykkene og tempoet er høyere enn det som er tilfelle hos småbymennesket, hvor alt går saktere og er mer forutsigbart. Han forklarer dette nærmere med at forstanden hører hjemme i de bevisste deler av vår sjel, og slipper dermed i motsetning til det konservative lynnets behov for å gjøre store grunnleggende forandringer for å tilpasse seg fenomenenes rytme (Østerberg, 1990, s. 89). Simmel mener dermed at denne egenskapen til forstanden gjør oss i stand til å motta og takle alle de inntrykk som storbyen utsetter oss for, uten å la oss bli overmannet av lynnets dypere personligere lag. Dikotomien mellom by og land hvor urbane mennesker oftere er mer rustet for å kunne persipere mer krevende kunst- og kulturuttrykk enn det landlige mennesker er, vil også være aktuell for Porsgrunn. Her ønsker en at alle mulige kunst- og kulturuttrykk skal være for alle, mens det viser seg at de i praksis kun konsumeres av en liten del av befolkningen (Danielsen, 2006). Porsgrunn er som sagt en liten by hvor både et fåtall bor innenfor sentrumskjernen, innslaget av storbypreg er lite og utdanningsnivået er litt under gjennomsnittet (Statistisk Sentralbyrå, 2010b). Derfor kan det være en utfordring i å etablere et kulturhus i kommunen. Dette vil ofte være et dilemma for små byer som både vil bevare det intime og koselige småbypreget som de ofte markedsfører seg med, samtidig som de ønsker å være urbane, moderne og nyskapende. For å klare å balansere dette har behovet for en klar og tydelig stedsidentitet økt.

Forholdet mellom hvor en kommer fra og hvem en oppfatter seg selv som, har ofte en nær sammenheng. Dette er ofte sentrale faktorer ved bygging av nye spesialbygg som kulturhus. Gjennom arkitektonisk utforming og ulike kunst- og kulturuttrykk, skal kulturhuset både formidle historien til stedet, og skape noe nytt på en engasjerende og vital måte. Dermed fungerer kulturhuset som en lokal identitetsskaper hvor tilhørigheten og stedslojaliteten nettopp forsterkes gjennom historiefortellingen. Arkeologen Brit Solli problematiserer utsagnet om at det er viktig å kjenne våre røtter og historie for å kunne møte fremtiden. Hun mener at en tidligere var mest opptatt av å forstå samtiden gjennom å forske på fortiden og våre røtter. I dag derimot, flytter vi mer på oss ved å reise oftere og lengre, og i tillegg har media gjort at verden har kommet nærmere på oss. Denne globaliseringen har ført til at føtter kanskje er viktigere enn røtter når en skal prøve å forstå sin egen samtid (Solli, 1997, s. 176). Hun forklarer dette med at:

Når historien ikke lenger handler om «våre» forfedre, men om mennesker som utgjorde fremmede kulturer, blir det uinteressant å bruke fortiden som argument i nasjonalistiske sammenhenger. Langs norske fjorder og under våre fjell, levde mennesker som bare for noen generasjoner siden tenkte, følte og handlet kulturelt sett ganske annerledes enn oss selv. Et slikt perspektiv på fortiden skjerper ikke motsetningene mellom det nasjonale og det fremmede. Tvert imot kan det bidra til å skape toleranse for dagens kulturelle mangfold og det faktum at kultur ikke er ferdige fenomener, men uferdige prosesser (Solli, 1997, s. 176).

Med dette mener hun at vi i dag ikke nødvendigvis har mer til felles med våre forfedre enn med dem som flytter hit. Vår kultur og våre levemåter har som en følge av den generelle samfunnsutviklingen og globale strømninger forandret seg mye de siste generasjoner. Således ligner den ikke lenger så mye på våre forfedres, men har blitt mer internasjonal og multikulturell. Som en reaksjon på denne raske og uoversiktlige utviklingen, har behovet for egen stedsidentitet også i denne sammenheng, kanskje blitt enda viktigere. I kampen om å tiltrekke seg bosetting og arbeidskraft er stedets egenart ofte et viktig salgsargument. Dette kan et kulturhus være med på å forsterke. I rapporten fra Norsk institutt for by- og regionsforskning hevder forsker Grete Vestby at:

En annen trend er at byer er blitt opptatt av å sette stedsidentitet, identitetskonstruksjoner og merkevarebygging i fokus etter hvert som de opplever økt konkurranse om å være attraktive for bosetting, næringsvirksomhet, handel, reiseliv og utdanning. Det er stor oppmerksomhet på særpreg, kvaliteter og fortrinn som kan videreutvikles og profileres. Arbeid med stedsutvikling inkluderer ofte strategier for å satse på ulike former for kunst, kultur, kulturarv og kulturbaserte næringer (Vestby og Skogheim, 2010, s. 34-35).

Her mener hun at mange byer bruker blant annet kunst, kultur og kulturbaserte næringer som virkemidler for å synliggjøre stedsidentitet og omdømmebygging. Gjennom å bruke kunst og

kultur til å sette lokalt særpreg på hva som skiller ens by ut ifra en annen, ønsker en å gjøre byen sin mer attraktiv for bosetting og turisme. Dette viser at selv om verden har blitt mindre, er det lokale særpreget og stedsidentiteten en viktig faktor både for de som allerede bor der, og for dem som enten skal på besøk eller flytte dit. Dette leder meg inn på neste begrep om individuell identitet.

I følge Sørensen, Høystad, Bjurstrøm og Vike er ikke identitet kun et spørsmål om hva en person «egentlig er», men hvordan en uttrykker sin identitet på. Den er sjelden total eller entydig og endrer seg i forhold til omgivelsene (Sørensen, Høystad, Bjurstrøm og Vike, 2008, s. 139). Chris Barker skiller mellom selvidentitet som en verbal- og følelsesoppfatning av oss selv, mens sosial identitet er forventninger og meninger andre har om oss (Barker, 2008, s. 215). Identitet kan dermed forstås som noe som er konstruert, og ikke løsrevet fra samfunnet og omgivelsene rundt en. Slik vil både andres og ens egen oppfattelse av hvilken identitet en har, være viktig for hvordan en nettopp konstruerer sin identitet på. Denne konstruksjonen kan en blant annet gjennom ens syn på og bruk av kulturhus, bidra til å forme. Kulturhuset vil dermed fungere som en identitetsskaper.

Den engelske sosiologen Anthony Giddens snakker om selvidentitet som et prosjekt der en reflekterer over, og stiller seg selv eksistensielle og kritiske spørsmål som hva en skal gjøre, hvordan en oppfører seg og hvem en skal være. Identitet er hvordan vi tenker om oss selv og gjør oss i stand til å endre atferd avhengig av ulike situasjoner. Giddens kaller identitet for et prosjekt fordi den hele tiden skapes og er en prosess som alltid er i utvikling. Vi bruker erfaringene fra fortiden til å forme den vi ønsker å være nå og i framtiden (Giddens, 1991, s. 53 og Barker, 2008, s. 217). Denne tanken brukes også i argumentet om å bygge et nytt kulturhus i Porsgrunn, hvor en gjennom form og innhold på den ene siden ønsker å videreføre deler av historien, samtidig som en ønsker å vitalisere og tilføre noe nytt. Dette vil jeg se nærmere på i analysekapittel 6.3.

Videre bruker Giddens begrepet selvrefleksivitet som betyr at våre handlinger er avhengig av strukturen som medium, og der strukturen kun finnes gjennom å bli bekreftet gjennom sine handlinger. «Strukturasjon betegner at strukturen er noe som hele tiden blir til gjennom aktørenes virksomhet og refleksjon over deres virksomhet» (Østerberg, 1997, s. 17). Språket muliggjør og begrenser våre tankemønstre og handlinger hvor en både kan speile seg i noe annet, og at forskjellige fenomener speiler seg i forhold til andre fenomener. Derfor mener Giddens at språket er refleksivt i motsetning til tillærte og seine praksiser. Disse praksisene

leder meg derfor over på neste begrep, habitus, som blant annet tar for seg forskjeller innen kulturkonsum.

Den franske sosiologen Pierre Bourdieu, ga ut *Distinksjonen – En sosiologisk kritikk av dømmekraften* i 1979 som en kritikk av Kants *Kritikk av dømmekraften* fra 1790. Her mente Bourdieu at Kant med sin rene smaksdom overså smakens samfunnsmessige funksjon der smaken nettopp ikke kan være ren og løsrevet fra samfunnet og sin samtid, men derimot helt avhengig av den (Bourdieu, 1995). Med dette synet bringer Bourdieu oss inn på begrepet habitus som han videreutviklet fra Aristoteles, og som han mente var en slags kroppsliggjøring og en tillært type tanke-, atferd eller smaksmønster. Bourdieu fant ut at mennesker fra forskjellige sosiale lag var i besittelse av forskjellig kulturell kapital, som ofte førte til at de verken konsumerte eller snakket om de samme typer kunst- og kulturuttrykk som for eksempel litteratur, billedkunst og musikk (Bourdieu, 1995). Da ulik grad av kulturell kapital førte til store forskjeller mellom hva ulike sosiale lag av befolkningen fikk tilgang til av kulturelle goder, ble det en måte å skille dem på. Gjennom konsum av kulturelle goder kunne en markere hvem en var, og dermed skape sin identitet utfra det. Dette synet er særlig interessant i et senmodernistisk perspektiv. De som innehar en høy grad av kulturell kapital, kan ofte både konsumere såkalt høyverdig kunst og kultur som opera, ballett og klassisk musikk, samtidig som de også kan like å gå på en rockekonsert eller la seg underholde av såpeserier på fjernsyn (Ytreberg, 2004). Mens de som innehar en lav grad av kulturell kapital oftere konsumerer kun såkalt folkelig og enklere form for kulturuttrykk som for eksempel popmusikk og talkshow. Dette perspektivet er spesielt interessant i kulturhusdebatten i Porsgrunn der mye av kjernen til uenighetene nettopp har vært hva kulturhuset skal inneholde, og dermed hvem det skal være for. Her har mange motstandere vært skeptiske til at kulturhuset kun skal bli en arena for de få med interesse for høykultur. Derfor har det vært viktig for forkjemperne å tydeliggjøre at kulturhuset nettopp skal være for alle, noe jeg kommer nærmere inn på i analysekapitlene 6.2 og 6.3.

Espen Ytreberg problematiserer ytterligere dikotomien mellom høy- og lavkultur i artikkelen *Norge: Mektig middelkultur*, der han ved å referere til Bourdieu mener at « (...) småborgerskapets middelkultursmak er resultatet av et stadig strev for å kappe trossa til lavkulturen, kombinert med stadige forsøk på å tilegne seg medlemskap i høykulturen. Men høykulturens folk forakter middelkulturen, og drar stigen opp etter seg som best de kan» (Ytreberg, 2004, s. 8). Dette er nettopp et av kjernepunktene i *Distinksjonen* der behovet for å markere et skille mellom de som innehar den «riktige» kulturelle kapitalen, og de som ikke

har den, er gjeldende. På den måten kan en utøve makt innen de hierarkiske strukturene som finnes innen kunst og kultur, der de som til enhver tid har definisjonsmakt til å bestemme hva som er god og dårlig kunst, har det siste ordet. Maktbegrepet kunne således vært interessant å se nærmere på i denne sammenhengen, men ligger utenfor oppgavens ramme.

Videre skriver Ytreberg om en legitim og ikke-legitim kultur. Her kan trønderne Bjarne Brøndbo i D.D.E. og Arve Tellefsen på tross av sine musikalske ytterpunkter, som det pubrock og klassisk musikk er, likevel opptre i lignende settinger. Tellefsen spiller ønskesanger som klassiske svisker a la «Gabriels obo», mens Brøndbo spiller «Det går likar no». Ytreberg poengterer dette godt med å si: «Hodene våre får av og til tanker om å melde overgang til høykulturen, når middelkulturen blir for ufordragelig. Men hjertet og rompa er godt plantet i middelkulturen, og holder stand der» (Ytreberg, 2004, s. 15). Dette har også vært et av hovedargumentene for hva kulturhuset skal fylles med. Nemlig folkelig middelkultur som alle kan ta del i. Utfordringen blir da å finne ut hvem denne middelklassen er og hvordan en skal nå denne. Dette kommer jeg også nærmere inn på i analysen av materialet mitt i analysekapitlene 6.2 og 6.3. Argumentet om at egenarten til den lokale stedsidentiteten kan brukes som merkevare, kan også knyttes opp mot neste argument om at kulturhus kan skape økonomiske ringvirkninger.

2.2 Økonomiske ringvirkninger

Det andre argumentet som blir brukt for støtte til kultur og etablering av kulturhus, er at den kan føre til økonomiske ringvirkninger og næringsutvikling slik den amerikanske økonomiprofessoren Richard Florida i blant annet *The Rise of the Creative Class* hevder (Florida, 2002).

Mange norske kommuner har nylig bygd, og bygger for tiden, kulturhus i håp om at det vil skape økonomisk vekst og positive ringvirkninger for lokalsamfunnet (Kommunal Rapport, 2011). Dette har lenge vært hovedargumentet for mange politikere når de har vært villige til å bevilge uttallige millioner til bygging og drifting av kulturhus (St. meld nr. 22, 2006-2007). Ved første øyekast kan det virke som at Florida har fått gjennomslag med sin teori om at byer som tiltrekker seg kreative og innovative mennesker vil lykkes. Siden han er den ledende innen forklaringer og argumenter for dette synet, vil jeg derfor kort ta for meg hans teori på dette området. I analysen blir det derfor interessant å finne ut i hvilken grad dette stemmer, og om etablering av kulturhuset kun er et instrumentelt og næringspolitisk argument.

Florida (2002) skriver om den teknologiske og humankapitale utviklingen i vesten generelt, og USA spesielt. Det vestlige samfunnet har gått fra å være et jordbruks- og industrisamfunn i starten av det forrige århundre, til gradvis å gå over i større del av tjeneste- og serviceytende næringer, og kreative næringer. Disse kreative næringene mener han innbefatter alle som er kreative og skaper noe, og dette kan være blant annet forskere, utdanningspersonell, leger, ingeniører, journalister, kunstnere og kulturarbeidere osv. I følge Florida vokser andelen av denne kreative klassen stadig (Florida, 2002, s. 74). Denne utviklingen mener han har skjedd siden starten av 1970-tallet, og har ført til at samfunnet har forandret seg mye. Selv om det er vanskelig å sammenligne USA med Norge fordi det opereres med litt ulike begreper, viser statistikken at andelen av kreative næringer også har økt i Norge og Porsgrunn (Statistisk Sentralbyrå, 2007, Statistisk Sentralbyrå, 2010b, Skoglund, 2007 og Vareide og Strøm, 2011). I hvor stor grad denne argumentasjonen har vært brukt i kulturhusdebatten, kommer jeg nærmere inn på i analysekapittel 7. Før dette skal jeg se på hvordan autonomibegrepet kan forstås med uttrykket *l'art pour l'art*.

2.3 *L'art pour l'art* – kunst for kunstens egen skyld

Et ønske om *l'art pour l'art* der kunstens autonomi skulle være førende, er det tredje argumentet som blir brukt for blant annet etablering av et kulturhus.

Den tyske filosofen Immanuel Kant innførte et nytt syn på estetikk. Han mente at god kunst kun kunne bedømmes ut fra seg selv fordi den var av god håndverksmessig karakter. Kant hevdet at kunsten var autonom, og ikke lot seg påvirke av omgivelsene (Kant, 1790). Dette kunstsynet utviklet seg videre, først i litteraturen og så i malerkunsten der begrepet *l'art pour l'art* snaut 100 år senere fikk sitt gjennombrudd. Her var tanken om at kunsten hadde en egenverdi som var opphøyet over moralske, religiøse og sosiale strømninger, og som ikke skulle styres av samfunnsmessige nyttehensyn (Mangset, 2010). Dermed ville de som hadde evnen til å skape denne kunsten få et «*raison d'être*», der kunst for kunstens egen skyld ble legitimert. *L'art pour l'art* blir da brukt som argument for å skape en arena for å vise kunst og kultur av høy kvalitet, og dermed for å etablere et kulturhus. Den økte etableringen av kulturhus i Norge har gjort dette mulig, men kan samtidig føre til at det kunstneriske mangfoldet vil svekkes.

Svein Bjørkås mener at den norske kulturpolitikken ikke har lyktes helt med å skjerme kunsten fra markedets virkemåte, da den offentlige støtten som den har prøvd å motvirke har

ført til kulturell ensretting (Bjørkås, 1998). Dette kan oppfattes som et paradoks, fordi mye av argumentasjonen for offentlig støtte til kunst og kultur nettopp begrunnes i at den enten ikke genererer store nok inntekter, at den er for smal kunstnerisk og for dyr å produsere, eller befinner seg utenfor de store byene. Det er dette som er noe av dilemmaet og utfordringen for små byer som Porsgrunn, der de sliter med både å definere og å finne ut hva de skal være: urban og ekspanderende eller landlig og koselig. En kan ikke få i pose og sekk, og i streben etter å utvikle seg og å ekspandere som by, følger det også med en del bieffekter av moderniseringen, som blant annet blasertheten. Dette forklarer Simmel med:

Blasertheten er først og fremst en følge av at nervene stimuleres på den nevnte måte: Av hurtig skiftende, konsentrerte og kontrasterende inntrykk. Dette forekom oss jo å være opphavet også til storbyens intellektualitet, og det er grunnen til at dumme og på forhånd intellektuelt lite levende mennesker heller ikke akkurat pleier å være blaserte. Slik et liv i umåteholden nytelse gjør en blasert, fordi nervene pirres til deres sterkeste reaksjoner så lenge at de til slutt overhodet ikke reagerer mer (...). (Østerberg, 1990, s. 92).

Han mente at storbymennesket, gjennom at nervene ble hurtig og godt stimulert intellektuelt, ble blasert som en følge av dette, mens småbymenneske gjennom det motsatte ble dum og lite intellektuell. Om dette vil bli et reelt og stort problem i Porsgrunn som et resultat av et nytt kulturhus er heller tvilsomt, men Simmel har et poeng i at når tilgangen for storbyens utallige mennesker øker, vil samtidig behovet for å distansere seg til dem øke. Hvis ikke «(...) ville man gå i fullstendig indre oppløsning og havne i en ufattelig sjelelig forfatning» (Østerberg, 1990, s. 94). På lik linje vil entusiasmen over hvert enkelt nye arrangement på kulturhuset gradvis kunne avta, selv for en ivrig kunst- og kulturkonsument, fordi en da får begrenset med både tid, penger og interesse til å konsumere alt som vises. Likevel vil nok ikke dette være den største utfordringen for Porsgrunns innbyggere, men derimot evnen og viljen til å konsumere kunst og kultur, noe som ofte avhenger av utdanningsnivå, og hvilken livsfase en er i (Danielsen, 2006). Disse faktorene er en av grunnene til at vi har en kulturpolitikk der vi kan påvirke og å utjevne utfallet av disse variablene. Dette leder oss derfor inn på begrepet dannelse, der samfunnet bruker dette som et kulturpolitisk virkemiddel for å utjevne forskjeller mellom mennesker.

2.4 Dannelse – hva er viktige verdier for samfunnet?

Det fjerde og siste argumentet for midler til kunst og kultur kan være dannelse. Her håper en at et kulturhus, gjennom produksjon og framvisning av ulike kunst- og kulturuttrykk, kan bidra til å gi mennesket den dannelse som de ledende i samfunnet mener er viktige verdier.

Den norske pedagogen Lars Løvlie, skriver at danning kommer fra det tyske ordet «bildung» i hundreåret omkring 1800. Dette er utledet fra Bild eller bilde, og på svensk heter det «bildning». Begrepet preget både filosofien, litteraturen og politikken i store deler av Europa, der begrepet i seg selv og kulturens evne til å styre våre handlinger, var gjeldende (Løvlie, 2003, s. 347). Den tyske litteraturviteren Dietrich Schwanitz, skriver at «Dannet er først den som kan rydde sin egen viten på plass, men det dreier seg ikke om noen brutal konfrontasjon mellom viten og ikke-viten, det er snarere snakk om trinnvis overgang» (Schwanitz, 2002, s. 449). Med dette mener han at dannelse hele tiden er en utviklingsprosess hvor nyervervet kunnskap får plass sammen med tidligere kunnskap, og sammen skaper en ny forståelseshorisont. Schwanitz setter dannelse inn i et samfunnsmessig perspektiv der flere faktorer spiller inn. Videre skriver han:

Dannelsen er alltid blitt oppfattet som en form hvor man forstår seg selv. Derfor er det neppe til å unngå at man må sørge for å ha en omtrentlig forestilling om de kategoriene mennesket beskriver seg selv i og bygger sin atferd på: identitet, rolle, psyke, følelsesbevegelser, lidenskap, følsomhet, bevissthet, ubevisst motiv, fortregning, kompensering, normer, ideal, subjekt, patologi, nevrotikk, individualitet, originalitet – alt dette er ledebegreper; uten å forstå dem kan man ikke skaffe seg adgang til utviklede former for selvrefleksjon (Schwanitz, 2002, s. 450).

Her prøver han å beskrive dannelse ved å bruke ulike begreper som alt fra identitet og psykologi, til normer og atferd. Derfor kan begrepet forstås som noe som både er personlig og samtidig avhengig av samfunnet. Schwanitz hevder at kunst- og kulturuttrykk som litteratur, teater og film viser oss eksempler på misforståelser og dårlig kommunikasjon. Dette kan hjelpe oss til å forstå hvordan samfunnet henger sammen og hvordan en kan kommunisere bedre (Schwanitz, 2002, s. 451). Et kulturhus kan således bidra til å oppfylle denne funksjonen gjennom produksjon og formidling av ulike kunst- og kulturuttrykk. Her vil en gjennom disse uttrykkene kunne skape samfunnsengasjement og bidra til opplysning på en kreativ og spennende måte. I tråd med Cultural Studies-tradisjonen forstår Schwanitz menneskes virkelighet som «(...) en sosial konstruksjon som ser annerledes ut ettersom miljø, herkomst, alder, samfunnsskikt og kultur endrer seg. Bare på denne måten blir det mulig å forstå andre grunnleggende overbevisninger og virkelighetsoppfatninger, å akseptere dem og å relativere dem til et annet ståsted» (Schwanitz, 2002, s. 451-452). Dannelse oppstår ikke i et vakuum. En er derfor helt avhengig av å bruke den kunnskapen en hele tiden får, til å erverve seg ny og bedre dannelse. Dannelse er altså noe tillært. Schwanitz avslutter med å poengtere dannelsens fortrefelighet med at «Det er i dannelsens form ånden, kjødet og kulturen blir til et individ og reflekteres i den andres speil» (Schwanitz, 2002, s. 452).

Begrepet dannelse henger nøye sammen med utdanning, noe som blant annet kommer til uttrykk gjennom opprettelsen av de mange nye utdanningsinstitusjonene på 1700- og 1800-tallet i Europa. I Norge har opprettelsen av ulike kunstinstitusjoner som Den Kongelige Tegne- og kunstscole i Christiania i 1818 og Nasjonalgalleriet i 1842, vært med på å gi menneskene både en utdanning og en dannelse (Gjesvik, 2000). I etterkrigstiden var opprettelsen av Riksteatret, Riksgalleriet og Rikskonsertene gode eksempler på statens ønske om å spre god kunst og kultur ut til folket, samtidig som det var med på å gi den riktige dannelsen. I nyere tid er opprettelsen av Den kulturelle skolesekken⁶, med god formidling av profesjonell kunst og kultur til norske grunnskoleelever, et godt eksempel på statens åpne og tydelige kulturelle dannelsespolitikk. Gjennom etableringen av kulturhuset i Porsgrunn kan kommunen derfor være med på å initiere og tilrettelegge for at nettopp denne dannelsen kan skje. Alle disse eksemplene viser at denne tanken, materialisert gjennom kulturpolitikken, ikke er tilfeldig. Jeg har nå tatt for meg teorien om fire ulike begreper som kan brukes som argumenter for kunst og kultur generelt, og etablering av et kulturhus i Porsgrunn spesielt. I neste kapittel skal jeg beskrive nærmere hvilke metoder jeg har brukt og hvorfor jeg har valgt disse for å samle inn mitt empiriske materiale.

⁶ Den kulturelle skolesekken er en nasjonal satsing som skal bidra til at alle skoleelever i Norge får møte profesjonell kunst og kultur av alle slag. Den kulturelle skolesekken er et samarbeidsprosjekt mellom Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet. Elevene og skolene skal gjennom ordningen få mulighet til å oppleve, gjøre seg kjent med og utvikle forståelse for profesjonell kunst- og kulturuttrykk av alle slag. Kulturtilbudene skal være av høy kvalitet og vise hele bredden av kulturuttrykk: scenekunst, visuell kunst, musikk, film, litteratur og kulturarv. Den kulturelle skolesekken har vært en del av regjeringens kulturpolitiske satsing for grunnskolen siden 2001, og har etter hvert blitt utvidet til videregående skole. Dette betyr at alle elever – fra 6 til 19 år – innlemmes i ordningen (Den kulturelle skolesekken, 2012).

3 Metoder

I det forrige kapitlet tok jeg for meg noen teoretiske perspektiver som er vesentlige i forhold til min analyse av hvilke argumenter som er brukt i debatten om etableringen av et kulturhus i Porsgrunn. I dette kapitlet vil jeg derfor presentere hvilken metode og hvilket empirisk materiale jeg har valgt. Valg av metode og empiri vil danne utgangspunkt for analysen i de neste fire kapitlene. Jeg vil benytte meg av en kvalitativ metode der hovedempirien er personlige intervjuer. I tillegg vil jeg supplere denne med dokumentanalyser for å få en bedre forståelse av feltet jeg studerer. Jeg vil problematisere mitt valg av forskningsdesign og hvilke fordeler og ulemper dette valget kan få. Videre vil jeg gjøre en avgrensning av forskningsområdet og hvordan jeg kan finne bakgrunnskunnskap om emnet. Så vil jeg si noe om utvalg, hvordan jeg vil gjennomføre intervjuet og hvilke juridiske utfordringer jeg kan møte i forbindelse med dette arbeidet. Deretter vil jeg si noe om intervjusituasjonen og behandling av intervjumaterialet. Tilslutt vil jeg si noe om dokumentanalyser, analyse av datamaterialet og gjøre noen refleksjoner rundt min rolle som forsker.

3.1 Valg av forskningsdesign – fordeler og ulemper

Jeg vil som sagt benytte meg av kvalitativ metode der jeg kombinerer personlige intervjuer ansikt til ansikt med bruk av lydopptaker, med dokumentanalyser fra aviser, nettsider, web-TV og kommunale og politiske dokumenter. Ved valg av metode plasserer jeg meg derfor innen kulturstudier, hvor en i følge professor i religionssosiologi Pål Repstad, ønsker å vite noe om «(...) egenskapene eller karaktertrekkene ved fenomener» (Repstad, 2007, s. 16). En kvalitativ metode vil i følge professor i statsvitenskap Dag Ingvar Jacobsen, defineres som en intensiv design der jeg går i dybden av en sak, og er i hovedsak en beskrivende studie der jeg ønsker å se på hvilke argumenter som er brukt for å bygge kulturhuset (Jacobsen, 2005). Personlige intervjuer gjør at jeg har mulighet til å få detaljert kunnskap om hva den enkelte informanten mener om saken og hvordan den oppfatter den.

Det å velge et intensivt design, der jeg går i dybden av en sak, utelukker dermed muligheten til å kvantifisere og dermed generalisere over et fenomen. Slik kan jeg gå glipp av hva både gjennomsnittet og et representativt utvalg av befolkningen mener i kulturhusdebatten. I tillegg kan mine valg av spørsmål, måten jeg intervjuer på, og valg av tid og sted kunne påvirke svarene jeg får i intervjuene. Dette må jeg ta hensyn til når jeg skal analysere intervjuene. Formålet med min oppgave har heller ikke vært å studere mange kulturhusdebatter for å se på

hvordan likheter og ulikheter materialiseres gjennom kvantitative variabler som antall og frekvens, men derimot se kulturhussaken i Porsgrunn i et overordnet og tverrfaglig perspektiv. Derfor mener jeg at en kvalitativ metode, der jeg kombinerer intervju med dokumentanalyse, er den beste måten for å kunne gi svar på problemstillingen. Jeg vil da både kunne få informasjon direkte fra involverte parter, og ved å lese og analysere de verbaltekstlige dokumentene som foreligger i offentligheten. Det å studere kulturhusdebatten i Porsgrunn i lys av andre kulturhusdebatter, som for eksempel operadebatten i Oslo, har derfor vært nyttig for å gi meg både et overblikk og en dypere innsikt i det komplekse fenomenet som det en kulturhusdebatt viste seg å være. Utgangspunktet for analysen av kulturhusdebatten har da vært å prøve å synliggjøre hvilke argumenter som har vært brukt, hvilke aktører som har kommet til orde og hvorfor.

3.2 Avgrensing av forskningsområdet

Problemstillingen min er *hvilke kulturfaglige, økonomiske og politiske argumenter som har vært brukt i debatten om å bygge et kulturhus i Porsgrunn kommune*. Denne problemstillingen er styrende for hvilket materiale og hvilken metode jeg bør anvende. «Når vi bestemmer oss for en problemstilling foretar vi et viktig valg: Vi avgrensner hva vi skal fokusere på. En slik avgrensing er nødvendig for i det hele tatt å kunne gjennomføre en empirisk undersøkelse. Men avgrensing innebærer også at vi bestemmer oss for å ikke se på noe» (Jacobsen, 2005, s. 68). Ved å lage en problemstilling tar jeg ikke bare noen valg om hvordan jeg vil løse oppgaven min, men også hva jeg ikke skal gjøre. Videre vil mitt valg av materiale og metode være retningsgivende for hvordan jeg vil gripe an oppgaven. «Kvalitative studier er ofte studier av avgrensede enkeltmiljøer, der målet er å gi en helhetlig beskrivelse av prosesser og særtrekk ved nettopp dette miljøet» (Repstad, 2007, s. 24). Da jeg ønsker å få et godt innblikk i hvilke prosesser og hvordan debatten har vært, vil jeg som sagt benytte meg av en kvalitativ tilnærming.

En annen viktig faktor en må vite før en setter i gang med en slik forskning er å vite hvor mye ressurser en har til rådighet både i form av tid, økonomi, kunnskap om emnet og hvor stort omfanget av forskningen skal være. Da dette som sagt er en masteroppgave, vet jeg altså hvor mye ressurser og hvilket faglig nivå jeg skal legge meg på for å kunne gjennomføre dette prosjektet. I tillegg er det viktig å vite om en har tilgang på nok materiale til å kunne svare på problemstillingen. I denne saken er antall mulige informanter tilnærmet ubegrenset fordi debatten om etableringen av kulturhuset har engasjert mange. Dokumentmateriale i form av

aviser, nettsider og kommunale og politiske dokumenter er også stort, og vil således ikke begrense min tilgang til informasjon. Utfordringen blir da å gjøre et utvalg og dermed begrense empirien både i form av intervjuer og dokumentmateriale. Dette kommer jeg nærmere inn på når jeg beskriver prosessen rundt mitt utvalg i kapittel 3.4.

3.3 Hvordan finne bakgrunnskunnskap om emnet?

For å skaffe meg bakgrunnskunnskap om forskningsområdet har jeg brukt relevant litteratur som omhandler alt fra kunst, kultur og kulturpolitikk generelt, til prosessen rundt etablering av ulike kunst- og kulturinstitusjoner spesielt. Denne litteraturen har gjort meg bedre i stand til å forstå temaet og til å danne meg et bilde av hvordan slike prosesser har vært og kan være. Slik har jeg kunnet lettere gripe an oppgaven. Da det finnes lite litteratur om hvordan selve prosessen rundt etablering av et kulturhus har vært, som i mitt tilfelle er i Porsgrunn, har det derfor vært nyttig for meg å skaffe nytt materiale gjennom å foreta en empirisk undersøkelse. Før jeg skulle gå i gang med dette trengte jeg derfor litt bakgrunnskunnskap om hvordan kulturhusdebatten i Porsgrunn har vært. Jeg besøkte derfor Porsgrunn hvor jeg var innom ulike sentrale steder for å snakke med mulige informanter, og for å luften stemningen om hvordan denne debatten har vært. Disse mer eller mindre uformelle samtalene vil i følge Repstad (2007), strengt tatt kunne defineres som kvalitative intervjuer, men vil i mitt tilfelle heller fungere som en slags idémyldring og døråpner til de ulike miljøene rundt kulturhusaktørene. Dette var svært nyttig da jeg fikk ny informasjon som jeg ikke hadde fra før av, og som gjorde meg enda bedre rustet til å formulere spørsmålene som jeg ønsket å få svar på i de kommende intervjuene.

3.4 Utvalg

Jeg har valgt fem hovedgrupper som jeg syntes det var interessant å intervjuer: media, politikere, kulturaktører, næringsaktører og kommuneadministrasjon. Disse gruppene vil representere forskjellige interesser og dermed kunne gi meg ulik informasjon og synspunkter om saken. Det var flere momenter som spilte inn på hvor mange jeg valgte å intervjuer: For det første var mengden av tilgjengelig og interessante dokumenter avgjørende. Selv om det var forholdsvis mange dokumenter, fant jeg ut at de ikke ga meg nok av den informasjonen jeg søkte. For det andre måtte jeg gjøre en tidsavgrensning for hvor langt tilbake i tid jeg skulle gå, og når jeg skulle sette endelig sluttstrek. For det tredje måtte jeg bestemme meg om jeg skulle intervjuer like mange fra hver hovedgruppe, eller om jeg skulle prioritere de gruppene som jeg

antok satt inne med mest interessant informasjon i forhold til min problemstilling. For det fjerde og siste, er det et viktig poeng at når det viser seg at en ikke lærer noe nytt av intervjuene, og at en kun får repetert den samme informasjonen, kan det være lurt å gi seg (Repstad, 2007, s. 83). Dette kommer jeg tilbake til i kapittel 3.6 når jeg beskriver intervjusituasjonen.

Da jeg skulle skrive om et kulturhus i Porsgrunn, tok jeg utgangspunkt i at de fleste informantene mine fantes der, og at jeg måtte komme meg dit for å kunne gjennomføre intervjuene. Likevel visste jeg at noen av informantene ikke lenger jobbet i Porsgrunn, og tok derfor høyde for å reise til andre byer. Etter mange runder og diskusjoner med veiledere, medstudenter og andre som jobbet i kulturfeltet, bestemte jeg meg for elleve personer som jeg mente kunne gi meg nyttig informasjon i forhold til å kunne svare på problemstillingen min. De elleve informantene består av to kvinner og ni menn med varierende alder. De er alle sentrale i kulturhusdebatten, men representerer fem vidt forskjellige felt. Ei kvinne er i tenårene, en mann er mellom 30 og 40 år, to menn er midt i 40-åra, ei kvinne og fem menn er mellom 50 og 60 år, mens en mann er i 60-åra. Den skjeve kjønnsfordelingen viser at sentrale posisjoner ofte bekles av menn, også i denne saken. Selv om jeg kanskje kunne ha valgt å intervju flere kvinner, mener jeg at dette skjeve kjønnsutvalget mitt ikke vil påvirke den informasjonen jeg er ute etter. Repstad skriver at «Hovedkriteriet for å komme med i utvalget er alltid om forskeren regner med at de aktuelle personene har relevant informasjon for prosjektets problemstilling, enten det er meninger, kunnskap, holdninger, erfaringer eller annet som etterlyses» (Repstad, 2007, s. 81). Her mener han at informantene skal kunne gi meg informasjon som er relevant for problemstillingen min. Det mener jeg de har gjort i mitt tilfelle.

Når det gjelder den skjeve aldersspredningen ligger hovedvekten på dem som er mer enn 50 år, mens det kun er ei i tenårene og ingen i 20-årene. Dette gjenspeiler også at viktige stillinger innehas av dem som har levd en stund. Repstad skriver at «Innenfor denne rammen gjelder, som ved valg av informanter, det utvalgsprinsippet at dem som intervjues bør være mest mulig ulike. På den måten kan man få et bredt inntrykk gjennom intervjuene (...)» (Repstad, 2007, s. 81). Ved å velge informanter som både gjennom kjønn, alder og interesser representerer ulike syn, kan en altså få bredt utvalg. Jeg valgte derfor informanter utfra hvilken rolle de hadde og hvilken informasjon de kunne gi meg, framfor å etterstrebe en jevn kjønns- og aldersspredning. Dette valget mener jeg ikke har hatt negativ påvirkning på bredden i svarene jeg har fått. Mer interessant er hvordan fordelingen mellom de ulike

hovedgruppene av aktørene i debatten er. Her har jeg intervjuet en fra media, tre politikere, to kulturaktører, en næringsaktør og fire fra kommuneadministrasjon, hvorav en aktør opererer i tre hovedgrupper. Selv om det ikke vil være snakk om noen representativitet i statistisk forstand, mener jeg det likevel er et godt og variert utvalg som speiler mangfoldet av aktører i debatten. Både i forhold til hvordan jeg har opplevd at kulturhusdebatten har vært gjennom mediene, og ved å snakke med andre som har vært engasjert i saken. Disse aktørene vil imidlertid også fungere som nyttige informanter, selv om jeg ikke har intervjuet dem personlig.

Da jeg hadde liten erfaring med å gjennomføre intervjuer, gjorde jeg en avtale med en medstudent om å gjøre et prøveintervju. Her fikk jeg testet både hvordan intervjuguiden (se vedlegg) min fungerte, hvordan jeg selv opplevde det å gjøre et intervju og hvordan medstudenten opplevde det å bli intervjuet av meg. I tillegg fikk jeg testet ut hvordan lydopptakeren fungerte. Dette prøveintervjuet ga meg verdifulle erfaringer i hva som fungerte bra, og hva som fungerte mindre bra. Her måtte jeg gjøre noen endringer: Jeg erfarte blant annet at rekkefølgen på spørsmålene i intervjuguiden ikke skapte den naturlige flyten jeg hadde håpet på. Dette gjorde jeg derfor noen justeringer på. I tillegg opplevde jeg at jeg brukte alt for mange ord når jeg stilte spørsmålene, og at jeg avbrøyt informanten for mye. Dette ville jeg prøve å ta hensyn til i de kommende intervjuene mine. Jeg erfarte at det å benytte meg av bekræftende nikk og ord fikk informanten min på glid og dermed forsterket opplevelsen av å bli ivaretatt. Professor emerita i sosiologi Tove Thagaard, mener at det kan være lurt av intervjueren å gi oppmuntrende kommentarer til informanten fordi det viser at en både er interessert i hva informanten forteller, og ønsker mer informasjon. Dette kaller hun for «prober» (Thagaard, 2009, s. 91). Videre fikk jeg bekreftet at min plassering av lydopptakeren på bordet mellom oss fungerte godt i forhold til å få med seg hva begge sa, samtidig som en reduserte andre mulige støykilder. Kort tid etter prøveintervjuet forsøkte jeg meg på transkribering og fant fort ut at det tok veldig lang tid. Jeg søkte da informasjon om det fantes hjelpemidler som gjorde at jeg kunne korte ned transkriberingstiden. Det fantes det, og det kommer jeg tilbake til under behandling av intervjumaterialet.

Etter råd fra veileder utformet jeg et informasjonsskriv (se vedlegg), som jeg sendte på e-post til dem som jeg ønsket å intervju. Her informerte jeg litt om prosjektet, hvilken rolle de ville få som informant, at jeg ønsket å ha muligheten til å sitere dem anonymt, og at jeg skulle anonymisere og slette opptaket ved prosjektslutt. I dette stadiet er det viktig med informert samtykke. Det vil i følge Jacobsen (2005) bety at den som skal undersøkes, har kompetanse til

å vurdere fordeler og ulemper ved å delta i et intervju, vil delta frivillig uten press, får full informasjon om undersøkelsens hensikt og har forstått informasjonen. Ved at jeg gjentar hovedpunktene i informasjonsskrivet rett før intervjuet får jeg bekreftet at informanten har godtatt og forstått informasjonen. Dette gjorde jeg. Videre lovet jeg i informasjonsskrivet å ta kontakt pr. telefon en av de nærmeste dagene. Med unntak av et par som svarte på e-post, ringte jeg og avtalte tid og sted for intervjuet. Denne prosessen krevde god struktur og ryddighet fra min side der jeg noterte ned all korrespondanse for å sikre god oversikt og for å unngå misforståelser. Likevel erfarte jeg at ikke alt gikk som planlagt. Jeg opplevde at et intervju jeg hadde avtalt over telefon, og som jeg i tillegg sendte bekreftelse på e-post etter informantens ønske, ikke ble gjennomført fordi informanten hadde glemt å åpne e-posten. Vi avtalte da et nytt møte. I tillegg var det et annet avtalt intervju som ble avlyst rett før møtet, fordi informanten plutselig måtte jobbe. Her måtte jeg ty til en alternativ plan hvor jeg på forhånd hadde valgt ut noen andre informanter som representerte det samme feltet, og som jeg kunne kontakte hvis noen av de planlagte intervjuene ble avlyst. Dette viste seg å være en god strategi.

3.5 Juridiske spissfindigheter

Jeg har som sagt valgt en kvalitativ tilnærming der jeg skal kombinere intervju med dokumentanalyser. Siden jeg skulle lagre intervjuene digitalt, måtte jeg sende en søknad til Personvernombudet ved Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD). Her beskrev jeg prosjektet, formålet med det og hvordan jeg skulle behandle datamaterialet. En slik konsesjon kreves når en blant annet skal lagre intervjuer digitalt. Denne fikk jeg godkjent og dermed var det formelle klarsignalet for å kunne gå videre i prosessen gitt. Som forberedelse til intervjuene synes jeg som tidligere nevnt, at det var hensiktsmessig å utforme en intervjuguide som inneholdt de spørsmålene jeg ønsket svar på. Selv om informantene representerte forskjellige aktørgrupper, valgte jeg likevel å operere med kun en intervjuguide fordi de fleste spørsmålene var relevante for alle gruppene. Eventuelle spørsmål som ikke var like interessante for alle informantene, kunne jeg enten gå raskere gjennom eller hoppe over. Intervjuguiden skulle derfor hjelpe meg til å strukturere intervjuene bedre. Selv om jeg hadde satt opp spørsmålene tematisk, var jeg åpen for at informanten kunne komme med innspill uavhengig av hvilket tema vi snakket om.

Siden Porsgrunn er en liten by og det finnes aktører med motstridende meninger, valgte jeg å anonymisere alle informantene mine. Dette gjør at de antageligvis vil føle seg tryggere i

intervjusituasjonen og dermed kunne være mer åpen, ærlig og frittalende. Det vil styrke min oppgave da jeg kan få informasjon som jeg kanskje ikke hadde fått ved ikke å anonymisere informantene. I tillegg vil jeg unngå å skape eventuelle konflikter, enten mellom meg og informantene, eller mellom de ulike aktørene i saken. En ulempe kan være at jeg må være mer restriktiv ved siteringer der informantens navn eller funksjon kommer fram i intervjuet, noe som kan svekke muligheten for interessante og gode sitater.

3.6 Intervjusituasjonen

I forbindelse med intervjusituasjonen var det flere hensyn å ta. Et hensyn er valg av sted. Repstad (2007) skriver at stedsvalget er viktig for å få et vellykket intervju. Han mener en bør velge et nøytralt sted eller et sted hvor informanten føler seg hjemme. Her lot jeg derfor informantene ta initiativ til valg av sted for at intervjuet lett skulle la seg gjennomføre. Med unntak av ett intervju, som jeg gjorde på et møterom på biblioteket, gjorde jeg alle intervjuene på informantenes kontor i tre forskjellige byer. Alle intervjuene fungerte bra i forhold til at det var relativt stille og dermed lett å føre en samtale hvor opptaksforholdene var optimale. Kontorintervjuene var også gode fordi informantene var rolig og avslappet fordi de var i vante omgivelser. Selv om det enkelte ganger skjedde at informantens telefon ringte eller noen banket på døren, forringet ikke dette intervjuene nevneverdig. Dette hadde nok sammenheng med at jeg hadde forberedt meg godt og at det var en god stemning i intervjuene. Derimot viste det seg at intervjuet på bibliotekets møterom ikke ble så godt som ønsket. Dette kan det være flere årsaker til: For det første bar intervjuet preg av at det ikke var et naturlig sted for informanten. Alder- og kjønnsdimensjonen kan ha spilt inn, både fordi jeg var eldre og mann, og fordi jeg kanskje brukte litt for mange vanskelige ord under intervjuet. For det andre fulgte jeg ikke intervjuguiden i intervjuet, men startet og sluttet med mer emosjonelle spørsmål. Dette bidro kanskje til at informanten ble mer oppbrakt og frustrert enn ønsket. I følge Thagaard bekreftes denne antagelsen fordi hun mener at starten og slutten av et intervju har avgjørende betydning for om intervjuet skal lykkes (Thagaard, 2009, s. 100). For det tredje var informanten allerede litt lei saken, og dette var også mitt siste intervju og jeg ofte fikk repetert den informasjonen jeg allerede hadde. Slik sett viste det seg at jeg hadde nådd et visst metningspunkt for ny informasjon. Selv om jeg var klar over disse utfordringene og prøvde å ta hensyn til det, kan disse faktorene ha spilt noe inn på opplevelsen av intervjuet, både for informanten, og for meg som intervjuer. Likevel erfarte jeg at det i liten grad påvirket mengden og kvaliteten på den informasjonen jeg ønsket av dette intervjuet.

Et annet moment å ta hensyn til, er at det er viktig å ufarliggjøre intervjusituasjon ved å gjøre den så trygg og behagelig som mulig. Dette gjaldt både for informanten, og for meg som intervjuer. I følge Repstad kan det være lurt å småsnakke litt før selve intervjuet starter for å skape en positiv sosial relasjon (Repstad, 2007, s. 87). Dette rådet fulgte jeg. Derfor startet jeg med lette spørsmål, for deretter å gå over til mer krevende temaer etter hvert. Her innledet jeg alle samtalene med at jeg satte stor pris på at de hadde mulighet til å stille opp til et intervju. I tillegg til vanlig småsnakk gjentok jeg kort om prosjektet og forsikret dem om at jeg hadde taushetsplikt. Jeg spurte også om det fremdeles var i orden at jeg gjorde lydopptak av intervjuet. Jeg understreket at jeg trengte det for lettere å huske hva som ble sagt, og at jeg skulle slette opptaket og anonymisere det ved prosjektets slutt. Her fikk jeg da som tidligere nevnt nok en gang bekreftet og repetert informert samtykke.

Ved avtale om intervju var det kun en person som ikke ønsket at jeg gjorde lydopptak fordi informanten hadde opplevd i jobbsammenheng at det som den hadde sagt hadde blitt brukt i mot den. I dette tilfelle hadde jeg forberedt meg med å lage mange sider med stor linjeavstand som gjorde det raskt å notere ned all informasjonen jeg fikk. Likevel viste det seg at uten mulighet for lydopptak ga ikke dette intervjuet meg like stor detaljrikdom og nøyaktighet som i de andre intervjuene. I tillegg var det også vanskeligere å kunne sitere informanten i analysen fordi jeg ikke hadde noen uttalelser ordrett. Likevel mener jeg at dette ikke svekker oppgaven fordi jeg har nok informasjon gjennom de andre intervjuene.

Jeg hadde ladet batteriene og sørget for å ha nok opptakstid på lydopptakeren før intervjuene. Den største utfordringen i forbindelse med de fleste lydopptakene var utestøy. Siden alle intervjuene ble gjort i slutten av juni og det var veldig varmt, var det nødvendig å holde vinduene oppe. Underveis i flere av opptakene lukket informantene uoppfordret vinduet fordi det ble vanskelig å føre en dialog. Dette ga jeg uttrykk for at jeg satte pris på. Disse hendelsene gjorde også at stemningen ble enda mer avslappet fordi vi da kunne veksle et par ord om helt andre temaer, som blant annet været.

Jeg gjennomførte alle intervjuene på fem dager over et tidsrom på tolv dager. Tre av dagene hadde jeg tre intervjuer per dag for å spare tid og utgifter til transport, og fordi det passet best for informantene. Denne korte intervjuperioden fungerte bra fordi jeg hele tiden hadde både problemstillingen, spørsmålene og temaene klart for meg. Da det viste seg at intervjuguiden ikke var optimal til alle informantene, justerte jeg litt på denne underveis. I tillegg gjorde den komprimerte intervjuperioden det lettere for meg å frigjøre meg mer fra intervjuguiden, og å tilpasse meg informantens behov til både å fortelle og å utdype spørsmålene mine. En ulempe

ved å gjennomføre såpass mange intervjuer over et så kort tidsrom var at jeg hadde liten mulighet til å høre gjennom alle intervjuene før jeg gjennomførte det neste. Dermed fikk jeg ikke så god anledning til å korrigere måten jeg snakket på. Dette påvirket likevel ikke resultatet av intervjuene i særlig stor grad.

3.7 Behandling av intervjumaterialet

Under transkriberingen brukte jeg et eget transkriberingsprogram som hadde mange nyttige finesser. Her filtrerte jeg blant annet bort en del bakgrunnsstøy og senket tempo, både for å gjøre det lettere å høre hva som ble sagt, og for å kunne skrive ned flere ord om gangen før jeg måtte stoppe avspillingen. I tillegg var det mulig å koble til en fotpedal som jeg kunne programmere til å spole litt tilbake hver gang jeg trykte på spill av-knappen. Ved å betjene lydavsplilleren med føttene, kunne jeg derfor konsentrere meg om kun å skrive med hendene. Dette gjorde at jeg mer enn halverte transkriberingstiden, noe som var et særdeles kjærkomment hjelpemiddel.

Det viste seg allerede halvveis i intervjurunden at jeg fikk mye av den samme informasjonen om ulike temaer. Dette var hovedsakelig historisk informasjon, men også like meninger om politiske spørsmål om hvem som kulturhuset skal være for. Likevel kom det hele tiden også fram ny og interessant informasjon ved hvert intervju. Jeg vet at jeg gjennom et utvalg på elleve informanter, naturlig nok ikke har klart å dekke verken alle kunst- og kulturuttrykkene som virker i kommunen, alle de politiske partiene eller de ulike sentrale byråkratene i denne debatten. Det hadde derfor vært ønskelig å kunne gjennomføre nærmere det dobbelte antall intervjuer for å få enda mer variert og detaljert informasjon. Mitt utvalg førte derfor til at jeg kanskje gikk glipp av noen sider av saken og dermed i enda mindre grad kan generalisere informasjonen jeg har fått. Dette har heller aldri vært intensjonen, og oppgavens størrelse begrenses naturlig av den rammen av tid og ressurser jeg har til rådighet. Likevel mener jeg at jeg har fått et solid utvalg som langt på vei har gjort meg i stand til å svare på problemstillingen.

3.8 Analysen av datamaterialet

For å få grep om datamaterialet mitt måtte jeg først analysere det. Repstad skriver at «Analyse kan vi si er den prosessen der man prøver å ordne data slik at vi får fram mønstre i dem, og slik at de dermed blir lettere tilgjengelige for fortolkning» (Repstad, 2007, s. 113). Hensikten

med analysen er altså å systematisere og klargjøre den for fortolkning. Videre er det nødvendig å sette materialet i en teoretisk sammenheng og å forstå datamaterialet i forhold til problemstillingen (Repstad, 2007, s. 113). Dette kalles for fortolkning. I mitt tilfelle ønsket jeg å få vite mer om hvilke argumenter som har vært brukt i debatten om etableringen av et kulturhus i Porsgrunn. Jeg var derfor interessert i å få fram hva meningsinnholdet i mitt materiale var. I følge Repstad vil det først bli vitenskap «(...) når beskrivelsene kobles til teori, og når fortolkningene skjer på bakgrunn av samfunnsvitenskapelig innsikt» (Repstad, 2007, s. 115). Derfor vil analyse og fortolkning av materialet mitt først kunne kalles vitenskap når jeg kobler det til teori, og hele tiden være gjensidig avhengig av hverandre for en dypere innsikt. Jeg delte derfor analysen inn i fire temaer som fikk hvert sitt kapittel. Slik systematiserte jeg materialet og fikk en bedre oversikt.

3.9 Dokumentanalyser

I tillegg til kvalitative intervju har jeg også benyttet meg av en del dokumenter. Disse regnes som sekundærdata fordi de allerede har blitt samlet inn og behandlet av andre (Jacobsen, 2005). Dette har vært både artikler fra media, og kommunale og politiske dokumenter, så vel som nettsider. Her har jeg funnet de fleste dokumentene gjennom de respektive gruppenes nettsider. I tillegg har jeg sendt noen e-poster der jeg har ønsket å få tak i dokumenter som ikke har vært tilgjengelig på nettsidene. Jacobsen mener at det er viktig å være klar over hvilken kontekst og sammenheng slike dokumenter er skapt i. Da vi ikke vet hvordan slik data er blitt samlet inn, har vi heller ikke kontroll over hvorvidt denne informasjon er sann eller ikke (Jacobsen, 2005). Dette gjelder spesielt avisartikler som ofte er skrevet nettopp for å være subjektiv og kritisk til en sak. I mindre grad er dette tilfelle med kommunale dokumenter, der formålet derimot er å framstille en sak på en mer saklig og nøytral måte. Likevel er det alltid lurt å være kritisk til kildene. Jeg har derfor så langt det har latt seg gjøre prøvd å kvalitetssikre kildene mine, nettopp gjennom å kontrollere denne informasjonen opp mot andre tilgjengelige kilder. Et godt eksempel er web-TV fra bystyresalen i Porsgrunn, der jeg har studert ulike møter fra både formannskapet og bystyret. Disse videoene regnes som primærdata fordi de viser direkte hva de ulike representantene mener om en sak, uten at innholdet verken er redigert eller sammenfattet av andre. På den måten har jeg kunnet gå direkte til kilden og således fått verifisert i hvilken grad medias referering av møtene stemmer. I tillegg har jeg fått mer detaljert innsikt i hvordan og hvilken sammenheng informasjonen kom fram. Alle disse ulike dokumentene har gitt meg informasjon som jeg ellers ikke hadde fått tak i gjennom intervjuer. Da det som sagt finnes få vitenskapelige

arbeider om hvordan prosessen rundt etablering av kulturhus har vært, og ingen om kulturhuset i Porsgrunn, er min empiri av stor betydning. Derfor vil dokumentanalysen fungere mer som supplement til den empirien jeg har fått i intervjuene, og således kunne støtte oppunder de erfaringene jeg gjør meg i analysen av intervjumaterialet.

3.10 Refleksjoner rundt min rolle som forsker

I denne oppgaven om et forskningsområde har jeg prøvd å formulere en interessant problemstilling som jeg gjennom valg av metode har forsøkt å kunne svare på. Gjennom en kombinasjon av personlige dybdeintervjuer og dokumentanalyser, har hovedfokuset vært å kunne si noe om hvilke argumenter som har vært brukt i debatten om etableringen av kulturhuset. Siden jeg har utført personlige kvalitative intervjuer, mener jeg at forskningseffekten kan ha spilt noe inn. «Forskningseffekt» forklarer Repstad (2007) med at forskeren gjennom sin tilstedeværelse og sin oppførsel vil kunne påvirke informantens svar i større eller mindre grad. Her har altså mine valg av spørsmål vært grunnleggende for hvilke svar jeg har fått. Ved andre spørsmål ville jeg antageligvis fått andre svar. Gjennom min rolle som masterstudent og forsker har min erfaringsbakgrunn, språk, alder og kjønn, hatt stor betydning for hvordan jeg har opptrådt i intervjusituasjonen, og dermed også blitt oppfattet. Jeg er godt kjent med feltet kunst og kultur, og spesielt kulturhus, fordi jeg har opptrådt både som musiker, arbeidet som arrangør og deltatt som publikum i mange forskjellige kulturhus og scener. Dette har gjort at jeg har hatt en god forforståelse for temaet, og har kunnet snakke det samme språket som de fleste informantene mine. Likevel har enkelte av informantene mine, hvor spesielt politikere og næringsinteresser har representert andre grupper enn det jeg vanligvis er vant til å omgås, gjort det utfordrende for meg å tilpasse meg deres språk og forståelseshorisont. Dette mener jeg har vært mer utfordrende enn det at jeg med min kulturbakgrunn kanskje har tatt enkelte temaer for gitt og dermed utelatt å stille enkelte spørsmål som kanskje andre intervjuere kunne ha gjort. Thagaard mener at dette kan være problematisk fordi informanten kan være tilbakeholden med sine svar inntil forskeren viser forståelse for informantens situasjon (Thagaard, 2009, s. 94). Så langt det har latt seg gjøre har jeg prøvd å kompensere for dette ved å være interessert og å vise forståelse for informantens uttalelser og syn på saken. I tillegg har også valg av tid og sted påvirket svarene jeg har fått i intervjuene. Jeg har som sagt tenkt grundig gjennom, og fått veiledning om, valg av spørsmål og hvordan jeg skal formulere dem. Likevel kan disse være noe førende da informanten fort kan la seg lede inn i min tankegang, og mer eller mindre gi meg de svarene jeg er ute etter. Siden jeg har vært veldig klar over alle disse utfordringene og dermed prøvd å

ta hensyn til dem, mener jeg at det ikke har hatt en avgjørende betydning for hvilke svar jeg har fått. Derfor tror jeg ikke graden av forskningseffekt har vært stor.

Da jeg har valgt å anonymisere informantene og derfor kun kan sitere dem når det av andre ikke kommer frem i sitatet hvem de er, har denne forskningen i liten grad bydd på etiske utfordringer med fare for å utlevere personlige meninger eller ytringer. Denne anonymiseringen har som tidligere nevnt antageligvis gjort informantene tryggere slik at de har snakket mer ærlig og åpent, enn det de hadde gjort hvis jeg ikke hadde anonymisert dem. Ulempen med en anonymisering er at jeg ved ønske om sitering ikke kan bruke navn, alder, kjønn og stilling i like stor grad som jeg kan ved full åpenhet. I tillegg kan det være enkelte sitat som må utelukkes helt fordi det gjennom sitatet kommer tydelig fram hvem som er informanten. Disse begrensningene ved bruk av sitater kan ha ført til at oppgaven ikke alltid har blitt så fengende lesing som ønsket. Det er verdt å merke seg at det foregår et tillitsforhold mellom meg som intervjuer og dem som informant. Ved å gi meg informasjon av ulik personlig karakter, stoler de dermed på at jeg ikke bruker den informasjonen til å sette dem i et dårlig lys. Denne tilliten er helt avgjørende for å kunne gjennomføre slike personlige intervjuer, noe jeg selvfølgelig både er moralsk og juridisk forpliktet til å ivareta. I den sammenheng mener Thagaard at forskerens forståelse av det informanten sier, kan være utfordrende. «Hvis forskerens perspektiv avviker fra informantens forståelse av seg selv, kan informanten oppleve forskerens forståelse som provoserende. (...) Det er ikke mulig for forskeren ved prosjektstart å gjøre rede for den forståelsen hun eller han utvikler i løpet av prosjektet. Derfor kan forskerens forståelse oppleves som et problem for informanten» (Thagaard, 2009, s. 143). Hun mener derfor at det beste så langt det lar seg gjøre, er å skjule identiteten til informantene slik at de ikke kjenner seg selv igjen i oppgaven. I mitt tilfelle har det vært en utfordring fordi jeg har ønsket å bruke sitater som viser kompleksiteten i kulturhusdebatten på en representativ måte, og har derfor ikke kunnet unngå at informantene enkelte ganger kanskje vil kjenne seg selv igjen i sitatene. Likevel mener jeg at jeg har bevart anonymiteten tilfredsstillende ved ikke å oppgi verken navn, alder, kjønn eller stilling på en slik måte at i hvert fall ikke andre enn informanten selv kanskje vil kunne kjenne seg igjen ved sitering.

I denne oppgaven har jeg altså prøvd å ta for meg og å problematisere de mest essensielle utfordringene i forbindelse med valg av metoder og innfallsvinkler for å gjennomføre en vitenskapelig studie av kulturhusdebatten i Porsgrunn. Den største begrensningen i en slik forskningsoppgave er å ha store nok ressurser til å kunne benytte seg av flere ulike metoder

som for eksempel ved en metodetriangulering, der en både kunne benyttet seg av spørreundersøkelser og personlige intervjuer (Repstad, 2007). På denne måten kunne jeg ha sagt noe om hvilke argumenter de fleste innbyggerne i Porsgrunn har hatt om det å etablere et kulturhus i byen, og samtidig gått i dybden på noen få. Likevel mener jeg at jeg med den problemstillingen og metoden jeg har valgt, har gjort det mulig å kunne finne ut noe interessant og nytt om kulturhusdebatter generelt, og om kulturhusdebatten i Porsgrunn spesielt.

4 Makt, mening og identitet - prosessen mot et kulturhus

Formålet med min analyse av kulturhusdebatten er som tidligere nevnt å finne ut hvilke argumenter som er brukt i debatten om etableringen av et kulturhus i Porsgrunn. I mitt teoretiske rammeverk har jeg valgt å dele argumentene opp og å forstå dette utfra fire ulike dimensjoner. Disse har som sagt vært med utgangspunkt i en forståelse for at identitet, økonomiske ringvirkninger, kunst for kunstens egen skyld og dannelse er sentrale argumenter for å bygge et kulturhus. Da det både i det empiriske materialet mitt, medieartikler og saksdokumenter har vist seg at kunst for kunstens egen skyld ikke har vært brukt, og dannelse i svært liten grad har vært brukt som argumenter for etablering av kulturhus, vil ikke disse være gjenstand for en empirisk analyse. Likevel har jeg valgt å ha dem med i teorien min da det at aktørene ikke bruker det som argument for etablering av kulturhus, er interessant fordi det sier noe om både dem som innbyggere, det samfunnet de lever i og om de politiske strømningene som de er et resultat av. Denne kulturhusdebatten kan dermed sees i lys av debatten om å bygge ett nytt operahus i Bjørvika i Oslo, hvor det i følge førsteamanuensis og sosiolog Sigrid Røyseng, sto mellom tre ulike argumentasjonslogikker: tradisjonalisme, modernisme og populisme. Hun fant at tradisjonalistene argumenterte for at det var viktig å videreføre fortidens europeiske kulturarv der en bestemt tradisjon sto for en dannelse som de mente var viktig. Modernistene mente derimot at de samfunnsmessige endringene kunne føre til nye visjoner for framtiden, som for eksempel positive økonomiske ringvirkninger. Mens populistene var negative til å bygge et operahus fordi de mente at den allmenne samfunnsnyttan var liten sett i forhold til å bruke pengene på andre samfunnsformål. I tillegg ble også argumenter for en nasjonal identitet og byutvikling viktige for å overbevise politikerne og folket om at det norske folk trengte ett nytt operahus. Det at operadebatten tok så lang tid, der Arbeiderpartiet, på tross av at de satt med regjeringsmakten i syv år, likevel ikke lyktes i å legge fram saken for Stortinget, forklarer Røyseng med at de ulike representantene fra Arbeiderpartiet sto for tre forskjellige argumentasjonslogikker. Dette gjorde det derfor vanskelig å komme til enighet (Røyseng, 2000, s. 122 og 141). En finner da både dannelse, økonomiske ringvirkninger og identitet som hovedargumenter for å bygge ett nytt operahus, mens kunst for kunstens egen skyld i mindre grad er framme i debatten. Med unntak av dannelse, som riktignok blir nevnt av en av informantene mine, er heller ikke kunst for kunstens egen skyld et argument som blir brukt i debatten om kulturhus i Porsgrunn. Jeg vil derfor dele analysen inn i fire kapitler hvor jeg gjennom eksempler fra empiri gjør bruk av

teori for bedre å forstå hva som blir sagt. På denne måten vil jeg lettere systematisere og få oversikt over hvorfor og hvordan argumentene blir brukt. I det første analysekapitlet vil jeg derfor ta for meg prosessen fram til et kulturhus og se i hvilken grad en utvalgt gruppe som ungdommen ble hørt eller undertrykt. I kapittel fem vil jeg se på lokaliseringsdebatten i et byutviklingsperspektiv. Deretter vil jeg i neste kapittel ta for meg identitetsproblematikken og anvende Bourdieus bruk av begrepet habitus og Giddens' bruk av selvidentitet. I det siste analysekapitlet vil jeg se på hvordan argumentene om økonomiske ringvirkninger blir brukt for å legitimere etablering av kulturhuset.

4.1 Fra ønsket om en spartansk scene - til et storslått kulturhus

Utgangspunktet for debatten om et nytt kulturhus i Porsgrunn var behovet for en scene. Denne mangelen på scene ble ekstra synlig da Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival i 1995 ble arrangert for første gang. Siden den gang ønsket derfor kulturaktørene, med det rytmiske musikkmiljøet, representert ved Rockeklubben i Porsgrunn⁷, og teatermiljøet med Grenland Friteater i spissen, seg en arena hvor de kunne framføre sine uttrykk. Her mente en at blant annet kommunens eneste ordentlige scene, den gamle teatersalen i Rådhuset fra 1905, for lengst hadde utspilt sin rolle som byens storstue og scene. Den tilfredsstilte ikke dagens krav til funksjonalitet og fleksibilitet, hvor blant annet teknikk, akustikk, størrelse på scenen, garderobefasiliteter og publikumsantallet, var utdatert og av lav kvalitet. Mange mente derfor at det var på høy tid med en ny og moderne scene. Etter press og ønske fra kulturaktørene startet derfor kulturavdelingen i kommunen å jobbe med det første kulturhusprosjektet allerede på slutten av 1990-tallet, og fikk midler av bystyret til et skisseprosjekt i 2000. Fra denne debatten startet på midten av 1990-tallet til det endelige vedtaket om budsjett til bygging av kulturhuset på Østre brygge kom i 2011, hadde det tatt rundt 16 år. Selv om enkelte informanter hevder at debatten om et kulturhus i Porsgrunn har foregått dobbelt så lenge, har jeg i denne oppgaven valgt å ta for meg kulturhusdebatten og de ulike lokaliseringer og konsepter som har vært foreslått, slik den har materialisert seg gjennom byggingen av Ælvespeilet på Østre brygge. Det er denne prosessen jeg skal se nærmere på i dette kapitlet. Slik forteller en saksbehandler om sin rolle i kulturhussaken:

⁷ Rockeklubben i Porsgrunn er en frivillig rockeklubb som arrangerer konserter med både lokale, nasjonale og internasjonale band innenfor ulike rockerelaterte sjangre. De har eksistert siden 1989 og har tidligere arrangert konserter i kjelleren på Folkets hus, men holder nå til i kjelleren på utestedet Park, hvor de sammen med Grenland Bluesklubb driver konsertscenen Sort & Blå Scene (Rockeklubben i Porsgrunn, 2012).

Før dette her kom igjennom, altså vi begynte jo med et kulturhusprosjekt allerede i 98-99. Og i alle planer og i alle budsjetter siden det, så skrev jeg at vi hadde behov for en kulturarena i Porsgrunn. Så det var flere omganger som du sikkert har sett.

Hun kan med andre ord sees på som et slags talerør for kulturaktørens ønske om en ny scene. Likevel presiserer saksbehandleren at hun er lojal mot politikernes vedtak og føringer når hun blir spurt om hun synes det er uproblematisk å prioritere kulturhus framfor andre kommunale oppgaver:

Det overlater jeg til politikerne å prioritere. Jeg som fagperson, jeg må jo forholde meg til politiske vedtak og prioriteringer, men det er min jobb å synliggjøre hvilke behov kulturlivet har for politikerne. Så kan de prioritere hva man skal bruke penger på.

Saksbehandleren sier at hun som fagperson må jobbe ut fra de politiske føringene som gis og samtidig vise politikerne hva kulturlivet ønsker seg. Denne uttalelsen viser tydelig at hun oppfatter at det er et klart skille mellom byråkraten som fagperson, og politikerne som en slags oppdragsgiver. Dette skillet hvor politikerne skal sette de økonomiske rammene og hovedlinjene for politikken, mens saksbehandleren gjennom sin fagkompetanse skal utforme vedtakene, kaller Hillman-Chartrand og McCaughey for armlengdeprinsippet.

Armlengdeprinsippet i forhold til kunst oppsto da den britiske regjeringen opprettet The Arts Council of Great Britain i 1945 for å skille kunst fra politikk og byråkrati (Hillman-Chartrand og McCaughey, 1989). I Norge har Norsk kulturråd en lignende funksjon. I denne sammenhengen forstår jeg også armlengdeprinsippet som en måte å skille mellom politikk som lovgivende, og byråkrati som utøvende. Som en del av den konstitusjonelle separasjonen av makt mellom den lovgivende, dømmende og utøvende delen av en regjering, oppfyller prinsippet om en armlengdes avstand dette. På den måten sikrer armlengdeprinsippet at politikerne ikke blander seg opp i de faglige vurderingene som gjøres av byråkratene. En annen saksbehandler sier dette om politikernes rolle i forbindelse med tildeling av penger til kulturhuset:

Nei, de gir mer eller mindre, de har jo ikke forutsetninger til å forstå det faglige i et sånt hus. Det handler om økonomi og det handler om flest mulig kvadratmeter til flest mulig brukere. Og det er deres utgangspunkt og det synes jeg er greit. Men det er det som er forskjell på administrasjon og politikk ikke sant, administrasjon er fag. Og da er det vår jobb (...) å forsøke å argumentere saklig for hvorfor det er viktig og det er viktig (...). Og legge det fram, som en del av beslutningsgrunnlaget. Og i tillegg (...) balansere litt opinionen i byen, mot ulike ting.

Han gir tydelig uttrykk for at politikernes mandat er å få mest mulig ut av de midlene de investerer til et kulturhus, mens han som fagperson i større grad er opptatt av å få fram hva som er viktig og gode grunner for de beslutningene som tas. Dette utsagnet vitner også om en

klar forståelse av hvilken rolle han har som fagperson og byråkrat. En tredje saksbehandler mener også at det er irrelevant hva en mener om politiske prioriteringer fordi en som byråkrat er satt til å gjøre en oppgave på mandat fra politikerne, og å utføre den på best mulig måte utfra de redskapene og økonomiske virkemidlene en får tildelt. Disse eksemplene viser at saksbehandlerne er med på å videreføre og legitimere armlengdeprinsippet som en god måte å fordele ansvarsområdet mellom politikere og byråkrater. Mens kulturbyråkraterne for det meste har sett på kulturhusdebatten som en naturlig del av sin jobb, har kulturaktørene i større grad opplevd debatten som en kamp for å få gjennomslag for sine ønsker og synspunkter. En kulturaktør synes derfor at dette har vært en utfordring:

Det har vært en kamp som ikke har vært sunn. Og det er veldig mye på grunn av at en har unnlatt å høre på erfarne fjellfolk underveis. Og heller stengt igjen døra og lata som at en har hatt peil på saker og ting, og kjørt det som en rein sak. Så det er jo veldig synd når en skal bruke såpass sinnsykt mye penger som det er snakk om, for å bygge et kulturhus, så burde det vært et mye, mye større og bredere engasjement blant innbyggerne i kommunen.

En kan tolke utsagnet hans dit hen at han synes kulturhusdebatten har vært en usunn kamp fordi saksbehandlerne ikke har hørt på råd fra kulturaktører som blant annet han.

Kulturaktøren anklager saksbehandlerne for å ha behandlet kulturhussaken som en helt vanlig sak i lukkede rom. Videre synes han at en burde ha etterstrebet å involvere flere ulike grupper fra dem som bor i Porsgrunn. Med denne uttalelsen viser han tydelig at han er kritisk til hvordan prosessen har vært. Han sår tvil om saksbehandlerne faglige kompetanse og mener at de har benyttet seg av ulike strategiske grep for å unngå innspill og kritikk:

Ja, der blei det mye splitt og hersk. Så prosessen rundt det å bygge et kulturhus har ikke vært sånn den burde ha vært.

Han er også skeptisk til om saksbehandlerne har gjort jobben sin godt nok, og synes at både kunnskapsinnhenting og informeringen utad er kritikkverdige. Dette kan vitne om både en generell kritisk holdning til hvordan byråkrater i kraft av sin stilling jobber, og en skepsis til hvordan spesielt denne saken har blitt behandlet og løst fra byråkrater og politikere. Dette utsagnet vitner om at informanten synes at denne saken er så spesiell at den burde ha blitt tillagt ekstra vekt i både tid, ressurser og faglig kompetanse enn i forhold til andre saker. Mitt empiriske materiale viser nettopp at det er brukt større ressurser i forbindelse med utredningen og behandlingen av denne saken, enn det som ofte er tilfelle med andre mindre profilerte og kontroversielle saker. Utfra denne innsikten kan en heller tolke dette utsagnet som en misnøye over at informanten ikke har fått fullt gjennomslag for sine argumenter. En

annen kulturaktør ser derimot litt annerledes på prosessen om hvem som har blitt hørt og tatt hensyn til:

Og så er det noen, for eksempel operamiljøet⁸, som ikke har vært hørt. Det har de nok, nå får de orkestergrav⁹(...). Men det er klart at de som ikke er innkalt til møte, de føler på det. Og det er klart at de som har vært på møtene har hevdet sine oppfatninger om hva som... Men jeg synes det har vært en ganske ryddig prosess. Det som jeg går utfra at alle som har sitti i den brukergruppa, og har vært med i den prosessen har opplevd, er at når vi kommer tilbake til våre miljøer, så får vi dritkjefst fordi det ikke blei sånn som vi ville ha det. Men der er det jo en dialog til minste felles multiplum. Kompromisser. Også videre, fordi at det tross alt ikke skal bygges en sal for hver brukergruppe¹⁰. Det skal bygges en, to, tre saler som man skal kunne bruke sammen. Og da må de tilfredsstille litt forskjellige krav, og da kan det ikke være fullt ut brukervennlig i forhold til alles spesifikasjoner.

Kulturaktøren har forståelse for at enkelte grupper føler seg ignorert når de ikke blir innkalt til møter i brukergruppen, men mener at de fleste likevel bør være fornøyd fordi de som regel har fått det som de har ønsket til slutt. Kulturaktøren synes at det har vært en ryddig prosess, men problematiserer mer rundt utfordringen det har vært for ham, og andre grupperepresentanter å presentere kompromisser fra brukergruppemøtene for den gruppen han selv representerer. Han føler at han fort kommer i et dilemma ved at han både må tale sin respektive gruppes sak, samtidig som han må ta hensyn til flertallet i brukergruppen. Dette har gjort at han også synes saken til tider har vært krevende og slitsom. Videre sier han at hans rolle i brukergruppen forplikter:

Når jeg har sitti i brukergruppa, så har det hele tida vært en forventning fra kultursjef, fra kommunens side at jeg skal være med å fronte ting. Og når man sier ja til å være med på et utredningsarbeid, så får man jo stå for de beslutningene som er tatt. Selv om man i møtet har slåss som faen i mot det. (...) Og dermed så trur jeg vel kanskje at min rolle, gruppens rolle, hvis jeg i denne sammenhengen har vært gruppens ansikt, så har vi blitt tatt til inntekt for den løsningen som er kommet nå, hvor vi i hele prosessen har slåss for andre løsninger.

Han føler at det har vært en forventning om at han, som en sentral representant for brukergruppen, skal stå i bresjen for de avgjørelsene som er tatt, selv om både han selv og

⁸ Operamiljøet i Porsgrunn er spesielt stort i forhold til størrelsen på byen og andre kulturelle interesser som en kan forvente seg i en typisk arbeiderklasseby. Mye av dette mener flere av informantene mine skyldes operasanger- og lærer Anders Vangen, som gjennom sine mange opptredener har presentert opera på en mer folkelig og utradisjonell måte. Han har klart å kombinere klassisk opera med andre stilarter, som blant annet revy. I tillegg har han drevet utstrakt lærervirksomhet hvor han har klart å fostre operatalenter som blant annet Didrik Solli-Tangen (Didrik Solli-Tangen, 2010 og Telemark fylkeskommune, 2008).

⁹ Orkestergraven var sammen med kafé, de siste investeringene som ble vedtatt i det endelige budsjettet i bystyret i juni 2011. Siden det fra faglig hold ble hevdet at orkestergraven både var svært kostbar og forventet lite brukt, var den lenge ikke prioritert av politikerne. Dette synet gjorde at operamiljøet lenge følte at de ikke ble hørt (Porsgrunns Dagblad, 2010b og Porsgrunn kommune, 2011a).

¹⁰ Brukergruppen for Porsgrunn regionale kulturhus ble nedsatt i august 2006. Gruppens mandat har vært å følge arbeidet med programmering og prosjektering av kulturhuset. Den har vært en premissleverandør for behov, en diskusjonspartner og bindeledd til Porsgrunns mangfoldige kulturliv. I brukergruppen har både representanter fra kulturlivet og kommunen vært representert (Porsgrunn kommune, 2008c, s. 20).

hans egen gruppe har kjempet for andre løsninger. Det er en del av spillet som en må være med på ved å inneha et slikt verv. Dette synes han er problematisk fordi det gjør at han og gruppen han representerer blir mindre fri til å ta egne valg og beslutninger. Likevel har han vært tydelig overfor andre og sin egen gruppe, at en ikke kan ta alle diskusjonene om igjen, men være løsningsorientert og se framover. Det å ha flere tanker i hodet på samme tid, hvor en både skal ta hensyn til ulike ønsker fra en brukergruppe, samtidig som en skal prøve å ivareta sin egen gruppes særinteresser, utfordrer ens diplomatiske evner. Denne balansekunsten virker det som han er veldig klar over. Selv om det til tider har vært utfordrende med denne rollen, ønsker han å se positivt på at det skal bygges et kulturhus:

Nå må vi liksom fronte det kulturhuset. Å prøve å skape et godt innhold i det, å skape en entusiasme rundt det, men noe annet ville bare vært tull. Men man kan oppfattes som veldig sterk. Og sjøl vite, men jeg blei jo faen ikke hørt, da har man jo ikke vært sterk. (...) Jeg har vel kanskje vært det.

Selv om han syntes at kulturhuset halter litt og ikke har blitt så bra som det kunne ha blitt, er han likevel veldig klar på at en må være positiv og derfor kjempe for at kulturhuset skal få et best mulig innhold. Derimot reflekterer han mer over hvor mye han egentlig har hatt å si ved å konkludere med at selv om han ikke alltid har følt at han har blitt hørt, likevel har vært en sterk aktør i kulturhusdebatten. Dette vitner om at selv om en utad blant folk og i media fremstår som sterk og med stor gjennomslagskraft, ikke alltid selv føler at en har hatt stor makt og blitt hørt.

Videre er han bekymret for hvordan en skal løse bruken av kulturhuset fordi ulike foreninger og lag tidligere er vant til å benytte seg av kommunale bygg gratis:

Selv om jeg er overbevist at det kommer til å komme en litt sånn frustrerende diskusjon. (...) For det har vært en politikk i Porsgrunn på at lag og foreninger låner kommunale bygg gratis. Ikke sant, og så skal det plutselig bli dyrere her. Og det kommer det nok til og. Altså, jeg tror nok for det første så er det mange av de som reelt sett ikke har råd. Men det er klart at hvis du kan fylle 400 seter i et kulturhus, så har du kanskje råd til å betale husleia. (...) Jeg tror at vi vil få litt sånn den samme effekten som i Larvik. (...) det går seg ikke til med en gang. Det er mange som både på aktør side og på politisk side skal lære litt om hva kulturhusdrift er.

Han sier at foreninger og lag er godt vant med gratis leie av kommunale bygg, og at det i starten sannsynligvis vil være en motstand mot å ville betale leie av kulturhuset til øvelse og framføring. Kulturaktøren tror også at en vil være mer opptatt av utgiftene i forbindelse med leie av det nye kulturhuset, framfor å se inntektsmulighetene som 400 seteplasser faktisk kan gi. Ved å vise til erfaringene som både kulturaktørene og kulturbyråkratene har gjort seg i

Kulturhuset Bølgen¹¹ i Larvik, hvor det tok en god stund før en vente seg til det nye kulturhuskonseptet, mener han at Ælvespeilet ved litt prøving og feiling også kan lykkes. Kulturaktøren inntar med dette utsagnet rollen som en diplomatisk kulturbyråkrat som ofte veier fordeler og ulemper opp mot hverandre og er svært løsningsorientert. I følge økonomiprofessor Jan Grund er dette noe uvanlig fordi kunstnere og kulturarbeidere ofte er opptatt av sine egne kunstuttrykk og levevilkår (Grund, 2008, s. 28). Mens byråkratenes syns prosessen har vært bra og kulturaktørene i større grad har vært misfornøyd, er politikerne mer splittet i dette synet. En politiker sier dette om prosessen:

Den har vært uforskammet lang (ler). Den har vært tildels politisk hard. Ja, vi ønsker å sette fotavtrykk etter vår politikk. Og det er jeg ikke beskjemmet over. Så i den grad en blir forbundet med noe sånt som jeg ser på som utvikling, så er det bra.

Politikeren synes prosessen har vært både lang og politisk tøff. Han mener det er viktig å vise hvem sin politikk som har ført til bygging av kulturhuset, og er tydelig stolt av det. Videre er han fornøyd med saksbehandlingen:

Nei, min følelse er at det har vært åpent. Nei, fordi at debatten har gått i det offentlige rom. Det kan godt være at noen mener at de burde være med på absolutt alle møter, men sånn er det jo ikke.

Det at debatten har vært åpen og foregått i det offentlige rom mener han har vært bra fordi det har skapt åpenhet. Selv om han har fått med seg at enkelte mener at de skulle vært med på flere møter, så er han tydelig på at det ikke alltid kan være slik. Dette mener Grund er en av utfordringene med kunst- og kulturpolitikk, fordi en hele tiden må avveie fordeler og ulemper ved sine avgjørelser i forhold til både det politiske nivå, på ledelsesnivå og på det kunstneriske nivå (Grund, 2008, s. 28). Politikeren viser med denne uttalelsen at han er veldig bevisst på hvordan han skal fylle sin rolle som politiker, og hvordan de politiske spillereglene er og bør være. Han legitimerer med dette sin egen rolle som politiker, og politikken som et virkemiddel for rettferdig fordeling av midler til kunst og kultur. En annen politiker er mindre opptatt av prosessen, men derimot mer bekymret for økonomien rundt kulturhusprosjektet:

Nei, den har i stor grad vært ryddig den. Bortsett fra at politikerne har vært litt upresise i bestillingen. Altså da igjen til de kostnadsoverskridelsene som vi på en måte fikk da. Altså, vi hadde og vi uttrykte det vel også, vi var i 100 millioners klassen. Og så får man knadd dette her til såpass mye, og den brukergruppen får kanskje for mye innflytelse. (...) Når rådmannen skriver i innstillingen at dette her er jo utenfor

¹¹ Kulturhuset Bølgen er et kommunalt foretak som er heleid av Larvik kommune. Det åpnet i 2009 og ligger sentralt ved vannkanten på Sanden i Larvik. Huset har et samlet areal på over 4 500 kvadratmeter og en kostnadsramme på 211 millioner, som i hovedsak er offentlig finansiert. Bølgen har tre kinoer, en storsal og liten sal, et galleri og stort foajéområde med blant annet restaurant (Kulturhuset Bølgen, 2012).

kommunens løfteevne. Så er det et forholdsvis alvorlig språk fra en rådmann. (...) Også vedtar man politisk at man allikevel skal.

Han retter kritikken mot at de andre politikerne er uansvarlige ved å ha latt seg presse av brukergruppen som han mener har fått for mye å si. Selv om rådmannen anbefaler å være mer nøktern, velger likevel politikerne å bevilge store summer til bygging av kulturhuset. Denne uttalelsen viser tydelig at han som politiker ikke er enig i flertallets økonomiske prioriteringer. En næringsaktør er heller ikke så opptatt av hvordan prosessen har vært, men mer opptatt av å få fram hvorfor vi skal ha et kulturhus:

Ja, det har jo vært mye debatt om det i hvert fall, det har det jo vært. (...) Den politiske prosessen, den har jeg ikke noe formening om. Den virker som om den har vært en grei prosess i utgangspunktet, sånn sett utenfra i hvert fall. Men det jeg etterlyser er vel litt mer perspektiv på hvorfor vi skal ha et kulturhus. Hva er poenget med det? Hvorfor mener vi at det konseptet vi har valgt i Porsgrunn er det riktige konseptet?

Næringsaktøren er ikke så opptatt av hvordan prosessen har vært, men synes det er mer interessant å få fram hvorfor en skal ha et kulturhus, og hvorfor den løsningen som er valgt er den beste for Porsgrunn. Dermed stiller han et betimelig spørsmål som kanskje ikke alltid har vært like framme i kulturhusdebatten. Dette ligner også på operadebatten hvor argumentene om hvorfor en skulle ha en ny opera i Oslo, ofte kom i skyggen av blant annet lokaliseringsdebatten og den generelle politiske maktkampen (Røyseng, 2000). Utfra dette synet skiller ikke kulturhusdebatten i Porsgrunn seg nevneverdig utfra andre lignende saker. Dette synet støttes også av en saksbehandler som heller ikke er kritisk til prosessen, men er klar på at en slik sak alltid vil føre til politiske uenigheter:

Ja, den har vært på lik linje med det som ofte skjer i sånne sammenhenger. Så har det vært en ryddig prosess knytta til anbudsinnhenting og (...) det tekniske rundt det som går liksom på tomteutvikling, reguleringsplaner og arkitektkonkurranser. (...) Og så har det vært en langt mer uoversiktlig situasjon, og det er det alltid. (...) Som handler om posisjon og opposisjon da, i politikken. Ja, fordi det handler jo liksom noe om avisene for eksempel. Som i stor grad, altså Porsgrunns Dagblad inntok jo tidlig et standpunkt på at dette var ikke hva folket ville ha sant. Begrepet folk er jo tømt for innhold (...).

Som en erfaren saksbehandler er han ikke overrasket over hvordan prosessen rundt kulturhusprosjektet har vært. Dette gjelder både de tekniske og juridiske faktorene som han synes har vært ryddig, og den politiske diskusjonen som bestandig blir vanskelig og uoversiktlig. Han gir da lokalavisen, Porsgrunns Dagblad, en del av skylden for at debatten ble såpass problematisk, fordi avisen i starten av debatten hadde en oppfatning om at Porsgrunns innbyggere ikke ønsket et slikt kulturhus. Videre problematiserer saksbehandleren over avisens oppfatning av hvem folket er. Dermed kan vi tolke at saksbehandleren er svært

kritisk til hvilken rolle media, her representert ved Porsgrunns Dagblad, har spilt i denne saken. Dette kommer jeg nærmere inn på senere i kapitlet. Mens en politiker mener at brukergruppen har fått stor innflytelse over kulturhusprosjektet, mener saksbehandleren at media i for stor grad har fått være premissleverandør i kulturhusdebatten. Dette vitner om at selv om kommunen representert ved de kommuneansatte og politikerne har sine organer for informasjonsflyt, spiller media en sterk rolle i innbyggernes meningsdannelse.

En annen saksbehandler sier om prosessen at hun var veldig klar på hvordan en måtte gå fram for å få til et bra kulturhus:

Fra dag én visste jo jeg at hvis vi skulle få til et godt kulturhus så måtte brukerne sjøl være representert. Og de hadde jo allerede vært med. Det hadde vært brukerrepresentanter som var med i Folkets hus-planene¹². Så de fleste av de ble jo med videre (...). Vi hadde et seminar hvor vi presenterte vinneren av konkurransen hvor arkitektene var med og snakka om vinnerutkastet sitt. Og vi hadde jo også utstillinga av alle de fem konkurranseutkastene og sånt i biblioteket over lang tid. Men når vi hadde kommet et stykke videre da, så hadde vi det brukerseminaret hvor vi fortalte om at nå har vi fått dette. Og nå må vi begynne å jobbe virkelig for å se på innholdet, og kna dette her mer. For det var bare noen skisser. (...) Og da var det en brukergruppe som skulle nedsettes, og det ble gjort på det brukerseminaret.

Hun mener også at prosessen var bra fordi de ulike brukerne tidlig ble involvert i prosessen. Dette gjorde at de forskjellige ønskene og kravene ble tydeliggjort slik at det var lettere å utforme flere forslag til hvordan et kulturhus kunne se ut og hva det skulle inneholde. Derfor kan det å ha gjennomført det første brukerseminaret sees på som et viktig valg ved både et ønske om å involvere, og å ansvarliggjøre brukerne for deres valg. Ved å ta med brukerne på råd får saksbehandlerne mer informasjon om hvordan de bedre kan utarbeide planer for kulturhuset, samtidig som de også fraskriver seg litt av ansvaret. En annen fordel var at hun tok med seg brukerepresentanter fra Folkets hus-planene fordi de allerede hadde vært gjennom en prosess og dermed fått verdifulle erfaringer som de kunne bruke i det videre arbeidet med kulturhuset. En forklaring på at kommunen ikke valgte å kjøpe Folkets hus for 18 millioner kroner i 2005 som arena for kulturhus, kan være at Folkets hus både hadde en lang historie som arbeiderbevegelsens hus, og at det var usikkerhet rundt økonomien på grunn av byggets tekniske tilstand. Selv om saksbehandleren mener at de aller fleste kulturhusaktørene ble tatt med på råd, står dette utsagnet likevel noe i kontrast til slik en representant for ungdommen oppfatter prosessen:

¹² Folkets hus var det første seriøse forslaget til lokalisering av kulturhuset. Det funksjonalistiske bygget er tegnet av det lokale og velrenomerte arkitektfirmaet Børve og Borchsenius, og sto ferdig sentralt i sentrum i 1959 (Kulturminneløypa, 2012).

Det har absolutt vært en åpen prosess, (...) det har på en måte vært de som har lytta, (...) de har ikke skrevet det ned for å si det sånn. Mye av det som har blitt sagt har på en måte blitt ignorert.

Selv om hun mener at prosessen har vært åpen og at de har blitt hørt, er hun ikke fornøyd med at politikere og kommuneansatte har oversett hva som har blitt sagt og ikke tatt det seriøst.

Derimot er hun mer positiv til lokalavisens rolle:

Så jeg syns at det har vært en åpen prosess, vi har jo PD (Porsgrunns Dagblad). Der har vi jo dialogene våre. Det er der folk sier det de mener stort sett. De har jo disse leserinnlegga. Men jeg vil absolutt si at media, hvordan de har bidratt til den saken her, har veldig mye å si. Det har ikke vært Beyer (ordføreren) som har stått med åpne armer (...). De (politikerne) har ikke stått med åpne armer, det er det veldig mye media som har bidratt til en breiere dialog. Men syns absolutt at hvis vi ikke hadde hatt PD, så hadde vi hatt en jobb med å få (mer åpenhet rundt saken).

Ungdomsrepresentanten føler at ungdommens stemme i større grad har blitt hørt og tatt hensyn til i lokalavisen enn i kommunen. Porsgrunns Dagblad har derfor sørget for at det har blitt en bredere dialog, noe hun er veldig fornøyd med. Hvilket syn en har på både prosessen og media, her representert ved lokalavisen Porsgrunns Dagblad, er derfor avhengig av hvilken posisjon en har i kulturhusdebatten. Saksbehandlerne synes prosessen har vært bra, men at media ofte har bidratt til å forsterke uenighetene mellom de ulike aktørene, og dermed gjort det vanskeligere for både politikere og saksbehandlere å finne løsninger og komme til enighet. Samtidig er ungdomsrepresentanten mer kritisk til prosessen, men derimot mer positiv til medias rolle. Hun opplever at Porsgrunns Dagblad har vært en viktig kanal og fungert som et talerør for ungdommen. Disse eksemplene viser at selv om enkelte parter i saken er negative til at lokalavisen er kritisk til hvordan prosessen rundt kulturhusprosjektet har vært, fyller også avisen langt på vei sitt samfunnsoppdrag slik den kommer til syne i Vær Varsom-plakaten¹³, ved blant annet å tale de svakes stemme, som i dette tilfellet er ungdommen. Professor i medievitenskap Jostein Gripsrud, hevder at mediene ofte blir beskyldt for å påvirke oss, noe som i dette eksemplet langt på vei bekreftes gjennom at aktørene bruker og forholder seg til mediene aktivt, både for å kunne få sin stemme hørt, og fordi de lar seg engasjere og provosere av media. Selv om mediene som vist i disse eksemplene, i større eller mindre grad påvirker oss og dermed enkelte ganger kan være skadelig, mener Gripsrud at det kanskje er enda viktigere å vite mer om mediene fordi en kan bli klokere av det. Denne innsikten og kunnskapen om mediene hevder han kan føre til at en bedre kan forstå mer av

¹³ Vær Varsom-plakaten er utformet av pressen og sier noe om hvilke etiske normer og regler som redaktører og medarbeidere i pressen må kjenne til og arbeide etter. Pressens samfunnsrolle sier noe om at det er pressens rett å informere om det som skjer i samfunnet og å avdekke kritikkverdige forhold. Det er pressens plikt til å sette et kritisk søkelys på hvordan mediene selv fyller sin samfunnsrolle (Norsk presseforbund, 2012).

verden eller om en spesiell problemstilling, som for eksempel alt fra livet, kjærligheten og religiøse spørsmål, til ulike samfunnsforhold og politikk (Gripsrud, 2007, s. 41-42).

I dette kapitlet har jeg fått belyst de ulike aktørenes synspunkt om hvordan de har opplevd at prosessen har vært. I tillegg har jeg synliggjort rollen media har hatt som opinionsdanner. Et spørsmål som det kunne vært interessant å følge ytterligere, men som ikke lar seg gjøre innenfor rammen av denne oppgaven, er i hvilken grad Porsgrunns Dagblad kun har fylt sitt samfunnsoppdrag ved å være en uavhengig og kritisk røst til kulturhusdebatten, eller om de som talerør for bestemte interesser og grupper også har hatt en egen agenda. Ungdom er en av disse gruppene som aktivt har brukt media for å få fram sine interesser. I neste kapittel skal jeg derfor ta for meg hvordan deres stemme har kommet til orde i debatten.

4.2 Ungdommen – hørt, men undertrykt?

Ungdom er den aldersgruppen som har vært sterkest framme i debatten om kulturhuset. Dette kan ha flere årsaker: En årsak kan være at de mistet sitt tidligere ungdomssted, Gamle Posten, som ble revet til fordel for det nye kulturhuset. Gamle Posten Kafé og Kulturhus ble etablert i 1994 av Porsgrunn kommune. Det var et alkohol- og rusfritt kultur- og fritidstilbud i sentrum for ungdom i alderen 15-25 år. Huset var i stor grad brukerstyrt og ble i tillegg til ungdomsaktivitet også brukt til møter, konferanser, øvelse og framføring, av alt fra teater og musikk til nysirkus og dans, for alle aldersgrupper (Allaktivitetshus i Norge, 2012). I 2011 måtte Gamle Posten rives fordi Ælvespeilet skulle bygges på samme plass. Dette skapte stor debatt i media fordi det lenge var usikkerhet om hvilket tilbud ungdommen da fikk. Da det ikke lyktes å få innlemmet ungdommens behov inn i kulturhuset, ble de tilslutt tilbudt Meierigården. Bygget ligger i sentrum og erstatter dermed ungdomsaktiviteten på Gamle Posten. Meierigården har færre kvadratmeter enn Gamle Posten og skal fungere som et flerbrukshus i sambruk med eldre og andre grupperinger. 7,5 millioner kroner er satt av til ombygging og tas innenfor rammen av det totale kulturhusbudsjettet (Porsgrunn kommune, 2011b). Dette tilbudet mente ungdommen var dårligere enn det de hadde hatt på Gamle Posten. I tillegg skapte trusselen om å miste Gamle Posten, mot å få noe som de ikke visste hva var, stor usikkerhet. Enkelte tvilte også på om de i det hele tatt kom til å få ett nytt ungdomshus. En annen årsak kan være at ungdomstiden er en ustabil periode som i en viss grad preges av utprøving og opposisjon mot voksenverden. I overgangen mellom barn og voksen blir ungdommen i større grad overlatt til seg selv, både av egen vilje, og som en del av det som mange voksne ser på som en nødvendig og selvstendig modningsprosess. Denne

modningsprosessen er ofte krevende både for ungdommen, og for voksne, fordi den krever at en tør å slippe ungdommen mer løs og dermed overlater dem mer til seg selv. Denne utprøvingen knytter Giddens (1991) opp mot begrepet selvidentitet. Han mener at ved oppløsningen av det tradisjonelle samfunnet i den vestlige verden, hvor en tidligere hadde en mer fast og stabil identitet, har vi i dag i den senmoderne tiden bedre muligheter til å påvirke vårt livsløp. Gjennom egne handlinger og valg kan en i større grad risikere både å lykkes og mislykkes. Utformingen av ens egen identitet blir derfor spesielt utfordrende for ungdommer i den senmoderne tiden. En tredje årsak kan være at ungdomstiden er kortvarig og hindrer kontinuitet. I løpet av den lange tiden som kulturhusdebatten har foregått, er ikke de ungdommene som var med i starten lenger aktive i kraft av å være ungdom, fordi de har blitt voksne eller fått andre interesser. Dermed har ikke ungdommen i like stor grad som voksne innen byråkratiet, politikken, næringsinteresser, media og kulturlivet, klart å ha en kontinuitet som har sikret deres særinteresser og ønsker. Disse forklaringene kan ha gjort at blant annet media har framstilt ungdommen som både misfornøyde og den tapende parten. Dette synet støttes også av en kulturaktør som mener at ungdommens ønsker ikke har blitt tillagt særlig stor vekt, og at det ikke alltid har kommet fram hva de har ment. Han uttrykker sin misnøye med et hjertesukk:

Hørt, men undertrykt.

Utsagnet om at ungdommens ønsker har blitt hørt, men undertrykt, sier noe om hvor alvorlig informanten synes det har vært. Han viser dermed en tydelig avmaktfølelse på vegne av ungdommen og deres interesser. Ungdommens ønsker har også noen ganger blitt stoppet i prosessen. Selv om han mener at da dette også gjelder andre grupper, er han tydelig på at ungdommen er den tapende parten her:

Ungdom er en pariakaste. Du kan sammenligne ungdom med psykisk syke eller holdt på å si flyktninger, eller et eller annet sånt noe. Alle vet at de eksisterer, men ingen vil ha de i nærheten.

Ved å hevde at ungdommen er en gruppe som verken blir sett eller tatt hensyn til, tar han tydelig stilling og identifiserer seg med ungdommen. Kulturaktøren mener ungdommen blir totalt neglisjert og overhørt, noe han er kritisk til og tar sterk avstand fra. Videre tror han at dette kan forklares utfra at de som er eldre og styrer samfunnet ikke har et positivt forhold til ungdom. Han er litt usikker på hvorfor, men tror at dette kan skyldes at de eldre har en form for fremmedfrykt til ungdom:

Nei, jeg vet ikke. Ofte har jo den litt tilårskomne generasjonen en veldig merkelig holdning til ungdom om at det er en gjeng med pøbler og drittsekker, inntil de blir kjent med dem.

Kulturaktøren hevder at den eldre generasjonen ofte generaliserer og er negative til ungdom fram til de blir bedre kjent med dem. Gjennom sin erfaring med ungdom, mener han å ha belegg for å hevde at det er flere drittsekker blant de eldre enn blant ungdom. Dermed gjør han selv en generalisering ved å anklage de eldre for å generalisere ungdommen. Dette utsagnet illustrerer store deler av debatten der de ulike partene alltid har en oppfattelse av hva de tror motparten tenker og mener, mens de selv føler seg misforstått og i mindre grad tatt hensyn til. En representant for ungdommen synes også at ungdommens ønsker i liten grad har blitt hørt, og mener at de rett og slett har blitt ført bak lyset og lurt. Hun føler at de har blitt en kasteball hvor både byråkrater og politikere har benyttet seg av hersketeknikker som vanskelig språk, mangelfull informasjon og mange møter for å skvise ungdommen ut av kulturhusdebatten:

Det samme har skjedd gang på gang, og det var blant annet et møte jeg satt på. Ok, da har vi de tegningene her, også kan vi leke litt med dem, det blir moro ikke sant. «Vet du hva, jeg gidder ikke å sitte her og leke jeg, vi har hatt tre møter på en måned og det her er bare tull. Det er ikke noe vits i at vi bruker tid og penger på de greiene her, når vi heller kunne avgjort det her på et møte». Det har vært mange møter, men lite framdrift.

Slik beskriver hun opplevelsen av ikke å bli tatt seriøst, samtidig som hun er klar over at det har vært mange møter, nettopp for å involvere ungdommen og holde dem oppdatert. Likevel føler hun at det har vært en bevisst strategi blant byråkratene og politikerne for hvordan en tilsynelatende holder ungdom informert, samtidig som en ikke forteller hele sannheten:

Det har vært veldig mye forskjellig. (...) de (byråkratene og politikerne) har ønsket å holde oss informert, men ikke at vi skal få høre alt som skjer, for da er de redde for at nå blir det en eller annen krangel, en diskusjon. (...) en av taktikkene til diverse politikere har jo vært det å bare kjøre på et veldig høyt plan. (...) Vi (...) klarte ikke å si noe.

Hun beskylder derfor byråkratene og politikerne for å ha en dobbeltagenda ved å late som om de holder ungdommen informert, men unnlater å fortelle dem hele sannheten. I tillegg mener hun at politikerne bevisst har brukt en hersketeknikk ved å snakke over hodet på ungdommen slik at de ikke vet hva de skal si. Videre sier hun at ungdommen hele tiden har kontaktet media hvis de har følt seg lurt eller ikke har funnet seg i hvordan de har blitt behandlet. Hun innrømmer også at det nok er ungdommen som har sutret mest. Dermed kan det tolkes som at selv om ungdommen har følt seg lurt og ført bak lyset av byråkratene og til dels politikerne, har de også selv vært en sterk og bevisst aktør i debatten. På den måten har ungdommen klart å bruke noen virkemidler for å hevde sine synspunkter, som ofte brukes av dem som i større

grad er premissleverandør i slike saker, som blant annet byråkrater og politikere. Dette bekreftes også av en kommuneansatt, som mener at selv om ungdommen ikke har blitt hørt har de likevel vært sterke. Videre reflekterer ungdomsrepresentanten over hvorfor ungdommen bør få et godt tilbud i framtiden:

Ja, men jeg syns på en måte hvis man skal tenke framover, så er det veldig viktig at selv om vi har hatt en høy standard, (...) så kan vi ikke ta utgangspunkt i at alle andre har det ille (...). Hvis vi skal (...) komme oss noe sted, så kan vi på en måte ikke ta ett skritt fram og to skritt tilbake.

Selv om hun er klar over at ungdommen har hatt et veldig godt ungdomstilbud i Gamle Posten, synes hun ikke at det at mange andre har det verre er et godt argument for at ungdommen ikke skal få det bedre enn det de har hatt. Hun nevner også at ungdommen fremdeles har et sterkt engasjement i forhold til ønsket om å bevare Gamle Posten, ved at de for kun et par måneder siden hadde opprettet ulike Facebookgrupper for bevaring av Gamle Posten. At mange ungdommer fremdeles ikke hadde fått med seg at Gamle Posten faktisk skulle rives, er hun tydelig oppgitt over:

Det har vært dårlig informasjon, som ikke har vært folkelig (...). Det skulle vært oppdatert. Altså SU, Sosialistisk ungdom, inviterte til et møte der det var, du kan komme på møte hos oss hvis du vil følgende, så står det punktvis nedover, at Gamle Posten skal stå, sto det, og det var jo bare sånn, hallo. At ikke ungdomspartiene engang har fått informasjon, hva er skjedd på en måte?

Hun er kritisk til at informasjonen om at Gamle Posten skulle rives ikke var god nok. Spesielt var det uheldig at ungdomspartiene ikke hadde fått det med seg. Dette tror hun kan skyldes at informasjonen ikke var lettfattelig og tydelig nok, og dermed gjorde det vanskelig for mange å få med seg hva som hadde skjedd. Igjen spekulerer ungdomsrepresentanten over hvorfor ungdommens behov har blitt satt til side og tror at det kan ha noe med økonomi å gjøre:

Det er jo pengene som bestemmer til slutt. Og de (politikerne) har jo selvfølgelig tatt hensyn (til det). Men jeg skjønner jo den økonomiske tankegangen.

Denne erkjennelsen gjør at hun blir enda mer motløs og sammenligner kulturhusdebatten med et spill der det har vært to spillere med ulike mål:

Men hva skal jeg si, jeg er så, jeg er bare dritt lei av den saken her (...). Det har vært så mye folk som har spilt så råttent mot oss ungdom. Jeg kan ikke uttale meg for de andre brukergruppene, men for oss så har det vært en prosess som har vært utrolig slitsom. Vi har fått høre så mye drit. Det har vært ansatte i kommunen som har sagt at, (...) nå må dere gå hjem på barnerommene deres og tenke over hva dere sier. Vi har blitt behandla som dritt av politikere. Jeg har fått høre så mye stygt som har vært retta mot meg som person. Det har vært mye råttent spill. Så det er derfor vi er veldig glad for å komme oss ut av Ælvespeilet.

Slik sett kan en tolke utsagnet som at hun mener at ungdommen ikke har blitt tatt nok hensyn til, og har blitt behandlet så dårlig at de i liten grad har følt seg velkommen som brukere av kulturhuset. Derfor er hun glad for å slippe å forholde seg til problematikken. Likevel er hun optimistisk på ungdommens vegne når hun nevner at det har blitt et bedre samarbeidsklima:

Vi har blitt flinkere. Det har jo bare blitt bedre og bedre dialog mellom oss ungdommer og politikere. Og oss ungdommer imellom. Jeg synes jo absolutt det.

Denne gode utviklingen hvor ungdommene samarbeidet bedre med politikere og innad i ungdomsgruppen, mener hun skyldes at de i 2009 fikk vedtatt et forsøk der 16-åringene har stemmerett ved kommunevalget i Porsgrunn for første gang i 2011. Dette førte til at de også fikk noe annet å snakke om enn kulturhussaken, og ungdommen innså at de måtte jobbe sammen med politikerne og de kommuneansatte for å få utrettet noe. Som et resultat av den gode dialogen engasjerte hun seg mer og skjønnte hvor mye hun faktisk hadde å si i saken. Denne erkjennelsen om at hvis ungdommen sto sammen og jobbet sammen mot samme mål, faktisk førte til at de hadde reell politisk innflytelse på saker som angikk dem, gjorde at hun var mer positiv til å arbeide for ungdommens interesser, som for eksempel i kulturhussaken.

En annen representant for ungdommen var enig i at de ikke hadde blitt godt nok ivaretatt. Den tidligere lederen for Ungdomsutvalget i Porsgrunn Tina-Irene Luggens Amundsen, mente i følge Porsgrunns Dagblad, at de i forbindelse med kulturhussaken hadde blitt løyet for. Hun kritiserte at de ikke hadde fått et eneste referat fra brukergruppen på over ett år. I tillegg skulle tegningene over Grotta, som de hadde fått forelagt og som skulle være et godt alternativ til Gamle Posten, likevel vise seg ikke å tilfredsstille de ønsker og krav som ungdommen og det rytmiske musikkmiljøet hadde (Porsgrunns Dagblad, 2009b). Grotta, også kalt Rådhusgrottene, ligger sentralt i sentrum som nest nærmeste nabo til Ælvespeilet. Det er et lite kjellerlokale med lav takhøyde og med plass til rundt 70 personer. Det var lenge tenkt som en del av erstatningen for ungdomsaktivitetene i Gamle Posten. I dag brukes det som lager for Barnas Dag. Lokalet viste seg dermed å være noe helt annet enn det de hadde blitt lovet, og de følte seg lurt (Porsgrunns Dagblad, 2009b). Denne misnøyen kom også til uttrykk i et brev til kultursjefen signert «Et samlet rytmisk miljø fra Sort & Blå scene» som i følge Porsgrunns Dagblad i praksis innebærer Rockeklubben i Porsgrunn og Grenland Bluesklubb. De var svært kritiske til hvordan de og ungdommen hadde blitt behandlet i kulturhussaken. I brevet hevdet de at representanter fra administrasjonen skal ha bedt representanter fra Ungdomsutvalget «gå på barnerommet og tenke over hva de gjør» (Porsgrunns Dagblad, 2009a). Ungdomsutvalget i Porsgrunn ble opprettet av bystyret i august 2002. Utvalget har

som formål å arbeide med saker som gjelder det totale oppvekstmiljøet i bydelene, og å fordele bevilgede midler til tiltak for barn og unge, herunder fritidstilbud, rusforebyggende og kriminalitetsforebyggende tiltak (Porsgrunn kommune, 2002, s. 1 og Ungdomsutvalget, 2002). I tillegg mente de at det fra starten skulle være et rocka og åpent kulturhus, og ikke for finkulturen, slik det nå ser ut til å bli (Porsgrunns Dagblad, 2009a). Med denne uttalelsen er det tydelig at det ble rettet stor kritikk mot både administrasjonen og politikerne. Dette synet ble også langt på vei støttet av fagleder i fritidsavdelingen Rune Evensen, som i følge Porsgrunns Dagblad trakk seg fra brukergruppen av kulturhuset etter misnøye med prosess og produkt. Han fant det problematisk å representere ungdommen i kulturhusprosjektet, fordi han mente at de ble skviset ut til fordel for andre brukergrupper. Til Porsgrunns Dagblad har tidligere kultursjef Tore Dvergastein, forklart at det av og til er valg vi blir stilt overfor, og synes det er legitimt av Evensen å fratse brukergruppen på grunn av faglige uenigheter (Porsgrunns Dagblad, 2009c). I den sammenheng er det ikke bare uenigheter mellom ungdommen og byråkrater og politikere, men også innad mellom byråkratene selv. Disse eksemplene viser hvor kompleks en slik sak er fordi de ulike partene alltid må ta hensyn til flere ulike interesser og meninger, både blant andre og i egne rekker. Som i forrige kapittel ser vi også her at både Hillman-Chartrand og McCaugheys armlengdeprinsipp, og Grunds tanker om kulturpolitikens spenningsfelt, blir stilt på prøve (Hillman-Chartrand og McCaugheys, 1989 og Grund, 2008).

En annen kulturaktør mener også at ungdommen ikke har blitt hørt i særlig stor grad, og at det vil være svært uheldig for kulturhuset uten ungdommen:

Etter mitt syn så endra det veldig mye av hva det kulturhuset kan ha av innhold. Det å ta bort ungdommen fra et kulturhus tror jeg er jævlig dumt.

En kan tolke han slik at han mener at det er viktig å ha ungdommen som en av flere brukergrupper i et kulturhus, fordi det vil skape en spennende dynamikk og samspill mellom de ulike brukergruppene. Ikke bare fordi de ofte representerer ulike interesser, men også ulike generasjoner og aldersgrupper. Dermed forfekter han et syn på at ungdom i kraft av både sin alder, og at de representerer noe annet enn barn eller voksne, er nyttige for et rikt og levende kulturhus. Videre er han kritisk til hvordan ungdommen har blitt behandlet av politikerne:

Ungdommen blei helt klart skvisa ut, men det skjedde hos politikerne. Det var et resultat av FrP-sytinga, da måtte den delen kuttas ut (...).

Han legger da skylden på Fremskrittspartiet fordi han mener at de under hele prosessen har stukket kjepper i hjulene på kulturhusprosjektet og dermed bidratt til at det både har tatt

veldig lang tid, og at det ikke har blitt så bra som det kunne ha blitt, noe han mener blant annet ungdommen har måttet lide for. Derfor kan en forstå det slik at mens kulturaktørene og representanter for ungdommen ikke synes ungdommen har blitt hørt og tatt hensyn til i særlig stor grad, oppfatter politikerne det noe annerledes. En politiker sier dette om hvordan ungdommens syn har blitt ivaretatt:

Jeg har ikke vært i den brukergruppa sjøl. Men jeg skjønnte jo på et eller annet tidspunkt der alle var ivrige og ville ha med sine saker, og fikk ikke sitt optimale og gikk litt sure, og trakk seg ut. Ungdomsgruppa var vel kanskje en av de. Jeg vet ikke hvor, nei, bare i grunnen fått referert det. Og jada, og de har (...) brukt talerstolen i bystyret og protestert. Men jeg er jo litt sånn, jo dere har blitt lytta til, men det er ikke sikkert dere blir hørt og får gjennomslag. Sånn er demokratiet, basta. Men ungdomsgruppa nå har jo fått det de vil, nede i Meierigården. Og ikke bare (til) 4,5 millioner, men 7,5.

Politikeren har full forståelse for at det ble uro og misnøye blant ungdommen da det ble for kostbart å bygge en egen klubbscene forbeholdt dem i kulturhuset. Likevel mener han at ungdommen nå burde være fornøyd fordi de har fått et nytt sted i Meierigården hvor det skal pusses opp og investeres i et større beløp enn først foreslått. På denne måten viser han at de til en viss grad har hørt på ungdommen, men poengterer at han som politiker har det siste ordet. Denne uttalelsen vitner om at han er bevisst sin rolle som politiker, hvor en både skal representere folket, og samtidig skal sørge for at det fattes et endelig vedtak i en sak. En annen politiker er heller ikke bekymret for at ungdommen eller andre brukergrupper ikke har blitt hørt, snarere tvert imot:

Nei, vet du hva, alt for mange har blitt hørt i den saken her. Det er derfor det er så forbaska dyrt.

Selv om han innrømmer at han ikke kjenner saken i detalj, er han likevel svært skeptisk til at alt for mange brukergrupper har blitt hørt og mener at det har gjort at kulturhuset har blitt så kostbart. Han er derimot mer bekymret over at andre grupper vil måtte betale prisen for et nytt kulturhus:

Og det kommer til å bli dyrt å drifte (...). Men det er det noen som kommer til å få merke etter hvert. At det er noen frivillige lag og foreninger, trur jeg, som går en uttrygg framtid (i møte) i Porsgrunn, hvis vi skal ta de vedtaka som er gjort på alvor.

Han tror at kostnadene med å drifte kulturhuset vil bli så store at det vil gå utover frivillige foreninger og lag fordi de da vil få redusert støtte og dårligere leiebetingelser. Mens politikerne mener at de fleste brukergruppene, inkludert ungdommen, har blitt hørt, er en saksbehandler litt mer nyansert i forhold til dette. Han mener også at ungdommen har blitt hørt, men ikke nødvendigvis fått viljen sin:

Ja, nei, jeg tenker at alle har blitt hørt, men det er ikke alle som har fått viljen sin. Det er ganske stor forskjell. Ja, jeg vet hvem som mener de sitter igjen med svarteper, ja. Og det er jo altså rockeklubben, altså RIP. Og nok tror jeg liksom, skal vi si den delen som handler om miljøet rundt rockecontainerne. De tror jeg, (...) det vet jeg jo, at det er de som føler at de ikke har fått viljen sin.

Ved å vise til at han mener å ha full oversikt over hvilke deler av ungdomsmiljøet som føler at deres ønsker ikke har blitt tatt hensyn til, viser han at han både har nok informasjon og kunnskap om saken og fagområdet til å stå for de valgene som er gjort. Videre mener han at det alltid må bli et kompromiss i slike saker fordi pengene aldri strekker helt til i forhold til de ønsker og krav de ulike brukergruppene stiller:

Men først og fremst så tenker jeg jo litt sånn, at igjen så handla det litt om på et tidlig tidspunkt. Og på en måte å ha et så stort bygg, at alle kan ha sitt. Og på en annen side (...) at det ligger litt i sakens natur. Mye flotte folk der, men det er jo vanvittig liten fleksibilitet, og da må du ofte gjøre et valg. Enten vil vi ikke kompromisse eller vi vil kompromisse. De valgte jo ganske tidlig å si pang, vi synes dette er helt bedritent, vi vil ikke kompromisse. Det er helt greit altså, men da stiller du deg også litt på utsida.

Han mener dermed at ungdomsgruppen viste veldig lite fleksibilitet i forhold til å samarbeide om løsninger, og at de med det selv valgte å sette seg på utsiden. Videre mener han at bystyrets vedtak om at ungdommen skulle få like godt eller bedre tilbud enn det de hadde hatt på Gamle Posten, var svært uheldig, fordi det låste politikerne til en økonomisk ramme som ville være vanskelig å overholde:

Det er der det ligger, pluss selvfølgelig et idiotisk vedtak i ordlyden som sier at vi skal ha like godt eller bedre enn. (...) Det sier jo noe at vi er opptatt av ungdom. (...) Men så handler det jo litt om å forstå sånne vedtak da. Og hvis du tenker og sier at vi har hatt så mange kvadratmeter, og vi har hatt så mye kostnader, ikke sant. Og hvis du begynner med kalkulatoren da, så kommer du jo i bakevja. Slik at hvis du skal forstå meg rett, så tenker jeg det at her var det både et sånt politisk overbud som gjør at du drømmer om noe. I tillegg så synes jeg at det var veldig svart hvitt da. Og ta tenker jeg som så, at hjertelig velkommen inn altså, når dere har noe. (...) Men da er det nesten bedre å fortsette på hver sine arenaer. Det ville sprengte huset innvendig.

Han mener derfor at hvis en skulle imøtegått ungdommens krav helt, ville det gjort det umulig for andre brukergrupper å bruke kulturhuset. Informanten er likevel positiv til at kulturhuset skal være åpent for ungdommen også, bare under litt andre premisser enn det de selv ønsker seg. Dette synet støttes også av en annen saksbehandler som mener at de har hørt på ungdommen og tatt hensyn til deres ønsker og behov:

Men det rytmiske miljøet og ungdomsmiljøet mener nok, eller de voksne representantene for ungdomsmiljøet og etter hvert også ungdomsrådet (...), mener at de ikke blei hørt. (...) Det har jo alltid vært en representant fra Gamle Posten-brukerne og ungdomsrådet med. (...) Jon Leiufrud, han var jo den som var initiativtakeren til Grotta. (...) Så jeg mener vel absolutt at vi hørte på hva ungdommen sa i forhold til

det. (...) Men at de nå har funnet seg noen nye lokaler, ja det er greit det, men jeg synes det er synd for ungdommen (...).

Ved å vise til at det var ungdommen selv som tok initiativ til Grotta som en permanent ungdomsarena, gir hun dermed ungdommen noe av ansvaret for at kommunen i samarbeid med ungdommen utredet og jobbet med Grotta som et alternativ til Gamle Posten. Selv om hun respekterer at ungdommen likevel valgte ikke å benytte seg av Grotta, syntes hun det var uheldig fordi hun mener at ungdommen ville ha fått et godt ungdomshus med Grotta, i kombinasjon med salene i kulturhuset. Dette eksemplet viser at det ikke bare er byråkrater eller politikere som er uenige innad, men også ungdommen. Utfordringen er at mange av de ungdommene som var med fra starten av kulturhussaken ikke lenger er med. Som tidligere nevnt kan dette forklares med at ungdomstiden er relativt kort og dermed gjør det vanskelig å opprettholde stabilitet og kontinuitet i ungdomsgruppen. Dette resonnementet støttes også langt på vei av Barker som hevder at ungdomstiden er forholdsvis kort, men også er sosialt og kulturelt konstruert avhengig av den tiden og samfunnet en lever i. Videre sier han at ungdomstiden i vestlige samfunn blir stadig lengre (Barker, 2008, s. 407). På tross av denne utviklingen, som i dette eksemplet kan forstås som positivt, viser eksemplene fra Porsgrunn at en moderat forlengelse av ungdomstiden ikke er utslagsgivende nok til å sikre ungdommen en kontinuitet av merkbar betydning.

I motsetning til saksbehandleren er derimot en kommuneansatt mer kritisk til hvordan ungdommen har blitt behandlet. Han forklarer dette med at en i arkitektkonkurransen ikke hadde et øvre tak på hvor mye kulturhuset skulle koste, og at en derfor måtte kutte i funksjoner og rom ettersom politikerne mente at forslaget ble for dyrt. Dermed måtte en prioritere hva som var viktig:

Og så må du begynne å kutte, og da begynte det å gå fra det som kanskje var et gjennomtenkt konsept, med som et produserende hus, med ungdomsbiten aktivt inne i huset som en aktiv aktør (...).

Den kommuneansatte gir tydelig uttrykk for at han synes det er synd at ungdomsbiten falt ut i kulturhuset. Han mener at en kunne brukt erfaringen fra driftingen av ungdomshuset til å skape et godt miljø og god dynamikk mellom de ulike brukergruppene. Men da valget sto mellom å kunne få 40 millioner i statstilskudd for å bygge en kunsthall, eller ingenting hvis en valgte å bygge et kulturhus med en ungdomsscene, var valget enkelt: ungdomsscenen måtte forsvinne. Videre hevder han at det ikke var heldig at en måtte velge hybridløsninger som gjorde at ingen av brukergruppene ble helt fornøyd. For å bygge en klubbscene og et miljø rundt dette mente han at en må ha regelmessig bruk og faste installasjoner, som for eksempel

en permanent bar og scene. Hvis ikke forsvinner eierfølelsen og identiteten til stedet. Som tidligere nevnt er selvidentitet i følge Giddens hele tiden et prosjekt hvor en gjennom egne handlinger og valg former seg selv. Han mener at selvidentitet ikke er en spesifikk egenskap eller kun en samling av egenskaper, men hvordan vi tenker om oss selv. Identiteten er hele tiden i utvikling og forandres fra situasjon til situasjon, samtidig som den har kontinuitet over tid og rom. En skaper dermed sin identitet i kombinasjon med omgivelsene rundt en (Giddens, 1991, s. 53). Utfra Giddens kan en derfor bedre forstå saksbehandlerens argument om at det er viktig for ungdommens identitet med en fast og egen klubbscene, fordi det skaper tilhørighet og kontinuitet. Uten de faste installasjonene i kulturhuset vil ikke ungdommen like lett kunne identifisere seg med stedet, og som et resultat av dette, bruke det i mindre grad. Noe av forklaringen kan også være at siden ungdommen er i en raskt omskiftelig og turbulent periode av livet, vil behovet for noe som er fast og stabilt være en sentral og viktig faktor for å lykkes. Dette kan ofte sees på som et paradoks fordi noe av det som nettopp kjennetegner ungdomstiden, er ønsket om å ta avstand fra det som tidligere var trygt og forutsigbart, og å begi seg ut på usikker grunn. Det tradisjonelle samfunnet hvor identiteten i større grad var fast og forutsigbar, er i dag i så stor forandring at en heller kan snakke om noe som er løst og flytende. Mange valg som ungdommen tar i dag, gjør derfor at de risikerer enten å lykkes eller mislykkes. Dette er som tidligere nevnt i følge Giddens (1991) et resultat av senmoderniteten.

5 Byutvikling – bestemmer kulturhusets plassering hvor sentrum skal være?

I det forrige kapitlet så jeg på både hvordan prosessen fra ønske om en scene til et kulturhus hadde vært, og hvordan ungdommen som gruppe hadde blitt behandlet i kulturhussaken. I dette kapitlet skal jeg ta for meg lokaliseringsdebatten. I likhet med den tidligere nevnte operadebatten, hvor lokalisering av ett nytt operahus var et stort stridsspørsmål, var også lokalisering av kulturhuset i Porsgrunn et viktig tema. Det er ikke kun den rent geografiske plasseringen som er viktig, men også hvilke konsekvenser plasseringen vil få for byutviklingen. Dette vil da være interessant å se nærmere på i dette kapitlet.

5.1 Lokalisering av kulturhuset

Hvor kulturhuset skulle ligge og hvorfor, var kanskje det mest debatterte spørsmålet i denne saken. I følge Porsgrunns Dagblad har det vært seks forslag til beliggenhet siden de første midlene til et skisseprosjekt ble bevilget av bystyret i 2000. Disse har vært Bratsberg Bruk, Kammerherreløkka, den gamle brannstasjonen, Folkets hus, Norrønahallen¹⁴ ved Porsgrunds Porsælensfabrik¹⁵ og Østre brygge (Porsgrunns Dagblad, 2010a). Med unntak av Norrønahallen som ligger på Vestsida, ligger alle de andre forslagene i sentrum på Østsida.

¹⁴ Norrønahallen er en stor og gammel industrihall. Den ligger vegg i vegg med Porsgrunds Porsælensfabrik på Vestsida, og har de siste årene vært brukt i forbindelse med arrangering av Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival (Porsgrunn kommune, 2010a, s. 4).

¹⁵ Porsgrunds Porsælensfabrik, også kalt Porsgrund Porselen, er et stort industrilokale som startet sin første produksjon av porselen i 1887 og har helt fram til 2009, da fabrikken ble nedlagt, produsert porselen i Porsgrunn. Porsgrunns innbyggere knytter sin identitet sterkt opp mot og er stolte av Porsgrunds Porsælensfabrik (Porsgrunds Porsælensfabrik, 2012 og Porsgrunn kommune, 2012b).

Kilde: www.grenlandskart.no, (Min redigering).

Figur 1-1 Kart over Porsgrunn sentrum

Porsgrunn er delt av en elv hvor i underkant av ti prosent av befolkningen bor på Vestsida, mens resten bor på Østsida. Av disse bor rundt 13 000 i sentrumskjernen (Wikipedia, 2012). Det er to broer som binder byen sammen, hvorav Norrønahallen ligger rett ved den sentrumsnære Porsgrunnsbrua, snaue 15 minutter i gangavstand fra Rådhuset og Østre brygge. Derfor kan en si at alle lokaliseringforslagene ligger rimelig nært sentrum og således ikke skiller seg nevneverdig ut i forhold til plassering. Likevel er valg av plassering et mye omdiskutert og meget sentralt stridsspørsmål i forbindelse med kulturhuset. Det som da er interessant er å finne ut hvilke argumenter som er brukt for nettopp plassering av kulturhuset. En kommuneansatt reflekterer rundt valget av beliggenhet:

Mer eller mindre, hva skal jeg si om prosessen, (...) vi prøvde å lande et kulturhusbudsjett i Folkets hus. Og så kom det forferdelige vedtaket i bystyret i 2003-2004. (...) da gikk det en dame på talestolen fra SV, Nenseth (Lene), tror jeg hun heter, og advarte bystyret mot å gå for løsning i (...) Folkets hus. Fordi huset det var så råttent. (...) Men så gikk bystyret for at de ville bygge sitt eget da, på Østre brygge. Det henger kanskje litt sammen med at Folkets hus har vært arbeiderbevegelsens hus. (...) Og da var det vel kanskje lett å hive seg på en løsning på Østre brygge til halvparten av prisen da, ikke sant, men det var jo (sutter på fingeren og stikker den i luften) 50 millioner, i hvert fall ikke mer.

Han sier tydelig at han var svært positiv til at Folkets hus kunne bli et godt kulturhus, og tror noe av grunnen til at kulturhuset ikke ble der, var på grunn av at Folkets hus hadde vært arbeiderbevegelsens hus, sammen med at enkelte mente at det var dyrt å bygge det om. Videre sier han at han også var veldig positiv til at Norrønahallen kunne bli et godt kulturhus med både øvingsmuligheter og framføringsarenaer. Likevel ser han positivt på de mulighetene kulturhuset på Østre brygge vil føre til, ved at Ælvespeilet kan fungere som moderskipet for det kulturelle kraftsentrumet, omslynget av gallerier, kafeer, bibliotek, teatersal og rådhusamfi. Selv om han kan oppfattes som ganske pragmatisk i forhold til hvor kulturhuset bør plasseres, vitner det mer om en evne til å omstille seg og å se hvilke alternativer en har å jobbe utfra. Litt mer bestemt på hvor plasseringen av kulturhuset bør være, er en journalist:

Det er viktig, det er veldig viktig at det ligger på Østsida. På grunn av at det er det her som er sentrum, (...) det er liksom her politikerne har sagt byutviklinga skal være. Hvis du vanner det for mye ut, så vil du ikke få noe by lenger.

Ved å vise til at politikerne har bestemt at byutviklingen skal være i sentrum på Østsida, legitimerer han sitt eget syn på det samme. Journalisten er redd for at en mister byfølelsen ved å plassere kulturhuset utenfor sentrumskjernen. Ved spørsmål om Norrønahallen på Vestsida er for langt unna sentrum er han sikker i sin sak:

Det er for langt å gå over ja, det er ikke noe naturlig sentrum heller. Det kunne like gjerne ha ligget på Herøya (...).

Han mener at Vestsida ikke er noe naturlig sentrum og nevner at kulturhuset derfor kunne vært lokalisert andre steder utenfor sentrum, som for eksempel Herøya, som ligger mye lenger utenfor sentrum enn det Norrønahallen gjør. Selv om han selv ikke synes 12-15 minutters gangavstand er langt, tror han det er for langt til at folk vil føle at det ligger i sentrum:

Ja, (...) de må over ei bru, også er det (...) delt med ei elv.

Det at folk må passere en bro for å krysse en elv, tror han har en negativ psykologisk effekt i forhold til bruksfrekvensen av et kulturhus på Vestsida. Han er overbevist om at fellesfunksjonene som blant annet kino, bibliotek, administrasjonssentrum, kafeer, restauranter, butikker og gode parkeringsforhold er gode grunner for at kulturhuset bør ligge i sentrum på Østre brygge. Selv om han mener at det er den beste plasseringen, og håper at det vil føre til mer trøkk i den delen av byen og generelt et mer levende bysentrum, er han likevel usikker på om det faktisk kommer til å skje. En politiker er derimot mer pragmatisk til hvor han synes den ideelle plasseringen av kulturhuset burde vært, men deler også langt på vei de samme argumentene om at Østre brygge ligger ideelt til:

Nei, altså, alle de stedene (Folkets hus, Norrønahallen og Østre brygge), syns jeg har et særegent potensiale. Det er ikke for meg noen som er absolutt. Når det gjaldt Folkets hus, så synes jeg det lå midt i byen. (...) Men når ikke det blei, så er det jo det der borte (peker mot Gamle Posten), der lå det en gammel oransje flatt funkisbrakke fra tidlig 70-tall. Og hvis vi ikke får da plassert, det er sånn omtrent som med Operaen det altså. Det skjer mye rundt sånne fine, litt spektakulære bygg. Og sånn sett med trappa (Rådhusamfiet), ideelt på østia av ælva, så er det solrikt og fint. Mye uteområder, ideelt i forhold til Cafe Osebro, Galleri Osebro, og de galleriene som (...) trenger all den drahjelp. Her har vi kino, her har vi teatersal og her har vi bibliotek. Så sånn sett så ligger det midt i smørøyet, altså den kulturelle aksene som vi kaller det med rådhusplass altså. Piazzaene som kan også romme friteateret som bruker dette.

Han ser også positivt på at kulturhuset på Østre brygge vil ligge sentralt i en kulturell akse, nært til andre fellesfunksjoner. Ved å bruke et italiensk begrep som «piazza» om de åpne plassene i sentrum, viser han tydelig et ønske om at Porsgrunn bør bli mer urban og internasjonal. Videre ser han likevel andre fordeler med Vestsida:

Hadde vi fått det på andre siden av byen, andre siden av ælva, så hadde det blitt veldig spredt. Men da hadde du kanskje hatt mer enn sånn Brageteater, Drammen-variant. Mer til produksjon ja. Og jeg skjønner godt at utbyggeren vil ha kommunale 220 millioner kroner inn i et sånt prosjekt, men da sa jeg sammen med andre, nok er nok, nå har vi tatt en beslutning. Og hvis vi begynner å rote nå igjen så er det altså, dette var the point of no return altså. (...) For det er så mange argumenter i alle retninger, og mer eller mindre gode. Men de er jo ofte begrunna i ulik type økonomi. Sånn som Folkets hus, kunne vi jo fått kjøpt for en 15 millioner kroner og lagt på kanskje en 100, og fått et veldig bra kulturhus med tradisjon. Men når det ikke blei, så kan vi ikke slutte å grine over det (sic).

Selv om han også er positiv til at Vestsida har kvaliteter som blant annet bedre fasiliteter til produksjon og øvingsmuligheter enn på Østre brygge, er han skeptisk til at private aktører skal få kloa i store kommunale midler, uten at det kommer innbyggerne til gode. Derfor mener han at selv om Folkets hus og Vestsida var gode alternativer, må en slutte å gråte over tapte kamper, men heller se framover for å finne de beste løsningene i fellesskap. I likhet med politikeren, ser en saksbehandler også fordeler og ulemper i de ulike lokaliseringforslagene:

Hvis vi tar caset Porsgrunn. Så tenker jeg at du kan egentlig dele det i to. Og du kan si det at utfra et sånt byutviklingsmessig grep, så var det spennende initiativet til Petter og de.¹⁶ Veldig sånn, litt sånn copy-paste Union Scene¹⁷. Jeg tror det kunne blitt bra, det også, helt klart. Men det var lagt ned noe over 16 millioner i grunnkostnader allerede, altså det var point of no return. Så jeg har vært en tydelig og klar eksponent for at kulturhuset ligger veldig bra der det ligger. Og at det har vært utrolig mange

¹⁶ Petter Øygarden er daglig leder i eiendomsutviklingsselskapet Bratsberggruppen som har kontorer i Bratsberg Bruk, sentralt i Porsgrunn. Bratsberggruppen var sentrale i forslaget om å lage en kulturfabrikk på Vestsida da Porsgrunds Porsælsfabrikk ble nedlagt i 2009 (Bratsberggruppen, 2012).

¹⁷ Union Scene er et over 8 000 kvadratmeter stort regionalt kulturhus som i 2005 åpnet i de gamle papirhallene nede ved elven på Grønland i Drammen. I kulturhuset er det 15 forskjellige aktører med virksomhet innen blant annet musikk, kunst og teater. Union Scene rommer blant annet et kompetansesenter for flerkulturell formidling og rytmisk musikk. Drammen Scener AS er eid av Drammen kommune og har ansvar for driften av Union Scene og Drammens Teater (Drammen Scener AS, 2012 og Union Scene, 2012).

synsere, og det vil det være, men mange av synserne har jo ikke filla peil på kulturhusøkonomi, og det er et felt som det er veldig ålreit å mene noe om da. For de fleste har jo ikke drifta den type hus som Hjertnes¹⁸ eller Verdensteateret¹⁹, eller vet hva det er. (...) Det vesenligste er dypest sett hva er vi i stand til å produsere på de flatene du har tilgjengelig. (...) Så jeg har ut i fra (hvor langt) prosessen var kommet, aldri vært i tvil.

Som flere andre informanter, tror han også at forslaget om kulturfabrikk på Vestsida kunne blitt bra, men at argumentene om at det var bedre muligheter for parkering og lager på Vestsida, ikke er gode nok argumenter for å legge kulturhuset der. I tillegg sier informanten at det ville vært vanskelig å snu i saken fordi det allerede var brukt store summer i grunnkostnader for kjøp av eiendommer og sikring av elven. Slik sett så kan en tolke det at politikerne valgte å gjøre store investeringer før prosjektet endelig var bestemt, nærmest tvinger en til å fortsette, fordi det ville vært for dumt å kaste penger ut av vinduet. Saksbehandleren kaller i likhet med en politiker dette stadiet for «point of no return», som er et dramaturgisk grep som betyr at det ikke er noen vei tilbake. Med bruk av dette dramaturgiske begrepet kan en tolke informantene dit hen at de forstår prosessen utfra en regitankegang der hvilke valg en tar, vil påvirke selve handlingsforløpet og således fungere som en slags historiefortelling som de selv kan være med å påvirke. Dette stadiet gjør at avgjørelsen om hvor kulturhuset skulle ligge, i praksis var bestemt da en valgte å gjøre grunninvesteringene. Videre trekker informanten også fram fordelene med den sentrale plasseringen av kulturhuset på Østre brygge, men er klar på at valget ville vært vanskeligere hvis forslaget om Vestsida hadde kommet tidligere:

Hadde den vært likestilt to år tidligere så hadde jeg vært i tvil. Men du måtte igjen lagt ned de samme kriteriene. (...) du kan alltid klare å dempe ned (...) hvis du vil ha en rein, tørr rockesal. Men du kan aldri klare å få etterklngen opp. Så hvis du vil ha liksom, også besøk av litt de store mesterane da. Av og til, selv i små saler, så må du ha etterklngen på plass.

Saksbehandleren erkjenner at han hadde vært usikker på om Østre brygge hadde vært det beste alternativet hvis Vestsida-alternativet hadde kommet to år tidligere. Likevel ville en måttet starte den samme prosessen med anbudsrunder og arkitektkonkurranse, noe som igjen ville ha forsinket prosjektet. Videre nevner han at det er veldig viktig at lokalene en velger å gå for, og som skal brukes til framføringer, har god akustikk med den riktige klangen. Selv

¹⁸ Hjertnes kino og kulturhus er kommunalt drevet og ligger sentralt til i Sandefjord i tilknytning til bibliotek, rådhus og kommuneadministrasjon. Det ble åpnet i 1975 hvor rundt halve beløpet på 40 millioner kroner ble gitt i gave fra den lokale skipsrederen Anders Jahre. Hjertnes har en kombinert kultur- og kinosal, et uteamfi, samt to mindre kinosaler, kafé og foajé (Tollnes, 2001, s. 64 og Wikipedia, 2012).

¹⁹ Verdensteateret kulturhus ble innviet som kommunal kino i 1917, men ble som en følge av åpningen av Hjertnes, senere anvendt til ulike former for kunst- og kulturaktiviteter. Verdensteateret eies og drives fremdeles av Sandefjord kommune (Hjertnes, 2012 og Tollnes, 2001, s. 117).

om Norrønahallen med sin størrelse og akustikk delvis tilfredsstillende disse kravene, er han tydelig på at en får lettere og bedre kontroll over akustikken i salene ved å bygge et nytt kulturhus. Dermed mener han at argumentet om plassering henger nøye sammen med hvilke lokaler som en har til rådighet og hvordan kvaliteten på disse vil bli. Ved å vise til fagtekniske argumenter for valg av lokaler, inntar han dermed tydelig rollen som kompetent fagperson. Som saksbehandler og byråkrat gjør dette ham trygg på at de argumentene han bruker er gode og faglig sterke. Noe av den samme tankegangen har en kulturaktør som er klar over at han ikke har vært helt bestemt på hvor kulturhuset burde ha ligget:

(Ler), det har fløtta seg littegrann oppigjennom. Nå har jeg holdt på, ja 15-16 år med debatten her. (...) først hadde vi et alternativ som het Folkets hus. Det hadde vært en løsning som er i hvert fall 100 millioner billigere enn det de får nå, samt at vi ville fått to eller tre saler til, i forhold til hva vi får i Ælvespeilet. Så jeg mener fortsatt at Folkets hus ville blitt et bedre kulturhus. Så blei det da vedtatt at det skulle byggas på Østre brygge. Etter hvert så dukka det opp en mulighet som het Vestsida. Og jeg mener fortsatt at det, er det absolutt beste stedet vi kunne hatt et kulturhus. Jeg synes det er synd at en ikke har ballær nok til å ta en omkamp om det, og heller drivi med svartmaling i forhold til budsjettene til hva de forskjellige alternativene ville kosta, blant Porsgrunns folk. (...) Vi ville fått en utvikling av byen på en helt annen måte en det vi tenker i dag, og vi kunne synliggjort det at vi faktisk har en vestsida i bybildet her også. For det har også blitt en glømt del av Porsgrunn som helhet.

Selv om han kan se de positive sidene med Folkets hus og Østre brygge, er han tydelig på at Norrønahallen på Vestsida er det beste alternativet. Han anklager politikerne og de kommuneansatte for ikke å være rakkrygget nok til å ta en omkamp om alternativene. I tillegg synes han at det er viktig å få fram at Porsgrunn har en bykjerne på begge sider av elven, hvor han mener Vestsida i lang tid har blitt neglisjert og glemt. Kulturaktøren bruker dermed et argument for en annen byutvikling enn det flertallet av politikerne har bestemt, og tar med dette klar avstand fra den rådende politikken i kommunen. En annen kulturaktør er også enig i at Norrønahallen på Vestsida har en bedre lokalisering enn de andre forslagene. I tillegg er han kritisk til at den ytre høyresiden i politikken har blitt hørt så godt og dermed fått en stor rolle i debatten:

Jeg vil vel si at FrP har fått spille en ufortjent stor rolle i dette som de alltid får lov til, fordi de syter og klager og synes at ting blir for dyrt osv. osv., og ender altså opp med å sende en ekstra regning på 60-70 millioner til kommunen. (...) Høyre (har) alltid vært for kulturhus. Men aldri for Folkets hus. (...) Også har vel i hvert fall en avis som PD, i veldig stor grad vært liksom mikrofonstativ for FrPs syting. Liksom hver gang FrP har hviska i en krok at dette blir dyrt, så har det stått på forsida av PD. Sånn at, hvis jeg har lest debatten riktig og skjønt den riktig, så tror vel jeg at det var den sytinga som stoppa Folkets hus. Nå var det riktignok to SV-representanter som brøyt ut og sørga for det der, men jeg tror at hadde debatten vært litt annerledes, så hadde vi ikke gjort det. Jeg tror ikke at det er riktig å skyte på de andre partiene. (...) Men FrP har overhodet ikke hørt, de har ikke hørt et ord.

Han legger store deler av ansvaret på Fremskrittspartiet for at kulturhuset har blitt så dyrt, og mener at de, sammen med Høyre, har skylden for at kulturhuset ikke ble i Folkets hus. Dette utsagnet stemmer også med hva Fremskrittspartiet selv mener om saken, der de har vært lite opptatt av spørsmålet om hvor kulturhuset bør ligge utfra et byutviklingsperspektiv, men som tidligere nevnt, vært mest opptatt av å holde prosjektet på et økonomisk minimums nivå, i redsel for store driftsutgifter. Likevel var Fremskrittspartiet positive til at kulturhuset skulle ligge på Vestsida fordi de mente at en ville få mest igjen for pengene, og at kommunen ville ta mindre økonomisk risiko ved for eksempel å leie seg inn hos en privat aktør. Videre synes kulturaktøren at prosessen rundt hvilke løsninger og plasseringer som en ønsket seg i brukergruppen var utfordrende fordi det hele tiden ble nedskjæringer:

Nei, det har jo vært mye mer en diskusjon i den brukergruppa. Hvor man, altså med utgangspunktet i Folkets hus hadde veldig gode løsninger. Ja, så blei det flytta over dit (Østre brygge). Så måtte man ta bort en del innhold. Fordi at man plutselig satt med mye mindre bygningsmasse. Så diskuterte vi oss fram til (et) ganske bra innhold. Arkitektkonkurransen²⁰ ga et bygg som ville gi god plass til det innholdet. Også kom det nye runder med økonomi som skar bort mye av bygget. Og du sitter igjen med noen dårligere kompromisser, eller i hvert fall ikke så gode løsninger da.

Han synes at brukergruppen jobbet bra og kom fram til mange gode løsninger i Folkets hus, men at det ikke ble noe av på grunn av stram økonomi. Det samme mener han skjedde i forbindelse med arkitektkonkurransen der de i starten tok utgangspunkt i hva de ønsket seg på Østre brygge, for så å måtte kutte ned på rom og innhold da budsjettene ble redusert. Kulturaktøren er derfor langt på vei enig med både politikere, saksbehandlere, den kommuneansatte og andre kulturaktører om at det er flere alternativer som kunne egnet seg til kulturhus. Som vist i materialet mitt, har aktørene ulike argumenter for hvilke plasseringer som de mener er aller best. Hvilke argumenter en synes er mest egnet er altså avhengig av hvilke interesser og hvilket ståsted en har. Likevel er det tydelig at de aller fleste i intervju med meg ønsker å se en større helhet når de argumenterer for hvor kulturhuset burde ligge, enn det som ofte er tilfelle når de uttaler seg i media. Selv om media både kan feiltolke og spisse de ulike aktørenes meninger, enten for å skape debatt eller fremme sine egne meninger, er det ikke nødvendigvis noen motsetning i at aktørene forfekter ett spesielt syn og argumenterer for det i media, og at de prøver å se helheten i et intervju med meg. Det vitner om at de ulike aktørene har et reflektert og bevisst forhold til sine synspunkter. Dermed er ikke diskusjonen om hvor kulturhuset bør ligge kun et spørsmål om geografi og infrastruktur, men også om hvor en ønsker at sentrum i byen skal utvikle seg, og hvor den ikke skal utvikle

²⁰ I 2005 vedtok bystyret å starte planleggingen av et nytt kulturhus på Østre brygge. Dette førte til en arkitektkonkurranse i 2007 hvor fem arkitektkontorer deltok. Dyrvik arkitekter AS vant konkurransen med forslaget «Så sa hun», og som senere fikk navnet Ælvespeilet (Porsgrunn kommune, 2008c).

seg. I likhet med operadebatten der lokaliseringen, i følge Røyseng, var det mest sentrale temaet, viser disse eksemplene at debatten om kulturhusets plassering også var viktig, om enn ikke så enerådende (Røyseng, 2000, s. 97-98).

6 Identitet

Mens jeg i det forrige kapitlet så på de ulike argumentene om hvilken lokalisering av kulturhuset som aktørene mente var best for blant annet byutviklingen, skal jeg i dette kapitlet se på hvordan ulike former for identitetsargumenter blir brukt for å få gjennomslag for et syn. Først vil jeg se på hvordan stedtilhørighet er viktig for identitetsbyggingen. Deretter skal jeg ta for meg hvordan identitet blir brukt i debatten rundt valg av navn på kulturhuset. Til slutt vil jeg se på i hvilken grad Porsgrunn har gått fra tidligere å knytte sin identitet opp mot arbeiderklassen, for senere å utvikle den til en utdannings- og kulturby.

6.1 Stedstilhørighet viktig for identitetsbyggingen

Hvor en kommer fra er også interessant i forhold til et kulturhusprosjekt. Ofte er det ikke kun geografisk avstand til et kulturtilbud som påvirker i hvilken grad en benytter seg av et kulturtilbud eller ikke, men stedstilhørighet. En saksbehandler forklarer dette på følgende måte:

Nei, for meg så var ikke det noe langt. Altså, det er jo ikke noe langt. Jeg tror også det har (...) litt med den der Skien - Porsgrunn forskjellen. Og man reiser helst ikke til nabobyen, og i hvert fall ikke i noen sammenhenger. Men det har også med kollektivtilbudet å gjøre. Folk i Grenland bruker jo ikke, eller man har jo nesten ikke mulighet til å bruke buss. For det går jo aldri.

Selv om hun synes at kollektivtilbudet i Grenland ikke er så bra, var ikke avstanden mellom Porsgrunn og Skien noe hinder for hennes personlige kunst- og kulturbruk. Hun mener derfor at avstanden mellom byene ikke kun kan forklares utfra geografi og framkommelighet.

Derimot er avstanden mye større på det mentale planet. Dette kan ha ulike historiske forklaringer, som blant annet Porsgrunns lillebrorkompleks i forhold til at kommunen er mye mindre i forhold til både innbyggerantall og geografi. Dette skillet mellom Porsgrunn og Skien bekreftes også av en annen kommuneansatt som ikke engang ønsker å snakke høyt om hvor han kommer fra:

Egentlig fra Skien, men vil helst ikke snakke om det.

Utsagnet om at han ikke vil si at han kommer Skien, forteller noe om den psykologiske avstanden og spillet rundt hvem en er, og hvem en ønsker å være. Andre informanter støtter også oppunder dette utsagnet der de ikke er særlig stolte over at de er fra Skien, eller ikke er født og oppvokst i Porsgrunn. Enkelte vil ikke engang si høyt at de kun har bodd en stund i

Skien. Det at tilhørigheten og stoltheten til Porsgrunn er så stor og sterk, uansett om en er født og oppvokst der eller ikke, er interessant. Alle informantene har enten bodd i Porsgrunn eller bor der fremdeles. Likevel er det tydelig at en har sterkere tilhørighet til byen hvis en er født og oppvokst der, enn hvis en har flyttet dit i voksen alder. Dette sterke behovet for å skille mellom oss og dem kan i følge Barker forstås utfra en tankegang om nasjonal identitet der det er visse felles erfaringer og historier som knytter en nærmere hverandre. Selv om Porsgrunn er en by og ikke et land, vil det her være mange likhetstrekk til en nasjon hvor en i fellesskap bygger opp kollektive myter rundt steder og opplevelser, og som andre ikke har grunnlag for å kunne ta fullt og helt del i (Barker, 2008, s. 253). Dette blir en slags ubevisst utsilingsmekanisme der de som enten ikke har opplevd, eller ikke har kjennskap til, alle de viktige historiene ikke vil klare å komme innenfor. Derfor vil de bli hindret fra å bli opptatt og godtatt av dem som til enhver tid er meningsbærere av den «rette» historien og de riktige verdiene. I Porsgrunns tilfelle vil dette kunne gjelde både de som er innflyttere i voksen alder, de som flytter derfra, og de som aldri har bodd der. Her kan en derfor bruke Bourdieus habitusbegrep utfra en forståelse om at en gjennom oppveksten mer eller mindre får opplæring i både hvordan en snakker og oppfører seg, og også de riktige historiene som gjør en i stand til å virke i et samfunn med den største selvfølgelighet. Derfor vil de som er født og fortsetter å bo der, i større grad klare å mestre slike omstendigheter. Dette kommer for eksempel tydelig fram i språket i forbindelse med intervjuene, der måten informantene mine snakker på forteller noe om hvem de er og hvor de kommer fra. Slik sett er språket en viktig identitetsmarkør som sier noe om ens habitus. Det leder meg inn på et annet viktig verdispørsmål i kulturhussaken, nemlig hva kulturhuset skal hete og hvordan det skal skrives.

6.2 Navnet Ælvespeilet – harry eller snobbete?

Debatten om hva kulturhuset skulle hete var også ett sentralt tema. I den første infoavisen om kulturhuset stiller Dvergastein mange spørsmål om hvilke kriterier som skal legges til grunn for navnevalget:

Så hva slags signaler skal navnet på vårt kulturhus gi? Skal det knytte an mot Porsgrunns fortid som sjøfarts- og industriby? Skal plasseringen på Østre brygge og aktiviteten der speiles i navnet? Eller bør navnet heller peke framover? Porsgrunn har kalt seg selv for «annerledesbyen», en kreativ og «rocka» kulturby, preget av folkelig avantgarde og røff samtidskunst. Kanskje bør dette vises i navnevalget? Huset skal være et kulturhus både for folk flest og for smale grupper. Her skal det være plass til både samtidsteater, dans, symfoni- og rockekonsserter, øvelser og framføringer, profesjonelle og amatører, babyer, tenåringer og bestemødre. Kan navnet romme alt dette? (Porsgrunn kommune, 2008e, s. 3).

Han er opptatt av å synliggjøre de ulike egenskapene Porsgrunn har som by. Dvergastein mener at Porsgrunn ikke bare blir sett på som rocka og folkelig, men også som avantgarde og smal. Fordi kulturhuset skal kunne romme alle tenkelige uttrykk for alle mulige folk, lurer han derfor på om navnet kan klare å speile alt det. Noen av føringene fra politikerne var derfor at en gjennom navnet skulle «(...) markere kulturhuset som et tydelig bygg med en egen profil og gjennom dette gi stedet en sterk og klar identitet både hos innbyggerne og i regionen» (Porsgrunn kommune, 2008d, s. 2). Fordi politikerne regnet med at kulturhuset ville få en sentral posisjon i porsgrunnssamfunnet, syntes de det var viktig at innbyggerne deltok i denne prosessen. I forbindelse med navnevalget til kulturhuset, opprettet derfor Porsgrunn kommune i oktober 2008, en navnekomite²¹. Denne navnekomiteen skulle bestå av en bredt sammensatt gruppe som skulle lede og koordinere arbeidet hvor hovedoppgaven var å gjennomføre en navnekonkurranse for Porsgrunn regionale kulturhus. Her var både politikere, representanter for brukergruppen og en fra administrasjonen i kulturavdelingen medlem av navnekomiteen. Disse fikk i ansvar å fatte endelig vedtak etter innkomne forslag. Etter at første frist var utløpt, bestemte Utvalg for barn, unge og kultur å utsette fristen fordi de ville ha et bredere beslutningsgrunnlag. Da fristen var utløpt april 2009 var det kommet inn 49 forslag, der noen av disse var like. Navnekomiteen hadde da vurdert forslagene og kommet fram til en vinner: *Elvespeilet – Porsgrunn regionale kulturhus*. Begrunnelsen var som følger:

I utvelgelsen av navn har gruppen lagt til grunn at det endelige navnet skulle både ha en viss historisk eller tidsmessig identitet. Videre skulle det ikke utelukke noen kunstform, og det skulle være lett å uttale. Elva står sterkt i Porsgrunn. Et speil gjengir samtiden/nåtiden, navnet Elvespeilet forteller om et kulturhus som speiler samfunnet, der elva er et bilde på samfunnet som flyter forbi. Kulturhuset vil speile seg i elva og elva vil speile seg i kulturhuset. De ulike byggene som kulturhuset består av kan være speil på hva de inneholder. Elva fornyer seg hele tida, på samme måte som kulturen fornyer seg. (...) Elvespeilet vil være det lokale uttrykket som nok vil benyttes oftest, men i markedsføringssammenheng og som undertittel på alt som gis ut, vil dette stå slik: Elvespeilet – Porsgrunn regionale kulturhus. (...) Et slikt begrep tar med enkelhet opp i seg både ny kafe & restaurant, kunsthall, klubbscene osv. Det er et navn som ikke ekskluderer noen form for aktivitet (...) (Porsgrunn kommune, 2009b).

Navnekomiteen begrunnet navnevalget utfra at det enten skulle ha en historisk eller tidsmessig identitet. Det skulle heller ikke ekskludere noen kunstform eller aktivitet, og i tillegg være enkelt å uttale. Videre mente de at de ulike kulturhuskroppene kunne være et speil på hva de inneholder. Sånn som elven hele tiden fornyes, vil også kulturen gjøre det.

²¹ Gunnar West Sørli (Fremskrittspartiet) var leder for navnekomiteen og virksomhetsleder for Geodata, Anne Borchgrevink Alu var sekretær. Jon F. Leiulfsrud (Arbeiderpartiet) og Ole Johnny Kjørholt (Fremskrittspartiet) var valgt av Utvalg for barn, unge og kultur. Pål Berby (Rockeklubben i Porsgrunn) og Trond Hannemyr (Grenland Friteater og Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival) representerte brukergruppen, mens kultursjef Tore Dvergastein var fra administrasjonen i Porsgrunn kommune (Porsgrunn kommune, 2008d).

Videre mente navnekomiteen at Elvespeilet ville være det navnet som kom til å bli brukt mest blant lokalbefolkningen, men at det var viktig å bruke undertittelen Porsgrunn regionale kulturhus når en skal markedsføre kulturhuset. Med utgangspunkt i at forslagsstiller Hilde Forberg Andersen ble inspirert av kulturhusets beliggenhet til elven, mente navnekomiteen at Elvespeilet var et godt valg. Navnekomiteen hadde dermed tatt hensyn til føringene fra politikerne om at navnet skulle gi kulturhuset en tydelig profil, og å gi både innbyggerne og regionen en sterk og klar identitet. Det at det i innstillingen presiseres at det i all markedsføringssammenheng skal stå *Elvespeilet – Porsgrunn regionale kulturhus*, vitner om en klar tanke om at navnet Elvespeilet er viktig for identiteten til lokalbefolkningen. Samtidig er det viktig å kunne markedsføre kulturhuset med Porsgrunn regionale kulturhus for gjester og tilreisende, både utenbys fra regionen, og på nasjonalt og til dels internasjonalt plan.

I følge Porsgrunns Dagblad skulle vinnerutkastet Elvespeilet, som ble skrevet med e, egentlig skrives med æ, altså *Ælvespeilet*. Men fordi det hadde skjedd en liten kommunikasjonssvikt ble det først annonsert at Elvespeilet skulle skrives med e (Porsgrunns Dagblad, 2009e). Leder av navnekomiteen, Gunnar West Sørлие, var klar på at både forslagsstiller og alle i navnekomiteen var inneforstått med at *Ælvespeilet* skulle skrives med æ (Varden, 2009b). I følge Porsgrunns Dagblad var også et av kriteriene for valg av navn at domenenavnet ikke skulle være opptatt. Porsgrunn kommune kjøpte derfor først domenenavnet *elvespeilet.no*, men da det kom fram i media at navnet skulle være *Ælvespeilet*, kjøpte de også rettighetene til *ælvespeilet.no* (Domene, 2012). Siden bokstaven æ er et særnorsk fenomen, lar det seg vanskelig å bruke utenlands. Dermed har Porsgrunn kommune ved kjøp av to domenenavn, gjort det lettere for brukerne ved at begge stavemåtene leder inn på samme nettside. Både valg av navn, sammen med skrivemåten skulle vise seg å skape stor debatt. Forfatter og dramatiker Bjørg Vik²² engasjerte seg og uttalte i Porsgrunns Dagblad at:

Drammen strevde lenge med å bli kvitt sitt harrystempel. Nå må ikke Porsgrunn gå i harrystellen. Det er fullt mulig å bruke fjellvettregel nummer 1: «Det er ingen skam å snu». (...) Ælvespeilet er et smakløst navn. (...) Det høres mer ut som en nattklubb enn et kulturhus som skal favne hele byen. (...) Det går ikke an å markedsføre (sic) navnet «Ælvespeilet» for dansker, franskmenn eller amerikanere. De kan knapt uttale ordet. (...) Jeg forlanger en ny navnerunde som ender opp med et litt mer verdig og seriøst navn (Porsgrunns Dagblad, 2011a).

²² Bjørg Turid Vik er født og oppvokst i Oslo. Hun er utdannet journalist og flyttet til Porsgrunn i 1956. Hun debuterte som forfatter i 1963 og har utgitt mange noveller, romaner og skuespill som hun har mottatt en rekke priser for. Hun bor fortsatt i Porsgrunn og er fremdeles en markant kulturpersonlighet i byen (Store Norske Leksikon, 2012).

Hun sammenligner Porsgrunn med Drammen, som hun mener lenge har blitt oppfattet som en harrby. Drammen har de siste årene gjort en del strategiske byutviklingsgrep, som blant annet å satse på revitalisering av turområdene ved elvebredden og tidligere nevnte Union Scene. Hun mener at navnet Ælvespeilet er harrby og vil skjemme ut Porsgrunn som by og innbyggerne der. Navnet vil verken rettferdiggjøre innholdet i kulturhuset eller omslutte hele byen. Videre sier Vik at navnet er useriøst og vil være vanskelig for utenlandske gjester å uttale. Derfor forlanger hun at det utlyses en ny navnekonkurranse. Viks utsagn om at hun synes navnet Ælvespeilet er harrby, kan sees på som en tydelig markering av at hun ikke assosierer seg med navnet, der spesielt bruk av æ i navnet, gjør det lite tiltalende for henne. Som nevnt i forrige kapittel om stedstilhørighet kan en også her anvende Bourdieus begrep der ens sosiale klasse og habitus påvirker ens holdninger og valg (Bourdieu, 1979). Som innflytter fra Oslo med bakgrunn som journalist og forfatter, viser Vik med sin uttalelse at det er legitimt for henne å fortelle Porsgrunns innbyggere at navnet Ælvespeilet er harrby og for lite urbant og storbypreget.

I følge Porsgrunns Dagblad var heller ikke Ælvespeilet favoritten til Sørli. Han synes at det var få gode forslag som kom inn. Sørli er derfor ikke fremmed for en ny navnekonkurranse hvis det er et folkekrav (Porsgrunns Dagblad, 2011a). Ved at leder for navnekomiteen er positiv til å utlyse enda en ny navnekonkurranse fordi han selv og enkelte andre ikke synes vinnernavnet var bra, kan en tolke det som at han bruker en populistisk retorikk som Fremskrittspartiet ofte har blitt beskyldt for å bruke. I følge Røyseng brukte faktisk den tidligere statsminister Thorbjørn Jagland fra Arbeiderpartiet en lignende retorikk i forbindelse med operadebatten der han synes det var viktigere å bygge enerom på sykehjem enn opera. Denne uttalelsen ble Jagland sterkt kritisert for fordi en mente at han sa dette for å vinne velgere, noe Sørli fort også kan mistenkes for (Røyseng, 2000, s. 89). Derimot sier Dvergastein, til Porsgrunns Dagblad at navnet er bra:

Det er over hodet ikke harrby. Navnet er veldig godt, selv om jeg erkjenner at det var en debatt rundt skrivemåten. Jeg innstilte på harrby med e, men komiteen endret det til æ, uten at jeg synes det har noen stor betydning. Fordi det tar opp i seg omgivelsene. Du har pulsåren i Porsgrunn som er elva. Så kan man også se litt metaforisk på det. Huset speiler de ulike forandringene i Porsgrunn, og det fanger opp trender som kommer med strømmen. Også andre hus langs kysten tar opp i seg noe lokalt. (...) Og så kan man jo diskutere om det er riktig å forandre en bokstav i et forslag som er kommet til en navnekonkurranse. Når sant skal sies, var det ikke så mange forslag som hadde tatt opp i seg det lokale (Porsgrunns Dagblad, 2011c).

Han synes ikke navnet er harrby, men godt. I innstillingen anbefalte han å skrive Elvespeilet med e, men har ikke noen problemer med at navnekomiteen ville skrive Ælvespeilet med æ.

Likevel stiller han spørsmål om det er riktig å forandre skrivemåten til et navn som har vunnet en navnekonkurranse. Dvergastein mener at navnet reflekterer omgivelsene som for eksempel elven, samtidig som det speiler utviklingen og tar opp i seg de nye strømmingene som flyter forbi. Videre nevner han at andre kulturhus, som blant annet Bølgen i Larvik også tar opp i seg noe lokalt i navnet. Han er enig med Sørliie at det var få gode navneforslag, men er i motsetning til leder for navnekomiteen, fornøyd med hva navnet Ælvespeilet uttrykker og signaliserer. Dermed viser den tidligere kultursjefen tydelig at han synes det er viktig at navnet både er framtidsrettet og vitalt, samtidig som det har en lokal forankring hvor spesielt elven er sentral for identiteten til Porsgrunns innbyggere. Dette er også Porsgrunns Dagblad på lederplass enig i, som både forsvare navnevalget og går til angrep på Vik:

Men vi synes navnet er glimrende. Det er også kommet til på en så demokratisk måte som mulig, gjennom en navnekonkurranse der alle har hatt muligheten til å delta. Noen må gjerne mislike navnet, men det er meget respektløst og uhøflig å kalle det hARRY. Faktisk framstår det som ganske snobbete at noen prøver å fortelle porsgrunnsfolk at hverdagsspråket er hARRY. Navnet Ælvespeilet har da heller aldri hatt som mål å tilfredsstille de som føler behov for å stemple begreper og språkbruk på denne måten. (...) Vi har da også hele tiden ment at kulturhuset skal ha en folkelig profil med en solid takhøyde. Navnet Ælvespeilet beskriver byen og huset på en god måte. Bjørg Vik mener det er en skandale og viser til at det knapt lar seg uttale av dansker, franskmenn og amerikanere. På samme måte som det sikkert er navn på mange italienske kulturbygg som ikke lar seg uttale av porsgrunnsfolk uten detaljerte kunnskaper om det italienske språk. (...) Ælvespeilet bygges for porsgrunnsfolk, med våre skattepenger. Da gir vi blaffen i om hva folk utenfor byen måtte mene om navnet. (...) Og det er definitivt bedre å være hARRY enn å være snobbete (Porsgrunns Dagblad, 2011b).

Lederen er klar i sin tale om at navnet ikke er hARRY fordi det er folkelig og slik porsgrunnsfolk faktisk snakker. I motsetning til Vik, mener lederen at en ikke kan velge navn utfra om folk som ikke kan det norske språket, klarer å uttale Ælvespeilet eller ikke. Fordi kulturhuset er bygget for Porsgrunns innbyggere med deres skattepenger, synes lederen det er uinteressant hva andre utenfra synes om navnet. Lederen konkluderer med at det er bedre å være hARRY enn å være snobbete, fordi det er det som ligger porsgrunnsfolket nærmest hjertet. Dermed har lokalavisen tatt et tydelig standpunkt i navnedebatten der de synes at patriotisme og den lokale språklige identiteten skal veie tyngre enn nasjonale, internasjonale og urbane trender. Porsgrunn er og skal være en småby. Dette synet støttes også av en kulturaktør som synes at navnet er viktig for identiteten:

Ja, jeg synes ikke verken det folkelige eller det som gir assosiasjoner til arbeiderklasse er hARRY. Så jeg synes at både navnet og bygningen er helt greit. Ja, altså når det er sagt, TA (Telemarksavisa) ringte meg i dag, da sa jeg selvfølgelig, Ælvespeilet blei vi enig om i navnekomiteen, og (...) jeg synes det er et bra navn. Men det var ikke min favoritt. Men når man har valgt et navn så synes jeg man får stå for det (...). Jeg liker

porsgrunnsdialekten selv om jeg også kan vitse med den og synes at den er litt sånn, litt vulgær, hvis en prates veldig breitt. Men den æ-n sier litt, identifiserer den med språket. Det er Ælvespeilet ikke Elvespeilet, det er ÆLVESPEILET. Og sånn snakker jeg. Så jeg synes det er helt greit at man også signaliserer det i navnet.

Han mener at valg av navn er viktig fordi det gjenspeiler hvem en er og hvordan en snakker. Selv om Ælvespeilet ikke var hans førstevalg, synes han navnet er bra. Det er viktig å stå for det valget en har tatt i navnekomiteen, selv om ikke alle kan få ønsket sitt oppfylt.

Kulturaktøren sier at han har sans for porsgrunnsdialekten, selv om han selv kan fleipe med den fordi den noen ganger kan bli litt vulgær hvis den prates for bredt. Han gjør det klart at en identifiserer seg gjennom hvordan en snakker. Derfor er språket viktig ved at en for eksempel uttaler og skriver Ælvespeilet med æ, og ikke e. Det mener han en skal være stolt av og at det derfor er legitimt å vise dette gjennom navnet. Selv to år etter at navneforslaget ble vedtatt, er ikke politikerne i Porsgrunn enig i hvordan navnet uttales. Som en reaksjon på at ordfører Øystein Beyer (Arbeiderpartiet) i et formannskapsmøte omtalte kulturhuset for *Elvespeilet* med e, sa partikollega og gruppeleder i formannskapet, Ole Henrik Lia følgende:

Og så må jeg bare korrigere ordføreren litt. Det heter ikke Elvespeilet, det heter ÆLVESPEILET, med trøkk på Æ. Det er vedtatt i komiteen, så vidt jeg vet. Helt bevisst. (Porsgrunn kommune, 2011c).

Han synes ordføreren er unøyaktig og ønsker å gjøre det helt klart at Ælvespeilet skal skrives og uttales med æ, fordi det er det navnekomiteen har vedtatt. Dette er ordføreren helt enig i, mens Tor Kåsa fra Høyre fleiper med at de sier Elvespeilet med e i Høyre. (Porsgrunn kommune, 2011c). Valg av skrivemåte engasjerte også lesere i lokalavisen, noe som kommer til uttrykk i dette leserinnlegget:

Har ingen voldsom formening om selve navnet. Men det må da være mulig å skille mellom uttale og skriftspråk! Elvespeilet bør det skrives, så uttaler jeg det Ælvespeilet. Skal vi begynne å skrive ælj for elg også da kanskje? (Porsgrunns Dagblad, 2011c [min utheving]).

Denne leseren har ingen bestemt mening om navnet er godt eller dårlig, men mener at en bør kunne skille mellom tale og skriftspråk. Derfor bør Elvespeilet skrives med e, men uttales Ælvespeilet med æ.

Disse eksemplene viser at kulturhusaktørene har ulike syn på navnet Ælvespeilet. Lokalavisen og en kulturaktør synes at Ælvespeilet bør skrives med æ fordi det gjenspeiler den lokale dialekten hvor folk snakker bredt, og dermed er identitetsskapende. I et leserinnlegg i lokalavisen, hevdes det at en bør kunne skille mellom uttale og skriftspråk, der en skriver Elvespeilet med e, men uttaler Ælvespeilet med æ. Dette er den tidligere kultursjefen også

langt på vei enig i, som innstilte på Elvespeilet med *e* fordi han syntes det var best. Derimot er ikke Vik fornøyd med navnet fordi hun synes det er hARRY. Ælvespeilet var heller ikke Sørli's favoritt og de ønsker seg begge derfor en ny navnekonkurranse. Som Telemarksavisa skriver som kommentar til formannskapsmøtet, hvor budsjettet til kulturhuset ble behandlet: «Nå gjenstår det bare å se om de (politikere) blir enige om uttalen av Ælvespeilet. Med trykk på tjukk L» (TA, 2011). I dette kapitlet har jeg sett på hvor viktig navnevalget er for identiteten til innbyggerne. En annen identitetsmarkør er hvordan ens sosiale bakgrunn påvirker ens valg av yrke, utdanning og kulturelt konsum, noe jeg vil se på i neste kapittel.

6.3 Ønsket om at Porsgrunn utvikler seg fra en arbeiderklasseby til en utdannings- og kulturby

Som tidligere nevnt har Porsgrunn lenge vært oppfattet som en typisk arbeiderklasseby der skipsfart og industri har vært sentralt for utviklingen av innbyggernes identitet og stolthet. Med fortsatt en relativt stor andel av sysselsettingen i industri og industrirelaterte næringer, stemmer dette langt på vei. Likevel er Porsgrunn inne i en utvikling der utdanning gjennom Høgskolen i Telemarks plassering i Porsgrunn, stadig får en viktigere plass i porsgrunnsamfunnet. I tillegg har politikerne de siste årene bevisst satset på å utvikle både kulturtilbudet og kulturarenaene, som en viktig del av byutviklingen. Dette kommer jeg nærmere innpå i neste kapittel der satsing på kultur blir brukt som argument for økonomiske ringvirkninger. Alle disse faktorene gjør det komplekst og uoversiktlig å definere hva som er spesielt for Porsgrunn. Selv om en by eller et samfunn sjeldent kun kan defineres utfra få kjennetegn, viser det seg likevel at det er en oppfatning blant mine informanter og i lokalavisen om at Porsgrunn fortsatt er en liten arbeiderklasseby. Samtidig er det også et ønske om at den vokser i innbyggerantall og blir mer urban, og hvor folk får høyere utdanning og mer tilgang på kultur.

Porsgrunn er som sagt en liten by hvor både et fåtall bor innenfor sentrumskjernen, innslaget av storbypreg er lite og utdanningsnivået er litt under gjennomsnittet (Statistisk Sentralbyrå, 2010b). Derfor kan det være en utfordring i å etablere et kulturhus i kommunen. Dette vil ofte være et dilemma for små byer, som både vil bevare det intime og koselige småbypreget som de lenge har markedsført seg med, samtidig som de ønsker å være urbane, moderne og nyskapende. Som vi så i kapittel 3.1 knyttet flere av informantene mine identiteten sin til det å være fra Porsgrunn, men vel så sterkt det ikke å være fra Skien. I denne sammenhengen er stedsidentitet ikke bare viktig for stoltheten til Porsgrunns historie, men også i forhold til

hvordan en utvikler byen i framtiden. Disse dilemmaene skal jeg ta for meg i dette kapitlet. En representant for ungdommen knytter tydelig deler av sin identitet til Porsgrunns industrihistorie gjennom både lokalene og virksomheten som har foregått i de gamle industribyggene:

Jeg er jo veldig stolt av byen min, jeg er veldig stolt av Porsgrund Porselen. Og ha det (kulturhuset) i de gamle lokalene, Norrønabygget, som nå Grenland Friteater har hatt en stund. Jeg ser for meg at det hadde vært veldig spennende. Det hadde vært noe porsgrunnsfolka hadde vært litt (stolte av), det er lissom vårt. Det har alltid vært vårt.

Hun sier at hun er stolt av byen sin og at Porsgrund Porselen er en av grunnene til det. Ved at ungdomsrepresentanten argumenterer for at de gamle industrilokalene på Vestsida forteller historien til Porsgrunn på en god måte, og at innbyggerne har et eierforhold til det, viser hun at hun synes det er en viktig del av historien å ta vare på. Denne eierfølelsen til både byen sin og bestemte industrinæringer, sier noe om at for eksempel Porsgrund Porselen fungerer som en identitetsmarkør langt utover det at de skaper arbeidsplasser og har fysiske lokaler. En politiker bruker også de gamle lokalene som argument for lokalidentitet og historie:

Vi endte jo opp på Vestsida som vi synes (...) var et knakende godt prosjekt. Fordi (...) det var mer porsgrunnssjel over det, og gjenbruk av et område. Å vitalisere den delen av byen.

Politikeren synes at lokalene på Vestsida har større grad av lokal sjel enn det som er tilfelle på Østre brygge. Sammen med gjenbruk av lokalene tror han det ville ført til en fornyelse av Vestsida. Han bruker da dette som argumentet for å overbevise velgerne om at det er det beste alternativet. Dermed er det ikke lenger rasjonelle, men følelsesmessige grunner som legges vekt på i argumentet om valg av plassering og type kulturhus. I følge Giddens kan en forstå dette sterke behovet for å identifisere seg med en bestemt institusjon som en form for selvrealisering. Som sagt mener Giddens at selvidentitet er et sentralt begrep som forstås som et prosjekt der en reflekterer over hva en skal gjøre, hvordan en oppfører seg og hvem en skal være. Identitet sier noe om hvordan vi tenker om oss selv og gjør oss i stand til å endre atferd avhengig av ulike situasjoner. Han kaller derfor identitet for et prosjekt fordi den hele tiden skapes og er en prosess som alltid er i utvikling. Vi bruker erfaringene fra fortiden til å forme den vi ønsker å være nå og i framtiden (Giddens, 1991, s. 53 og Barker, 2008, s. 217). Identifiseringen med Porsgrund Porselen blir da kun et symbol på den historien som flere av informantene mine mener har vært med på å forme Porsgrunn som by, og innbyggerne som bor der. Dette er også tilfelle for flere av informantene mine som mer eller mindre bevisst bruker Porsgrund Porselen som en identitetsskaper ved å trykke fabrikken, og historien rundt denne, til sitt bryst. Fabrikken som fenomen er dermed med på å forme innbyggernes

identitet. Den samme holdningen, dog til et annet fenomen, kan en si at en saksbehandler har. Hun bruker elven som argument for kulturhusets plassering på Østre brygge:

Og folk bruker ælvesia, det trur jeg skaper ganske, ja stolthet og (...) et godt forhold til byen, med det rette innholdet i det huset.

Det at det nye kulturhuset ligger ved elven synes hun er bra fordi det skaper stolthet til elven og et positivt forhold til Porsgrunn. Elven er som tidligere nevnt i forbindelse med navnevalget en viktig identitetsmarkør for innbyggerne. Ved at kulturhuset får folk til å bruke elvebredden enda mer, tror saksbehandleren er med på å bidra til en vitalisering av elvekanten som styrker identiteten til Porsgrunns innbyggere. Videre oppfatter hun Porsgrunn som en rocka by:

Det rytmiske miljøet er generelt sterkt. Og det gjenspeiler vel også Porsgrunn som en industriby. Du har veldig lite fin..., (...) du har ikke kammermusikk, og du har veldig lite (...), den delen. Det er den litt råe musikken som, (...) ja, som gjenspeiler seg i byen for øvrig.

Det å ha et sterkt rytmisk miljø er typisk for industribyer som Porsgrunn, mener saksbehandleren. Videre nevner hun at det er lite klassisk og finkulturell musikk i byen, noe som også er vanlig for industribyer som Porsgrunn. Imidlertid mener hun at det at Porsgrunn kunstforening satser på samtidskunst, bidrar til at Porsgrunn dermed befester sin posisjon som en spesiell og annerledes by:

Istedenfor å være en ordinær kunstforening. (...) du kan si at selv om du var inne der og det ikke var noe folk der, så er dette med på å styrke profilen til Porsgrunn som en litt avantgarde, rocka by.

Hun hevder at Porsgrunn kunstforening skiller seg ut fra mange andre lokale kunstforeninger i Norge fordi de driver profesjonelt, og med kun profesjonelle kunstnere innen samtidskunst. Da de i tillegg har jobbet med opprettelsen av Kunsthall Grenland, tror hun denne utviklingen er med på å utvikle Porsgrunn til en avantgarde og rocka by. Dette tror hun ikke ville skjedd så mange andre steder, fordi selv om Porsgrunn som sagt er en industriby med sterk vekt på kulturelle uttrykksformer som blant annet rytmisk musikk, er de også nyskapende på andre kunst- og kulturfelt, som blant annet det Grenland Friteater, Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival og Porsgrunn kunstforening står for. En annen saksbehandler støtter også oppunder dette synet på at folkesjelen i Porsgrunn er ujålete, noe han også selv synes er bra. Han ønsker at kulturhuset skal forandre Porsgrunn slik kulturhus har gjort med andre byer:

Kulturhuset ble et før og etter i byen fordi folk opplevde en stolthet ved å se ungene stå på en skikkelig scene. Folk opplevde huset som sitt fordi repertoaret var noe som talte til de.

Saksbehandleren ønsker at kulturhuset skal skape en stolthet blant lokalbefolkningen hvor de ved å se sine egne barn stå på en profesjonell scene og der innholdet er interessant kan få en eierfølelse til huset. Han tror at denne forståelsen mangler litt blant Porsgrunns innbyggere:

Jeg tenker vel også at det er en gjennomsnittsalder som ikke er helt god. Og de har ikke den forståelsen som kanskje du har eller som jeg har. Men de skjønner det på ungene sine, at hvis du har vært ute og studert, og vant til å ta en halvliter og å kose deg, så må vi tilby noe mer. Og det er vel kanskje det jeg tenker er litt noe av endringen da altså. At du er med på å bygge en litt urban by hvor det er litt ålreit å komme tilbake og det skjer litt mer.

Det at folk er godt voksne, kombinert med lav utdanning i Porsgrunn, tror han ikke er bra for å kunne utvikle en urban og kulturelt levende by som det er bra å bosette seg i. Han håper derfor på at det skjer en endring der både utdanningsnivået og forståelsen for hvilke verdier som trengs for å bygge en urban by øker. Saksbehandleren bruker da et argument som ofte blir brukt i forbindelse med økonomiske ringvirkninger, noe jeg skal ta for meg i neste kapittel. Det at kulturhuset vil føre til en stolthet blant innbyggerne, støttes også av en politiker som tror at en profesjonell scene der barna opptrer for foreldre, besteforeldre og onkler er bra. Videre tar han til motmæle mot avisen som ofte har framstilt og kritisert politikerne for å ønske et kulturhus for finkulturen:

Nei, det blir jo ikke mye plysj og pomade i det kulturhuset, det blir jo et brukshus. Altså fiff og finkultur i den industribyen, den kjenner jeg meg ikke igjen i egentlig.

Han sier også tydelig at Porsgrunn er en industriby hvor finkultur i liten grad hører hjemme. Dermed har han gjort det klart at selv om enkelte kritiserer politikerne for å ville bygge et kulturhus for de få, ønsker han at kulturhuset skal være folkelig og for alle. En kulturaktør bekrefter også oppfatningen om at Porsgrunn er en rocka og usminket by:

Jeg liker at byen skal være litt røff og ikke så jålete. Og litt sånn rett på, gammel arbeiderkultur, skipstrafikken, liksom de tingene som assosierer mot det der som har bygd Porsgrunn da.

Han vil at Porsgrunn skal fortsette å være åpen og ærlig også i framtiden. Derfor synes han at det er viktig at kulturhuset tar opp i seg denne historien og viderefører den på best mulig vis. På den måten viser han tydelig at han oppfatter det at Porsgrunn har vært – og fortsatt langt på vei er – en arbeiderklasseby, som noe positivt. Selv om politikerne ikke kjenner seg igjen i snobbete høykultur, anklager kulturaktøren politikerne for å skulle smykke seg med nettopp det ved bygging av kulturhuset:

Også satt vi ned ei gruppe for å se på dette, det vi da kalte Porsgrunn Scene²³. Som skulle være en røff (...) industrihall med plass. (...) Vi ville ha noe røft og enkelt og det skulle ikke koste så mye og sånn. Veldig vanskelig å få gjennomslag på det. Så tok det mange år før en eneste politiker ville ta i den ideen, og i det øyeblikket politikerne tok i den (knipser). Så blei det plutselig et kulturhus ikke sant, og det skulle bli så fint og flott. (...) Også er det vi som får kjeft for at det brukes penger. (...) Kulturmiljøet har alltid ønska seg noe mye røffere enn det politikerne til syvende og sist har gitt byen.

Kulturaktøren er veldig klar på at selv om mange mener at Porsgrunn er en ujalte by, ville ikke politikerne i starten støtte en rocka og rimelig scene, men derimot bygge et flott og kostbart kulturhus da de selv annekterte ideen. Han synes derfor at det er urettferdig at kulturmiljøet får kjeft for at kulturhuset blir så dyrt, da de selv ønsket seg noe mer røffere enn det politikerne tilslutt vedtok. Likevel viser han en viss forståelse for at politikerne ville ha noe mer enn en enkel scene fordi det skal stå der i lang tid framover:

Jeg vil ikke ha etter meg et sånt røft fabrikklokale, jeg vil ha litt sånt fint og flott (illustrerer en politiker). Men jeg skal ikke beskyldre noen for det. Fordi at altså hvis man hver gang skal bygge et bygg som er litt stort i byen, skal bli beskyldt (for stormannsgalskap). Da er det ingen som tør å bygge store bygg da.

Han synes at politikerne har vært modige da de vedtok å bygge et såpass stort og kostbart kulturhus i Porsgrunn, og ønsker derfor ikke å beskyldre dem for stormannsgalskap. Denne kritikken tror han bare vil føre til at ingen tør å utvikle byen ved å oppføre kostbare og store bygg som Ælvespeilet. I likhet med flere andre informanter mener en annen kulturaktør at Porsgrund Porselen har hatt stor betydning for identiteten til byens innbyggere. Dette viser seg også å ha betydning for ens sosiale klasse:

Porsgrund Porselen er vel antageligvis det som betyr mest for Porsgrunns innbyggere, og har gjort det siden 1887 når de brant den første koppen der. Og alle som kommer fra Porsgrunn, når de setter seg på ramma så kikker de om det er Gustavsberg eller om det står PP under koppana, det håper jeg det gjør (kikker under skålen sin).

Kulturaktøren mener at Porsgrunds Porsælensfabrik nok er den institusjonen i Porsgrunn som har betydd mest for innbyggernes identitet og dermed vært et meget viktig samlende symbol for Porsgrunns innbyggere. Det at han vet eksakt hvilket årstall de startet opp produksjonen på fabrikkens vitner om at historien også er viktig for han personlig, og at han dermed identifiserer seg sterkt med Porsgrund Porselen, som et symbol for arbeiderklasse. Da han blir spurt om hvem kulturhuset skal være for, er han klar på hvilken sosial klasse han mener Porsgrunns innbyggere tilhører:

²³ Porsgrunn Scene forstås av informanten i denne sammenhengen som ideen om en rimelig og enkel scene i en industrihall. Den må ikke forveksles med den mobile scenen som Porsgrunn kommune senere kjøpte inn for 1 million kroner i 2009 (Varden, 2009a og Porsgrunn Scene, 2012).

Hvis ikke kulturhuset er for alle så vil vi få et stort problem (...). Da får vi et tomt kulturhus. Vi har ikke rom, og vi har ingen tradisjon på å være et sånt «posh»-samfunn (posh = jålete) her i fjorden. De få som har prøvd seg med en eller annen fin dyr restaurant, de har tapt utrolig mye penger på det. For porsgrunnsfolk er arbeiderklasse. Det kommer de til å være i X antall år til.

Han synes det er viktig at kulturhuset skal være for alle slik at det blir fylt med folk og innhold. Videre hevder kulturaktøren det at både pengesterke folk ikke har lyktes i å starte i utelivsbransjen, og at innbyggerne i Porsgrunn er og kommer til å være arbeiderklasse i lang tid framover, er gode eksempler på at byen er et folkelig og lite snobbete samfunn. Med dette utsagnet hevder han at det er viktig å vite hvem en er og hvor en kommer fra når en skal bo i Porsgrunn. Det at restauratører ikke kjenner til disse kodene, mener han kan forklare hvorfor de ikke har lyktes. Kulturaktøren viser da en forståelse for at ens sosiale klasse vil påvirke ens valg i livet. Han bruker da Bourdieus begreper om habitus og kulturell kapital til å forklare hvorfor det ikke er så lett å oppnå suksess i utelivsbransjen i Porsgrunn. Sett i et litt større perspektiv kan denne uttalelsen gi en pekepinn på at det antageligvis også kan være vanskelig å lykkes i Porsgrunn hvis en prøver seg på noe nytt og spennende, som for eksempel innen ulike kunst- og kulturuttrykk. Bourdieu forsket nettopp på forskjellene mellom de ulike sosiale klassene, der han fant at det var klare differanser mellom arbeiderklasse, middelklasse og borgerklasse. Disse forskjellene førte til at en mer eller mindre ubevisst oppsøkte og konsumerte ulike former for kunst- og kulturuttrykk avhengig av sin habitus (Bourdieu, 1979). Dette er også i tråd med Simmel som hevdet at det er en forskjell mellom innbyggere i en småby som Porsgrunn, og innbyggere i andre storbyer. Denne forskjellen mente han gjorde seg utslag i at storbymennesket i større grad enn småbymennesket evner både å tilegne seg og å tilpasse seg den raske utviklingen som skjer mentalt og materielt (Østerberg, 1990). I følge kulturaktøren vil dette være en av hovedutfordringene for Porsgrunn i framtiden, fordi innbyggerne fremdeles er og oppfatter seg som arbeiderklasse. Utfra informantens utdanning og bakgrunn kan det derfor være nærliggende å anta at han enten har lest Simmel eller Bourdieu selv, eller er mer eller mindre ubevisst inspirert av spesielt Bourdieus tanker om forming og reproduisering av habitus og kulturell kapital. Dette leder en inn på neste kapittel der en håper at økt kulturell kapital i form av satsing på kultur og kulturhus kan føre til økonomiske ringvirkninger.

7 Økonomiske ringvirkninger

I det forrige kapitlet så jeg på hvordan identitet ble brukt som argument for å bygge et kulturhus. I dette kapitlet vil jeg se på i hvilken grad og hvordan argumentet om økonomiske ringvirkninger blir brukt for etablering av et nytt kulturhus. Det er derfor formålstjenelig å starte med hvilke teorier Florida har om dette temaet. Floridas tanker om at andelen av kreative næringer øker og dermed at den kreative klassen vokser, har vært en pådriver for den norske kultur- og næringspolitikken de siste tiårene (Florida, 2002). Både nasjonale og lokale politikere har brukt kultur som virkemiddel for å utvikle og å skape nye næringsarenaer. Kultur som instrumentell kulturpolitikk har spesielt gjort seg gjeldende i de mange kommunene som tidligere nevnt, nylig har bygget, bygger, eller planlegger å bygge ulike former for kulturhus (Kommunal Rapport, 2011). Porsgrunn kommune er således intet unntak. I Utkast til strategisk plan for kultur, idrett og fritid 2009-2012 finner vi argumenter for at kultur har og skal ha en sentral plass for Porsgrunn kommunes innbyggere og tilreisende. Blant annet brukes Floridas argumenter om hvor viktig og sentral plass kunnskap og kreativt tankegods bør ha (Florida, 2002). Under 4 Overordnet mål står det:

***Bred kompetanse** – handler om at vi er en kunnskapsorganisasjon. Vår kjerneressurs er vår kompetanse, ikke kommunens tilskudd eller våre fysiske anlegg. Vår kompetanse og kreativitet skal utvikles kontinuerlig. Hver dag vil kreve ny relevant innsikt (Porsgrunn kommune, 2008, s. 3).*

Det at kommunen ser på seg selv og innbyggerne som en kunnskapsorganisasjon der kompetansen er viktigere enn økonomiske tilskudd og lokaliteter, viser at de mener at god og riktig kunnskap er den viktigste kompetansen som trengs for å møte dagens og morgendagens utfordringer. Dermed kan denne uttalelsen sees i forlengelsen av det som tidligere er nevnt i innledningen av oppgaven, der den forhenværende kultursjefen Dvergastein skrev at et nytt kulturhus ikke nødvendigvis løste byens kulturutfordringer, men at humankapitalen og evnen til å omsette denne kompetansen ut i livet, var avgjørende for å lykkes (Porsgrunn kommune, 2008, s. 9).

Et annet argument som er sentralt, er troen på at økonomiske ringvirkninger vil føre til nye arbeidsplasser og som igjen fører til boligbygging og økte innbyggere. Dette argumentet har også blitt brukt i debatten om å bygge mange nye kulturhus i norske kommuner, og Porsgrunn er ikke et unntak. På oppdrag fra Vekst i Grenland, har Telemarksforskning sett på kulturnæringene og andre kulturvirksomheters økonomiske betydning for Grenland. Ved blant annet å vise til positiv økonomisk vekst ved andre kommunesammenslåinger, er et av

forslagene i rapporten nettopp sammenslåing til en ny Grenlandskommune. Dette virkemiddelet mener de kan føre til stordriftsfordeler der kommunene kan effektivisere og samordne næringspolitikken, samtidig som de kan samle og utnytte humankompetansen i de respektive kommunene (Løyland, Sannes og Vareide, 2007). Denne konklusjonen er imidlertid ikke ny, og skiller seg ikke ut fra andre saker der kommunesammenslåing har vært et viktig argument for effektivisering og økonomiske innsparinger. Derimot, vil, i følge flere av mine informanter, de fleste innbyggerne i Porsgrunn kommune motsette seg en slik kommunesammenslåing. Dette kan blant annet skyldes et behov for tilhørighet og identitetslojalitet. I Porsgrunn kan nettopp ønsket om et nytt og eget kulturhus være et tegn på denne skepsisen. I tillegg hevdes det i en nylig utgitt rapport fra Telemarksforskning²⁴ at satsing på kultur oppsiktsvekkende nok ikke fører til økt tilflytting (Vareide og Kobro, 2012). Med dette som bakgrunn for debatten vil jeg først gå nærmere inn på hva de ulike informantene mener om i hvilken grad og hvordan økonomiske ringvirkninger kan brukes som argument for å bygge et kulturhus. Deretter vil jeg se på i hvilken grad etableringen av et kulturhus i Porsgrunn vil føre til samarbeid eller konkurranse med nabobyenes kulturhus. Til slutt skal jeg ta for meg hvilke argumenter som ble brukt i debatten om valg av driftsmodell.

7.1 Er ønsket om at et nytt kulturhus vil føre til økonomiske ringvirkninger en utopi?

Mens enkelte informanter er lite eller ikke opptatt av kulturhusets mulige økonomiske ringvirkninger, er det likevel noen som bruker dette som argument for å bygge et kulturhus. En kulturaktør har stor tro på at det å satse på kunst og kultur vil føre til positive ringvirkninger for lokalmiljøet:

(...) jeg tror at kulturhus er veldig viktig for en by, fordi at kultur skaper veldig masse arbeidsplasser. Det skaper ganske mye økonomi, det skaper trivsel, det skaper gode tilbud til befolkningen. Og det skaper også arenaer som gjør at folk som jobber i et kunstmiljø har et sted (...). Ikke bare det at det fins et sted å vise fram kunsten som skapes. Og hvis ikke det stedet fins i en by så vil kunstnerne også forlate byen. (...) Ja, hvis kunstnerne forsvinner fra byen, så forsvinner også den trivselen. Sånn at jeg trur at et kulturhus riktig tenkt er en viktig ting for en by å bruke penger på.

Han tror at det å bygge et kulturhus vil både skape arbeidsplasser, god økonomi og trivsel for folk. Videre mener han det er essensielt for en by å ha kunstnere, for uten dem ville det ha

²⁴ Telemarksforskning er et selvstendig regionalt forankret forskningsinstitutt med kunder og prosjekter over hele Norge. Instituttet har nasjonal spisskompetanse på fem fagområder: kulturforskning, natur- og kulturbasert nyskaping, kommuneøkonomi og kommunestruktur, regional utvikling, og helse og velferdsforskning (Telemarksforskning, 2012a).

vært veldig kjedelig å bo i kommunen og ført til at folk hadde trivdes dårligere. Kulturaktøren trekker spesielt fram at det å satse på kultur og kulturhus ikke bare er en fordel for kunstnere og kulturarbeidere, men også for innbyggerne. Selv om en kan være fristet til å forstå dette utsagnet som argument for kunst for kunstens egen skyld, vil jeg ikke tolke det dit hen fordi hovedpoenget hans er at det er viktig å satse på kunst og kultur i instrumentell forstand fordi det vil føre til bedre trivsel for innbyggerne. Derfor tror han at et vellykket kulturhus vil være en god investering for Porsgrunn i framtiden:

Jeg vet for eksempel her i Porsgrunn sånn som teaterfestivalen har fått masse tilbakemeldinger på det. Men jeg har fått veldig mange tilbakemeldinger av typen, jo min familie flytta til Porsgrunn når jeg fikk jobb i et eller annet sted i Grenland - Larvik regionen. Da kan man jo egentlig bo i Grenland - Larvik regionen. (...) kulturmiljøet i Porsgrunn som er litt annerledes enn kulturmiljøet i Skien kanskje. (...) Også når folk skal flytte til en by. Mange synes det er viktig, for barnehager det finner man overalt, turterreng det finner man overalt. Nærheten til fjell eller skjærgård eller noe sånt. Ja, men kultur, det er på en måte en konkurransefaktor. Noe som er litt forskjellig fra by til by, og da er det ikke bare mengden av kultur, men også hva slags kultur. Så jeg tror det er viktig.

Kulturaktøren tror at spesielt Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival er en grunn til at folk søker jobber og bosetter seg i regionen. Selv om folk søker barnehager og gode natur- og friluftsførhold i nærheten, mener han at det er viktig at Porsgrunn også kan tilby kulturopplevelser. I tillegg tror han at det at Porsgrunn skiller seg litt ut på kulturområdet i forhold til andre byer som for eksempel Skien, er et fortrinn i konkurransen om å få folk til både å bo og å jobbe i byen. Videre sier han at han har tro på at et nytt kulturhus vil gjøre at folk benytter seg mer av sentrum og dermed også handler mer der. Han sammenligner det med Den Norske Opera og Ballett i Oslo som han klart mener har fått en ekstra positiv effekt, ikke bare fordi den er ny, men også på grunn av arkitekturen, vitalisering av området og et nytt spennende innhold. Denne effekten mener han også vil være bra for bymiljøet i Porsgrunn, som vil føre til positive økonomiske ringvirkninger. Dette synet støttes også av en kommuneansatt:

Kunstnerisk i et kulturhus, så tror jeg det er veldig mye sånn på sikt vil spre seg veldig mye sånn ringvirkninger, for (...) porsgrunnsområdet er et veldig attraktivt område å bosette seg, med kort avstand til en by. Veldig kort avstand til flyplass og internasjonale forbindelser. Og da ha sånn som Lena (Barth Aarstad)²⁵ hadde intervju (på) P1 der nå. Jo, hun hadde base i London, flytter hit og lever nå av

²⁵ Lena Barth Aarstad er en lokal kunstner som utdannet seg innen musikk og skuespill ved Liverpool Institute for Performing Arts. Hun er født og oppvokst i Porsgrunn og mottok i 2011 Porsgrunn kommunes kulturpris for sin innsats som kunstner, idéskaper, tekstforfatter og regissør i Porsgrunn/Grenland. Aarstad har samarbeidet med blant annet Teater Ibsen, Grenland Friteater og Anders Vangen, og har spesielt gjort seg bemerket innen lokale revyer og show (Porsgrunn kommune, 2011d).

kulturproduksjon her i Porsgrunn. Lever godt av det, og det (...) vil jo kulturhuset bidra til å være en plattform for (...).

Informanten har stor tro på at Porsgrunn med sin gode infrastruktur vil profitere på et nytt kulturhus. Han bruker Aarstad som et eksempel på en lokal kunstner som har lyktes i å etablere seg i Porsgrunn og håper at kulturhuset kan bidra til at enda flere som henne kan få sitt levebrød i byen. Videre har han tro på at kulturhuset vil bidra til god omdømmebygging og et løft for byen, slik som de har fått til i Drammen. Mens den kommuneansatte håper at kulturhuset vil bidra til flere arbeidsplasser innen kulturlivet, ser en politiker, som selv har vært en aktiv debattant for kreativ byutvikling, kulturell attraksjon og kulturhus, på kultursatsingen i et større perspektiv:

Og så ser jeg kulturhuset nødvendig, for det er ikke bare den kulturelle utviklinga, men også byutviklinga generelt. Når jeg er rundt på bedrifter, og spør hva som er viktig, så er det jo selvfølgelig infrastruktur og alt det andre, og det er skiløyper, friluftsliv. Men det er også det å ha et kulturliv å tilby (...). Kultur lønner seg fordi at det tiltrekker seg folk, altså attraksjonskraften. Men å kvantifisere det i kroner og øre mot en sykehjemsplass eller en barnehageplass, det blir en tåpelig og håpløs diskusjon. Men vi bruker jo forskningsresultater (...).

Politikeren ser på det å satse på kultur som en del av en større byutvikling. Et nytt kulturhus vil da være med på å berike innholdet for både dem som bor der, og for å lokke til seg ny arbeidskraft og folk fra andre steder. Han håper at kultur kan bidra til å skape det gode liv og synes at det blir helt feil å sette satsing på kultur opp mot skole og helse, fordi det er så vanskelig å måle den økonomiske gevinsten av å satse på kultur. Likevel sier han at de har brukt forskning for å underbygge argumentet om at kultur lønner seg. Dette kan sees på som et paradoks fordi han først sier at det er umulig å måle kultur i kroner og øre, mens han på den andre siden sier at de bruker forskningsresultater for å overbevise skeptikerne om at kultur faktisk lønner seg. Dilemmaet blir da i hvilken grad en kan bruke forskning til å dokumentere en økonomisk gevinst av kultur. Dette er likevel kanskje ikke så rart fordi politikere ofte må forholde seg til økonomiske prioriteringer i saker som de behandler. Disse argumentene er helt i tråd med hva leder for Center for Kulturpolitiske Studier i København mag.art. Dorthe Skot-Hansen, fant i sin studie av hvordan den danske byen Holstebro allerede i 1965 satset på kultur for å tiltrekke seg virksomheter og tilflyttere til en by i utvikling. Hun fant heller ingen tegn på at verken lokalpolitikere eller kunstnere fulgte den offisielle statlige politikken hvor argumentene for det å satse på kultur skulle være for å demokratisere kulturen eller bygge bro mellom de kulturelle skillelinjene (Skot-Hansen, 1998, s. 28-29). Dette vil derimot ikke offentlige ansatte i like stor grad måtte forholde seg til, noe to saksbehandlere bekrefter. De er heller ikke særlig opptatt av hvilke ringvirkninger satsing på kultur kan få. Derimot er en

annen saksbehandler mer opptatt av fordelene ved å satse på kultur, og sier at han kan forstå at folk setter kultur opp mot skole, selv om han selv ikke er enig i det:

For meg blir det helt absurd. Selv om jeg kan forstå det realpolitisk (...). At en snakker om at vi må ha nok tilgang på eldrecenteret, før vi bygger kultur. Vi må ha nok skoler før vi bygger kultur. Jeg hører sjelden noen si at vi må ha nok reasfaltering før vi bygger kultur. Altså, det er symbolpolitikk. Og i den argumentasjonen så ligger det en slags skjult vulgærargumentasjon om at kultur er et overskuddsfenomen. Jeg tror jeg kan forstå det emosjonelt. (...) Men reint reelt så tenker jeg det at en by som vil ha vekst. Også som vil tenke at totalbildet av hva vi tilbyr innbyggerne våre. Det er det handler om ikke sant, altså for å forstå kan vi låne litt øre til for eksempel Richard Florida. En av vår tids guruer ikke sant, som sier det at, like viktig som det var å bygge veier og jernbaner i industrisamfunnet, er den kulturelle infrastrukturen i vår tid.

Saksbehandleren sier at han skjønner det emosjonelt at folk kan argumentere for at det er andre oppgaver som for eksempel at skole er viktigere enn kultur, men mener at det ikke er en reell problemstilling fordi alt dreier seg om symbolpolitikk. Det ene er ikke nødvendigvis noe bedre enn det andre. Ved å nevne Florida, bruker han helt tydelig hans argument om at kultur er viktig for samfunnet, både økonomisk og for folks velferd og trivsel. Dermed benyttes argumentet om at kultur lønner seg på flere plan, hvor det ene ikke utelukker det andre, men til sammen gir et godt tilbud for folk. Saksbehandleren mener en må kunne ha to tanker i hodet på en gang. I likhet med den ene kulturaktøren har saksbehandleren tro på at gode forhold for kulturlivet tiltrekker seg kreative og skapende folk, noe en fort vil miste hvis en ikke legger til rette for profesjonelle grupper innen kunst og kultur. Han avslutter med å oppsummere tankene sine om at kreativ byutvikling er viktig for kulturens vekstpotensial:

En by uten en god kulturell infrastruktur, det er en by som ikke vil utvikle seg på den kulturelle sia.

Dermed konkluderer han med at det er avgjørende å legge til rette for kulturell utfoldelse både fysisk og organisatorisk, hvis en by skal lykkes. Mens den ene politikeren har stor tro på at satsing på kultur og kulturhus vil føre til økonomiske ringvirkninger og flere arbeidsplasser, er en annen politiker av en helt annen oppfatning:

Det (at kultur) skal føre til vekst og velstand og hele pakka altså, (...) det finnes (det) jo ikke en eneste filla dokumentasjon på (...). Ta (...) Ibsenhuset. Det var jo da et av landets største, det var gigantomani de luxe. Hadde aldri fått til (det) hvis ikke du hadde en ordfører som kjørte gjennom det for 40 år siden. Men har det brakt Skien noe mer vekst enn landsgjennomsnittet? Altså alle de som kom med den derre Barcelonatankegangen og Bilbao (...). Det fins ingen dokumentasjon på det, i hvert fall ikke i følge Telemarksforskning og Knut Vareide. (...) det er sånne politiske fraser som, ja, men for at arbeideren skal flytte til Porsgrunn og at vi skal rekruttere til næringslivet og bla, bla, bla. (...) Altså du (...) trenger ikke være rakettforsker for å se at dette her er en veldig økonomisk usikkerhetsseilas.

Politikeren er tydelig skeptisk til at kultur vil føre til økonomiske ringvirkninger og mener at Ibsenhuset i Skien er et godt eksempel på at det ikke har gitt Skien et fortrinn i forhold til andre byer som ikke har hatt et kulturhus. Han referer til Telemarksforsking og Knut Vareide, som hevder at det å satse på kultur ikke i seg selv fører til økonomisk vekst, noe politikeren selv er overbevist om at heller ikke kommer til å skje i Porsgrunns tilfelle. Han hevder derfor at argumentene om at folk flytter til byen på grunn av at de satser på kultur og kulturhus, kun er politiske argumenter som brukes for å få bygd kulturhuset, uten hold i virkeligheten. Dette synet er i tråd med doktorgradsstipendiat i statsvitenskap og analytiker Aase Marthe J. Horigmo, som hevder at satsing på kultur og kulturhus blir feilaktig brukt som et argument for økonomiske ringvirkninger og tilflytting, men som snarere er et ledd i den norske distriktpolitikken. Hun mener at lokalpolitikkerne heller må spille med åpne kort og si at de vil satse på kultur fordi det er bra for innbyggerne, og at selv om kunst for kunstens egen skyld-argumenter ikke vil overbevise kulturstyrenes medlemmer, tross alt er mer legitimt enn at et kulturhus blir et underfinansiert tilfelle på at kunst og kultur ikke lønner seg (Horigmo, 2011 og Oxford Research, 2012). Dette synet støttes også langt på vei i en forskingsrapport av Telemarksforsking som nylig kom fram til at kultur heller ikke har en positiv påvirkning på nettoflytting til en kommune eller region. Forskerne syntes selv at funnene var oppsiktsvekkende fordi det brøyt med rådende oppfatninger i norsk regionalpolitikk og forventet at hvis ikke deres funn ble tilbakevist, burde de få konsekvenser for måten kultur brukes som begrunnelse for stedsutvikling og regional utvikling (Vareide og Kobro, 2012, s. 3). Disse funnene skapte debatt og ble sterkt kritisert av blant annet professor i kultur og ledelse ved Handelshøyskolen BI, Anne-Britt Gran. Hun hevdet at funnene var kommet til på feil grunnlag fordi rapporten hadde bygd på Telemarksforskings egen Norsk kulturindeks fra 2011, som hun mente hadde vesentlige feil og mangler. Norsk kulturindeks er en årlig oversikt over kulturtilbud og kulturaktivitet i norske kommuner, regioner og fylker. Indeksen er basert på registerdata fra en rekke offentlige etater, interesseorganisasjoner og foreninger. Rapporten utgis av Telemarksforsking (Telemarksforsking, 2012b). Gran hevdet at den årlige oversikten ikke hadde tatt med vesentlige nøkkeltall innen kunst- og kulturområdet som blant annet statlige bevilgninger til teatre og orkestre, hoveddelen av Norsk kulturråds støtte til profesjonell kunst og kultur, og det store omfanget av private gallerier og teatre. Videre hadde de blant annet valgt å definere mediearbeidere som kulturarbeidere, noe som for øvrig er den største gruppen av alle kulturnæringene. Gran mente dermed at hvilke kulturvariabler en velger å måle og ikke å måle, vil påvirke resultatet av funnene. Hun hevdet at rapporten feilaktig favoriserte tettsteder og små byer framfor storbyene, som kulturelle

tilflyttingsmagneter. I tillegg savnet hun en mer nyansert rapport fordi den verken sa noe om kulturens betydning for trivsel, livskvalitet og profilering av stedet i forhold til turisme, eller for bedrifter som allerede er lokalisert der (Gran, 2012). Mens Horrigmo og Telemarksforskning generelt er skeptiske til at det å satse på kultur vil være økonomisk lønnsomt, er Gran mer optimistisk til at kultur kan føre til både økonomisk vekst og verdiskaping. Dette har en næringsaktør derimot et litt annet syn på. Han tror riktignok ikke at en kan tjene penger på å bygge et kulturhus, men ser likevel muligheter i å satse mer på andre felter innen kulturen som blant annet flere og bedre øvingsfasiliteter, fordi han tror det vil skille Porsgrunn utfra andre byer:

Og det vi stilte oss spørsmål om, (...) hva er konkurransekraften i norske kommuner når alle kommuner har bygd sitt kulturhus? (...) Hva er det da som skiller deg ut littegrann? (...) det som mangler og om du snakker nasjonalt også, det er jo produksjonsfasiliteter, altså kulturfabrikker. Ikke bare fremvisningsarenaer. Vi har alltid støttet at det skal komme et kulturhus i Porsgrunn. Det har vi alltid gjort. Det ser vi som positivt. Det tror jeg er viktig for å få en sånn urbaniseringstrend og å få byen til å fungere. Men jeg tror på kulturliv, altså som et viktig element i byutvikling.

Næringsaktøren tror imidlertid ikke at det å bygge et kulturhus alene vil skape økonomisk vekst for Porsgrunn, fordi når de fleste andre kommuner også får et kulturhus, skiller ikke Porsgrunn seg nevneverdig ut. Selv om han er positiv til at Porsgrunn får sitt eget kulturhus som et ledd i en urbaniseringstrend, tror han ikke at det bare å ha framvisningsarenaer er nok for å få et fortrinn i forhold til andre byer. Det trengs også øvingsfasiliteter. Videre er han skeptisk til at et tradisjonelt kulturhus med framvisningsarenaer kan skape økonomisk vekst:

Nei, det går vel sjelden i pluss, som en ren fremvisningsarena. Ja, og da må du se på kombinasjonsmuligheter skal du få det til tror jeg. En både har, altså næringslivet, bruker også (kulturhuset) til andre ting enn rene kulturarenaer. Møter, konferanser, undervisning. Og da kan et sånt, en eller annen form for offentlig eller privat samarbeid i en eller annen fasong. Også er det jo alltid det argumentet da, at de er redd for at de kommersielle aktivitetene skal overta for de kulturelle aktivitetene ikke sant. Også har du den debatten gående.

Han mener at en kulturarena må sees i sammenheng med næringslivet og utdanningsinstitusjoner der en kan kombinere kultur med møter, konferanser og undervisning. Et slikt samarbeid mellom offentlig og private aktører er han positiv til fordi han mener det vil skape synergier. Han nevner også en cluster-tankegang der ulike organisasjoner og kunnskapsmiljøer samarbeider om for eksempel felles lokaler eller prosjekter, og som gjennom dette samarbeidet kan utvikle nye ideer og kompetanse. Han er da med andre ord positiv til at satsing på kultur i samarbeid med næring vil kunne føre til økonomisk vekst, og følger slik langt på vei Floridas tidligere nevnte tankegang om at kreative næringer vil bidra

til dette (Florida, 2002). Likevel er næringsaktøren fullt klar over utfordringen en har med å økonomisere kulturen, fordi han tror at kunst- og kulturaktørene ofte er skeptiske til et slikt samarbeid og da fort vil sette ned foten hvis kulturen taper til fordel for næringsinteresser. Denne tankegangen støttes også av Dvergasteins syn på at blant annet humankapitalen er en viktig faktor for å lykkes i både kulturlivet, og i samfunnet ellers. Næringsaktøren er videre positiv til nye kulturtilbud i byen:

(...) hvis de gjør det rette tror jeg at kultur avler kultur jeg. Bruker du kulturfasiliteter så tror jeg ofte de bruker det mer. Er det flere tilbud så går du på flere tilbud ikke sant. Men hvis det blir bare et mini Ibsenhus, med de samme type tilbud som Ibsenhuset, så får du kanskje den effekten.

Næringsaktøren tror dermed at kultur fører til mer kultur fordi en får lyst til å konsumere mer jo mer tilgang du har til kultur. Likevel er han skeptisk til en kopi av Ibsenhuset, fordi hvis innholdet blir for likt så kan de utkonkurrere hverandre. Dette leder en derfor inn på neste kapittel der det kan være en utfordring at en etablerer et eget kulturhus i så nær avstand til nabobyene.

7.2 Ælvespeilet – konkurrere eller samarbeide med nabobyenes kulturhus?

Porsgrunn er som nevnt en småby og ligger sentralt²⁶ til på Sør-Østlandet med nær beliggenhet til nabobyen Skien. I mangel på en egen scene har Porsgrunns innbyggere benyttet seg av Ibsenhuset i Skien. Derfor kan Porsgrunns valg om å bygge et kulturhus ses på som et ønske om å få sin egen scene som brukes av alt fra lokale foreninger og lag, til kunst- og kulturaktører, og hvor en hovedsakelig framfører for lokalbefolkningen. I den sammenhengen dukker det opp en del utfordringer med nærheten til nabobyen Skien, og til Larvik. Det har vært tydelig uttalt i debatten, der både informantene og media verken ønsker at kulturhuset i Porsgrunn skal være en miniatypp av Ibsenhuset i Skien eller en kopi av Kulturhuset Bølgen i Larvik. De ønsker ikke at Ælvespeilet skal konkurrere om det samme innholdet og publikum. En har derimot ønsket at kulturhuset skal samarbeide med Bølgen og spesielt Ibsenhuset for å utfylle og supplere hverandre, slik at en nettopp unngår å komme i en situasjon hvor en kjemper om de samme artistene og publikum. Likevel er det flere utfordringer med å være nabobyen til Skien: For det første ligger sentrum i Porsgrunn kun

²⁶ Porsgrunn har gode forbindelser med både bil, tog, buss, båt og fly. Det er snau 10 minutters kjøring til Skien og drøye 20 minutter til Larvik. Det foregår, og er i framtiden planlagt, utbygging av firefelts motorvei på E-18 fra Oslo til Kristiansand. Videre er det relativt gode tog- og bussforbindelser til både Sørlandet og Oslo. Det er nær forbindelse til internasjonale båttruter i både Larvik og Sandefjord. I tillegg er det rimelig kort forbindelse til flyplasser i både Skien, Sandefjord og Gardermoen (Porsgrunn kommune, 2009).

rundt åtte kilometer fra sentrum i Skien. Dette fører til at det er praktisk lett å komme seg fra den ene byen til den andre. Som tidligere nevnt kommer rundt 35 prosent av publikummet i Ibsenhuset fra Porsgrunn, noe som blant annet kan skyldes den korte avstanden. Selv om det er tydelig uttalt fra både kulturaktører, og fra politisk og kommunalt hold, at Ælvespeilet ikke skal konkurrere om Ibsenhusets publikum, vil nok en del av disse publikummerne fra Porsgrunn kunne være interessante som målgruppe nettopp for Ælvespeilet. For det andre er Skien Telemarks største by med sine drøye 52 000 innbyggere, og dermed rundt halvparten så mange flere innbyggere enn i Porsgrunn. For det tredje fungerer Skien også som Telemarks fylkeshovedstad hvor både Telemark fylkeskommune, Fylkesmannen i Telemark og andre sentrale institusjoner ligger (Skien kommune, 2012). Disse utfordringene gjør at Porsgrunn, som tidligere nevnt, fort kan få et lillebrorkompleks i forhold til Skien, der de hele tiden ønsker å vokse i antall innbyggere og å utvikle et større og bedre kulturtilbud. Etableringen av Ælvespeilet vil da kunne bidra til å realisere dette. Det å ha to nabobyer som ligger såpass nærme kan både være positivt og negativt. Det er disse utfordringene jeg skal se nærmere på i dette kapitlet.

Selv om Kulturhuset Bølgen ligger noe lenger unna enn Ibsenhuset, tror en kommuneansatt at Bølgen også er et kulturhus som Ælvespeilet må forholde seg til:

Kunsten er jo også det tror jeg, som kulturhus i Porsgrunn må finne profilen på. Ikke prøve å være Bølgen 2 eller Ibsenhuset 3, men finne sin helt egen sjanger, og sin egenart. Vi vet at 35 prosent av besøket i Ibsenhuset er folk fra Porsgrunn. (...) vi har vel uttalt som kommune tror jeg, at vi ikke skal gå inn i direkte konkurranse med Ibsenhuset, men prøve å være et supplement (...).

Her mener en kommuneansatt at kulturhuset i Porsgrunn ikke skal være en kopi av nabobyenes kulturhus, men finne ut hva som er særegent ved Porsgrunn som by og de innbyggerne som virker der. En politiker ser litt annerledes på det da han er redd for at kulturhuset vil konkurrere med nabobyene. I tillegg trekker han paralleller til kinotilbudet der han tror det vil bli vanskelig å trekke folk til et nytt kulturhus hvis nabobyene allerede har det samme tilbudet med lik kvalitet og pris:

For, jeg trur at det kommer til å bli konkurranse med både Larvik og Skien. Det er fordi, altså det blir som filmmarkedet. (...) de vil jo på en måte kanskje velge det stedet for visning som man tror er best. Hvis man har erfaring med både Larvik og eventuelt Skien, så er det klart at da skal det kanskje noe til å satse på Porsgrunn hvis Porsgrunn kanskje er like dyr (...). Poenget er at her ønsker man jo (...) å kunne tjene penger. Og da må man (...) ha en viss garanti for å få det til. Og hvis man først har vist en forestilling i Skien, så er det bare tull å sette opp den i Porsgrunn. (...) Da har man allerede nådd dette, da har man vært i Grenland.

Ved å uttale at det sier seg selv at en ikke kan vise den samme forestillingen i to nabobyer rett etter hverandre, mener han da at markedet for Grenlandsregionen allerede er mettet fordi publikumsgrunnlaget ikke er stort nok. Utfordringen, slik politikeren ser det, ligger derfor i å ha nye forestillinger ofte, samtidig som at alle disse holder høy kvalitet. Videre er han skeptisk til hvordan en kan fylle kulturhuset med innhold:

Det vil nok bli utfordringen, for jeg tror ikke det er slik at alle de, Oslovevyene er ikke masseprodusert og kan rulle utover landet. Ikke sant, sånn Anne Kat Hærland er ikke, du er ikke i Ibsenhuset fire ganger i uka, du er der kanskje maksimalt en gang i året.

Politikeren tviler dermed på om de hovedstadsbaserte revyene i stor nok grad vil kunne fylle kulturhuset med nok forestillinger. I motsetning til politikeren tror en kommuneansatt at selv om Ibsenhuset vil merke at noen porsgrunnsfolk vil snu inn mot kulturhuset i Porsgrunn, er han positiv til at kulturhuset kan bidra til å forsterke interessen for kultur, noe som han på lang sikt tenker kan være bra for begge kulturhusene. Han ser derfor fordelene av at storsalen i Ælvespeilet med sine 400 sitteplasser har halve kapasiteten av Ibsenhuset sine 800 sitteplasser, fordi noen produksjoner som det er forventet færre publikum på, kan arrangeres i Porsgrunn, mens større produksjoner kan arrangeres i Skien. Men på et punkt er han mer skeptisk til at kulturhuset i Porsgrunn er for lite:

Og blir også dette for meg en meningsløs diskusjon, når man får trumfa gjennom å bygge en orkestergrav og en black box-sal til 3,5 millioner kroner, fordi man kanskje skal ha litt opera her. Da synes jeg det blir meningsløst at vi skal prøve å produsere opera i det bitte lille huset her, når vi har en skreddersydd teatersal i Ibsenhuset for opera.

Han mener derfor at det ikke lønner seg økonomisk å bygge en orkestergrav i kulturhuset, både fordi Ibsenhuset allerede har en god sal for opera og at orkestergraven kommer til å bli lite brukt. Dette resonnementet følges også langt på vei av en politiker:

(...) Når vi får gravd omtrent en orkestergrav under vannspeilet. Og kanskje ikke den blir brukt så mye, så synes jeg vi har fått med mye. (...) Men så tenker jeg som så at vi vet at Ibsenhusets orkestergrav ikke blir mye brukt. Orkestergraver blir jo ikke veldig mye brukt, etter som jeg liksom har vært rundt og hørt. (...) vi sa følgende, vi skal ha et kulturhus for 227 millioner (...). I tillegg, så blei jo det da også 8-10 millioner. (...) Men så sa vi, nei, vi skal ha med orkestergrav innenfor den prisen. Og da får entreprenørene skjerpe seg, og det gjorde de.

Han er tydelig på at han i utgangspunktet er skeptisk til å bygge en orkestergrav, både fordi det er dyrt, fortrenger andre funksjoner og av erfaring ikke kommer til å bli brukt mye. Likevel velger han å se positivt på at de skal bygge en orkestergrav fordi en bør se bygging av et kulturhus i et lengre perspektiv:

Og det betyr at hvis du er litt hard i klypa så, men vi var jo også der at vi bygger da et kulturhus for de nærmeste 100 åra. Og da er, hva er 5 millioner kroner, og hvis (det) da (...) blir brukt til et eksklusivt lager, so what liksom.

Selv om han synes 5 millioner kroner for en orkestergrav er dyrt, velger han å se på oppføringen av kulturhuset i et 100-års perspektiv, og mener da at orkestergraven tross alt er verdt sine 5 millioner kroner. Dette vitner om en politiker som velger både å ta hensyn til de ulike kulturaktørenes ønsker og behov, og som også er framsynt og ser på kulturhuset som en del av kultursatsingen for byen i framtiden. Mens en kommuneansatt er mer skeptisk enn politikeren til å bygge en orkestergrav i Ælvespeilet, blant annet fordi Ibsenhuset allerede har en, mener en saksbehandler at det er andre faktorer som avgjør om Ælvespeilet blir lik Ibsenhuset:

Så det er vel mange som kanskje har vært veldig redd for at det skal bli en tro kopi av Ibsenhuset. For det er det de har sett. Og det er det de har erfart, mens et hus som har en bevisst programpolitikk, også som er litt der folk er altså...

Selv om han forstår at folk er skeptisk til at Ælvespeilet skal bli lik Ibsenhuset fordi de ikke vet om noe annet, gir han samtidig uttrykk for at han synes folk har liten evne til å se alle mulighetene i et nytt kulturhus. Han tror at Ælvespeilet gjennom både god kulturfaglig og kulturøkonomisk kunnskap kan bli et bra kulturhus for både fastboende og tilreisende. Derfor er han optimistisk til at kulturhuset kan fylle den rollen den er tiltenkt: Nemlig å være byens storstue med mye lokale produksjoner, samt supplere og utfylle nærliggende kulturhus som Ibsenhuset og Bølgen med kunst- og kulturtilbud av både regional, nasjonal og internasjonal karakter. Noen av de samme argumentene for å satse på kultur fant også Skot-Hansen i sin studie av Holstebro. Som et ledd i ønsket om å ekspandere i både areal, innbyggerantall og kultursatsing, ble Holstebro endelig hovedbyen og kulturelt sentrum for regionen i forbindelse med kommunesammenslåingen i 1970. I den perioden hadde politikerne i Holstebro allerede satset på byfornyelse av sentrum med en rekke kunstutsmykninger, og hadde lagt til rette for etablering av nye kunst- og kulturinstitusjoner som blant annet kulturhus, kunstmuseum, teater og musikkhøyskole. Dette håpet de skulle føre til bedre livskvalitet og økt tilflytting (Skot-Hansen, 1998). Selv om kommunesammenslåingen i Porsgrunn i 1964 hadde skjedd lenge før debatten om et nytt kulturhus kom på banen, kan en likevel trekke paralleller til Holstebros satsing på kultur som middel for byutvikling og stolthet blant innbyggerne (Porsgrunn kommune, 2012c).

7.3 Der krybben er tom, der kiles hestene - usikkerhet rundt driftsmodellen

Mens jeg i det forrige kapitlet så på hvordan opprettelsen av et kulturhus er en markering av behovet for noe eget og dermed må balanseres mellom både å konkurrere og å samarbeide med nabobyenes kulturhus, vil jeg i dette kapitlet se på hvilke argumenter som ble brukt i forhold til hvilken driftsmodell en mente var ideell. Kulturhus i Norge, slik det er definert i denne oppgaven, blir som regel bygd med noe ulik fordeling av midler fra både kommune, fylkeskommune, stat og private midler. Ælvespeilet blir som tidligere nevnt reist med midler der 100 millioner er avkastning fra Skagerak Energi, i tillegg utløses 20 millioner fra Telemark fylkeskommune for de delene av kulturhuset som har en regional tilknytning (Kunsthall Grenland), mens resten av finansieringen vil skje med lån og merverdikompensasjon (Porsgrunn kommune, 2011a). Som tidligere nevnt har debatten om kulturhus i Porsgrunn dreiet seg mye om hvorvidt en skal bruke skattebetalernes penger til å bygge og drifte et kulturhus eller ikke. Derimot har det vært mindre debattert i media om hvordan og hvem som i praksis skal drifte kulturhuset. I Porsgrunn er det imidlertid bestemt at kulturhuset skal være kommunalt drevet, og hvor midler til produksjoner og personalutgifter skal tas fra det eksisterende budsjettet til Kultur, idrett og fritid i kommunen. I tillegg er det tenkt et nært samarbeid med andre etater og avdelinger i kommunen hvor en kan kjøpe ulike tjenester som produseres av blant annet servicesenteret, IKT-avdelingen, Filmsentret Charlie, renhold og byggdrift (Porsgrunn kommune, 2011a). Dette valget av driftsmodell mener noen av mine informanter i for liten grad har vært diskutert. I tillegg er de kritiske til at flere av politikerne verken har villet diskutere andre former for driftsmodell, hvordan en praktisk skal løse driften eller hvordan en skal finansiere driftsbudsjettet. Det er derfor interessant å se nærmere på hvilke argumenter som ble brukt i forbindelse med driften av kulturhuset og hvem sin stemme som ble hørt. En kommuneansatt har andre forslag til driftsform enn det som er foreslått:

Og så kanskje latt hele kulturhuset blitt driftet av en stiftelse. (...) da er vi jo over til det som er min store bekymring, det er jo det at kommuner, kommunens organisasjon ikke er fleksibel til å drifte et kulturhus. Det kommer til å ta bare noen ganske få måneder før man må ta nye vendinger. (...) vi (er) ikke i stand til å ta en sånn oppgave.

Han tror ikke at kommunen som organisasjon er fleksibel nok i forhold til de forandringene og omstillingene som hele tiden kreves i driften av et kulturhus som Ælvespeilet. Det tror han derimot en stiftelse vil kunne være, hvor de ulike hovedaktørene gjennom sitt engasjement i

huset vil kunne få et eierskap som kan komme driften av huset til gode. Videre tviler den kommuneansatte på at kommunen har den kompetansen som trengs for å drifte et kulturhus:

For det første, vi har ikke kompetansen internt. Den må hentes inn og vi må bytte ut ansatte for å få annen kompetanse inn. Det er det ene.

Han er kritisk til at en må omorganisere, eller i verste fall si opp noen for å kunne ha økonomi til å ansette andre folk som er kvalifisert til å jobbe i kulturhuset. Dette ser han på som svært uheldig fordi det kan skape usikkerhet blant personalet og således kunne få negativ innvirkning på arbeidsmiljøet. I tillegg viser han til erfaringene fra andre kommunaldrevne kulturhus der utfordringene er at kommunen skal være kontantfri:

Hvis du skuer til Kolbotn kulturhus²⁷. Så er det jo også et kommunalt drevet hus. Men som da Nils Gunnerud, som driver det, fortalte meg når han var på besøk. Han var jo innleid som (...) kulturhuskonsulent hos oss. Det han måtte gjøre, var jo for eksempel sånn klassiske problemstillinger som at de måtte kjøre skyggeregnskap, altså et regnskap ved siden av det kommunale regnskapet fordi det kommunale regnskapet ikke greier å oppdatere informasjon utad. Vi har en policy, vi har en kontantfri kommune. Jeg får ikke ut kontanter, og vi får ikke ut kontanter. Hvordan kan man da drive et kulturhus?

Den kommuneansatte tror det vil bli vanskelig å drive et kommunalt kulturhus hvis det ikke gjøres tilpasninger der kulturhuset organiseres på en litt annen måte enn kommunen forøvrig. Resultatet vil fort kunne bli at det må jukse med et alternativt regnskap, fordi det ikke lar seg gjøre å ta ut kontanter til kjøp av varer og tjenester som faller utenfor innkjøpsordningen til kommunen. Videre nevner han at det er krevende å modernisere driften i et kommunalt drevet kulturhus i etterkant:

Du må (...) gjøre tilpasninger her, det er ofte mer dyrt og tungt enn å gjøre det (...) riktig fra bunn av. (...) selv om vi prøver å modernisere driftsdelen på kommunen, så er vi i under konstant økonomisk press. (...) det store, store tankekorset som jeg har som fagperson, (...) det er det at det er fryktelig mange mennesker i Porsgrunn kommune, og fryktelig mange mennesker utenfor Porsgrunn kommune, som mener veldig mye om hvordan et kulturhus skal være å driftes.

Han er derfor skeptisk til om det er nok forståelse og kompetanse i kommunen til å skjønne at det å drive et kulturhus er mer sammensatt og komplekst enn det en tror. Det å kjøpe tjenester fra en rekke ulike avdelinger i kommunen, mener han vil gjøre det svært vanskelig og krevende for dem som skal drive kulturhuset, fordi ansvaret fort vil pulveriseres og dermed

²⁷ Informanten mener her Kolben kultur- og aktivitetssenter som er et sameie mellom Opegård kommune, Kolbotn Torg AS og AL Samfunnshuset, som representerer ca. 70 lag og organisasjoner. Kolben er i likhet med Ælvespeilet tegnet av Dyrvik Arkitekter AS. Bygget åpnet i 2006 og har et bruttoareal på ca. 11 300 kvadratmeter. Her er det tilbud til lag og foreninger, barn, unge og eldre, til de som selv vil være aktive og de som vil være publikum. Tidligere innleid kulturhuskonsulent i forbindelse med Ælvespeilet, Nils Gunnerud, var den første kulturhuslederen for Kolben, men sluttet i 2008. (Kolben, 2012 og Østlandets Blad, 2008).

være utfordrende å ha oversikt over. Den kommuneansatte tror derfor at Porsgrunn kommune med sitt trege og rigide system, vil få en stor utfordring i å klare å tilpasse kravet om et effektivt og moderne driftet kulturhus. Dette synet bekreftes også av en saksbehandler. Han tror det vil være kjappere å gjøre endringer med en egen organisasjon, men foretrekker heller et kommunalt foretak slik som Bølgen kulturhus. Et noe annet syn om hvem som bør drifte kulturhuset har en journalist:

Men en stiftelse har jo vist seg det at det er (en) veldig vanskelig komplisert driftsform da. Den er vanlig litt sånn diffus. Men en stiftelse eier seg sjøl (...). Hadde et eksempel med Vallemyrene rideleir da, det var jo en stiftelse. Den har jo nå fått søkt om å få oppløse seg sjøl. Etter anmodninger fra kommunen da. Men det viser seg at det er vanskelig å gå inn i en stiftelse og foreta forandringer eller foreta økonomiske omdisponeringer. Jeg mener kanskje det beste, mest ryddige er jo at kommunen driver det.

Informanten oppfatter at en stiftelse har en uklar og innviklet organisasjonsform der det kan være problematisk å gjøre endringer. Ved å vise til et lokalt eksempel på en stiftelse som ikke har fungert og som har søkt om å oppløse seg selv, mener han at det er best at kommunen bør drive kulturhuset. Dette er derimot ikke en kulturaktør enig i, som i tillegg er kritisk til at det ble lite debatt rundt hvilken driftsmodell en skulle ha:

Men her (har) politikere (...) bestemt, egentlig før en har finni ut hvor en skulle ha kulturhuset, at sånn driftsmodell skal vi ha. Det har vært liggi hele veien. Nei, det har ikke vært oppe i lufta det at det hadde gått an og drifta det på andre måter. (...) Ja, men samtidig så har du Union Scene som fungerer veldig bra. Den modellen der sånn synes jeg vi skulle ha kikka mye tydeligere på før vi begynte å sette i gang her i Porsgrunn (...).

Han synes at det er uheldig at politikerne på forhånd hadde bestemt hvilken driftsmodell en skulle ha, før en hadde landet på hvor og hvordan kulturhuset skulle være. Kulturaktøren mener at en burde hatt en mer åpen dialog om hvilken driftsmodell en ønsket seg, slik at det kunne ha blitt en mer fruktbar debatt hvor de ulike alternativene ble synliggjort. Han mener en i større grad skulle ha vurdert hvilke grep som er gjort ved Union Scene i Drammen fordi han oppfatter det som et vellykket kulturhus. Det er tydelig at kulturaktøren i dette tilfellet synes politikerne har vært for lite flinke til å se på ulike alternativer til driftsmodeller. Det som er interessant å vite mer om, er hvorvidt politikerne har fått god nok informasjon om de ulike alternativene, eller om det er saksbehandlerne med sin fagkompetanse som i praksis har innstilt på et forslag til vedtak, og som politikerne kun har vedtatt uten nevneverdig innsikt. Dette leder en igjen inn på armlengdeprinsippet som er omtalt i både kapittel 4.1 og 4.2, og som regulerer ansvarsforholdet mellom byråkrati og politikk (Hillman-Chartrand og McCaughey, 1989). Noe av kritikken fra enkelte av informantene har vært at byråkratene

enkelte ganger har fått så stor innflytelse over beslutningsgrunnlaget at de folkevalgte ikke har vært i stand til å se det med kritiske øyne. En politiker ser derimot ikke på spørsmålet om hvem som skal drifte kulturhuset og hvordan, som like viktig og prekært som det å få godkjent endelig budsjett til bygging av kulturhuset:

Akkurat hvem som skal drive, det er jo det vi skal diskutere fram mot nå. Finne en driftsmodell som er hensiktsmessig. Hvis det er andre som kan gjøre det, så er ikke jeg motstander av det.

Selv om det kommer tydelig fram av flere saksdokumentene at det hele tiden er tenkt at det er kommunen som skal drive kulturhuset, er han likevel åpen for at andre aktører kan gjøre den jobben. Han er med andre ord pragmatisk til hvem som skal drive kulturhuset og mener at det spørsmålet ennå ikke er ferdigbehandlet. Da han blir spurt om det ikke er bestemt svarer han:

Nei, nei, altså utgangspunktet så er det kommunen. (...) Bystyret har sagt at det skal tas innenfor kulturbudsjettet. Det får dere forholde dere til. Også får vi se hva slags kompetanse vi trenger for å drive det. Og trenger vi noen på lyd, lys, mer enn det vi har i dag, og det er sikkert ikke umulig det, så får vi ta den utfordringa og se hva det er vi kan kutte ut på nåværende drift. Hva er det du må ha eventuelt i tillegg, og hvordan kan vi få matcha det.

Her bekrefter han at bystyret har bestemt at kulturhuset skal drives med midler fra Kultur, idrett og fritid og at det i utgangspunktet er kommunen som skal drive det. Dette kommer som sagt også fram i saksdokumentene som omhandlet godkjenning av byggebudsjett og som ble vedtatt av bystyret. Her skulle kulturavdelingen i Kultur-, idrett- og fritidsetaten omorganiseres for å kunne bekle sentrale stillinger i kulturhuset, som blant annet ansettelse av daglig leder for kulturhuset (Porsgrunn kommune, 2011a). Når politikeren blir spurt om det kan være et kommunalt foretak er han ikke fremmed for det, men er mer skeptisk til en stiftelse på grunn av tidligere erfaringer. Han sier at diskusjonen om driftsmodell ikke har vært oppe i det siste og at ikke han har vært med på disse diskusjonene. Videre mener han at en ikke trenger å ta diskusjonen om driftsmodell før kulturhuset er vedtatt og byggingen nesten har startet. Dette kan virke noe rart fordi det på intervjuetidspunktet allerede var vedtatt at kulturhuset skulle bygges, noe han var informert om. Da denne uttalelsen tydelig ikke skyldes mangelfull informasjon eller kunnskap om saken, er det nærliggende å forklare dette utfra at det har vært en lang prosess med mye fram og tilbake, og der politikeren ikke kan være helt sikker på at kulturhuset vil bli realisert før spaden faktisk er i jorda. Dette viser at uttalelsen fra kulturaktøren om at enkelte politikere bevisst har unnlatt å diskutere driftsform, langt på vei stemmer, men at det blant annet kan forklares med frykt for at prosjektet ikke blir noe av.

Et annet argument mot at kulturhuset skal drives av en stiftelse, er autonomi. Her er en annen kulturaktør negativ til at det er brukerne som skal drifte kulturhuset fordi det fort vil bli interessekonflikter:

Jeg vet det er mange i kulturmiljøet som mener at det burde kulturmiljøet gjøre. Jeg tror ikke det er heldig. Rett og slett fordi at kommunen i den forstand er en nøytral instans (...). Hvis (nevner gruppen han representerer) skulle inn og drive kulturhuset, så ville vi jo ha putta oss sjøl inn i bøttekottet, ikke sant. Ja, det er liksom, du kan ikke sette bukken til havresekken på den måten der. (...) Det er viktig hvem den personen er og hvem som er i den staben. Og hvilke politiske føringer som legges og hvordan kulturlivet høres. Men du bør ha et kulturhus som er autonomt, og som skal driftes uten at det er en aktør som hvisker for mye i øret på driver. (...) Der krybben er tom, der kiles hestene og det vil aldri være nok penger til å drifte et kulturhus.

Han tror ikke at det er noe lurt at brukerne skal drifte kulturhuset fordi de i kraft av sine egeninteresser ikke er i stand til å sørge for en rettferdig fordeling mellom de ulike brukergruppene. Derfor mener han at det beste er at kommunen bør drifte kulturhuset for å sikre en autonomi som er uavhengig og nøytral. Selv om en annen saksbehandler langt på vei er enig at det offentlig burde ha en finger med i spillet, er ikke han like klar på at det kun finnes en løsning:

Ja, nei, det fins det ikke noe fasitsvar på etter min oppfatning. Men jeg tenker at det offentlig bør ha en rolle i det. Fordi det ligger i sakens natur. At hvis du sier at Grenland Friteater skal drive hele huset for eksempel i Porsgrunn, så vil de kunne gjøre det ganske godt profesjonelt. Men før eller siden så vil faren for egenproduksjoner mot andre, komme inn reelt. (...) Eller så, jeg tenker jo at driften av et kulturhus veldig godt kan være segmentert. Du kan godt ha en driver som tar kunstdelen (...). Som tar et (...) bortimot selvstendig ansvar. Men det er jo varehusmodellen ikke sant, at det må være en felles logo, det må være felles innkjøpsordninger. Rabattert sånn at man går ut sammen mot pressen ikke sant og får pressa prisene ned på annonser, sammen med mange andre ting. Men jeg tenker at den øverste programprofilen, den bør avtegne et ganske sterkt offentlig ansvar, fordi det er vel kanskje da den eneste aktøren som ikke har noen egeninteresse, sjanger og uttrykksmessig.

Saksbehandleren er skeptisk til at kulturhuset skal drives privat eller av en stiftelse fordi det fort kan bli interessekonflikter der driveren har egeninteresser som overskygger hensynet til helheten. Han mener at kommunen ikke nødvendigvis bør styre alle delene av innholdet, men er positiv til at de har det overordnede ansvaret hvor leietakere kan dra nytte av kulturhusets infrastruktur som felles markedsføring, informasjon, billettsalg, logo og innkjøpsordninger. Et godt eksempel er Kunsthall Grenland som skal ha et eget bygg i kulturhuset og har eget styre, drift og programinnhold. Kunsthall Grenland skal ha regionale funksjoner og driftes som en stiftelse. Tilskudd fra Porsgrunn kommune som stiftelsen mottar hvert år er knyttet opp mot lønn av intendant, samt husleie og andre faste utgifter knyttet til drift. Ved opprettelsen av Kunsthall Grenland er dette tenkt videreført og utvidet med blant annet fast støtte fra

Telemark fylkeskommune. Kunsthallen vil i tillegg søke om statlig finansiering etter knutepunktfinansieringsmodellen, enten gjennom Kulturdepartementet eller Norsk kulturråd (Porsgrunn kunstforening, 2011, s. 9–10 og Kunsthall Grenland, 2012).

Fordelen av at kommunen bør drifte det, støttes også av en annen saksbehandler som mener at kommunen har et viktig ansvar for å tilrettelegge for at kulturlivet får rimelige betingelser og god tilgang til både en framvisningsarena og en øvingsarena. Dette er derimot en næringsaktør mer skeptisk til og mener at en kulturaktør som for eksempel Grenland Friteater, godt kunne ha drevet kulturhuset med økonomisk støtte fra kommunen. Han tror at dette er en fordel fordi en kulturaktør gjennom sin egeninteresse ofte får et eierforhold og et sterkt engasjement i slike saker. Videre er både en annen politiker og en representant for ungdommen samstemte i at de ikke er spesielt opptatt av hvem som skal drive kulturhuset, men hvem som skal betale for driften.

Alle disse ulike eksemplene viser at hvor opptatt en er av hvilken driftsmodell en burde ha, avhenger av hvilket ståsted en har i debatten. Mens både den kommuneansatte, journalisten, kulturaktørene, saksbehandlerne og næringsaktøren har en klar oppfatning av hvilken driftsmodell som de synes er best, er derimot politikerne og ungdomsrepresentanten mindre opptatt av det. Dette kan både skyldes at flere i den førstnevnte gruppen har kunnskap og erfaring fra ulike driftsmodeller av lignende kulturinstitusjoner, mens politikerne og ungdomsrepresentanten i mindre grad innehar denne kunnskapen. Likevel forklarer ikke dette alt, siden det ikke er noe mer sannsynlig at en journalist og en næringsaktør i kraft av sin stilling, har noe mer kunnskap om kulturhusdrift, enn det for eksempel politikerne har. En forklaring kan da være at politikerne er mer vant til å forholde seg til saker som er behandlet av fagpersoner der de skal prioritere ett gode framfor et annet, og dermed ikke blander seg inn i den faglige behandlingen. Dette kalles som tidligere nevnt for armlengdeprinsippet og fungerer derfor godt når avstanden mellom fagkompetanse og politiske prioriteringer er klar og tydelig. En annen forklaring som også nevnes av spesielt den kommuneansatte, noen av saksbehandlerne og kulturaktørene, er at folk som ikke har kunnskap om kultur og kulturhusdrift, ofte uttaler seg om det på lik linje med dem som innehar denne kunnskapen. Derfor vil det i en slik debatt være vanskelig for en utenforstående å forholde seg til hva som er faglig funderte argumenter for et valg, og hva som rett og slett er synsing fra hvem som helst. Dette er nettopp noe av hovedutfordringen innen kultur- og kulturpolitikkspørsmål fordi ulike interesser fort kan tilsløre erfaringsbasert kunnskap.

8 Avslutning

I denne oppgaven har jeg fulgt Cultural Studies-tradisjonen gjennom en tverrfaglig tilnærming, både analytisk og teoretisk. Tverrfaglige kulturstudier benytter seg av to fagtradisjoner: humanistisk og samfunnsvitenskapelig. Til sammen gjør disse ulike forståelseshorizontene det mulig å studere et fenomen fra forskjellige synsvinkler. Problemstillingen for oppgaven har vært å finne ut *hvilke kulturfaglige, økonomiske og politiske argumenter som har vært brukt i debatten om å bygge et kulturhus i Porsgrunn kommune*. Det er ikke nok å anvende kun ett teoretisk rammeverk og ett analytisk apparat for å kunne gi en god og kvalifisert forståelse av det innsamlede materialet. Derfor har jeg forsøkt å kombinere analyse med teori fra ulike disipliner og fagtradisjoner. Dette har gjort at arbeidet med denne oppgaven har vært både utfordrende og spennende. Først vil jeg derfor gjøre noen metodiske refleksjoner. Tilslutt vil jeg reflektere over mine funn og se i hvilken grad disse funnene kan si noe nytt om hvilke argumenter som brukes i kulturpolitikk generelt, og kulturhussaken i Porsgrunn spesielt.

8.1 Metodiske refleksjoner

Min problemstilling har dannet utgangspunkt for de metodevalgene jeg har tatt i forbindelse med oppgaven. I innsamlingen av mitt empiriske materiale har jeg benyttet meg av en kvalitativ tilnærming ved bruk av personlige intervjuer, kombinert med dokumentanalyser. Jeg valgte å avgrense studien til å gjelde kulturhusdebatten i Porsgrunn, slik den har blitt opplevd av mine informanter, kommet fram i media og i kommunale og politiske dokumenter, siden midten av 1990-tallet og fram til bystyrets endelige vedtak om budsjett til bygging av Ælvespeilet juni 2011.

Å gjøre personlige intervjuer i et lite samfunn som Porsgrunn, hvor mange av aktørene sannsynligvis kjenner hverandre, er en balansekunst. Det at jeg ønsket å sitere informantenes ulike synspunkter og meninger, samtidig som jeg skulle anonymisere dem, bød på noen etiske utfordringer. Jeg måtte da veie fordeler og ulemper opp mot hverandre i forhold til at jeg ville bruke fengende, men personlige sitater som kunne illustrere poengene mine på en god måte, og hensynet til ikke å avsløre informantenes identitet. Dette synes jeg var problematisk.

I forbindelse med analysen av intervjuene mine opplevde jeg at det var enkelte spørsmål som jeg ønsket mer inngående svar på, men som jeg ikke hadde tatt opp i intervjuene. Dette var spesielt mer konkrete spørsmål om kulturhusets betydning for dannelse og kunst for kunstens

egen skyld, noe jeg kun hadde behandlet overflattisk. Da det viste seg i både intervju- og dokumentmaterialet mitt at dette ikke var temaer som ble nevneverdig rørt av aktørene, var det en liten svakhet ved min intervjuguide. Dette valget fikk derfor en betydning for resultatet av analysen og oppgaven som helhet. Likevel kan jeg ikke se at mitt utvalg og bruk av spesielt teori, burde ha vært annerledes, fordi dannelse og kunst for kunstens egen skyld historisk sett er legitime argumenter for å satse på kunst og kultur, og derfor interessante begrep.

For å supplere med intervjuer gjorde jeg også analyser av en rekke ulike dokumenter. Disse viste seg å være nyttige fordi de ga meg et mer utfyllende og større bilde av kulturhussaken. Spesielt ga de mange kommunale saksdokumentene meg verdifull informasjon. Disse kildene oppfattet jeg som mer troverdig enn flere av avisartiklene. Dette kan forklares med at utgangspunktet for en saksbehandler, slik jeg tidligere har vist i kapittel 4.1, er å behandle en sak saklig og nøytral utfra de mandat og føringer en får fra politikere, mens avisen har andre hensyn å ta, som blant annet salgstall. Likevel er ikke differansen mellom kildenes troverdighet så markant, noe flere av informantene mine viste ved at de ikke syntes at de hadde blitt feilaktig referert i media.

Min rolle som forsker i dette prosjektet har utvilsomt hatt mye å si for hvordan oppgaven har utviklet seg. Valg av problemstilling, spørsmål, metode, analytisk tilnærming, faglig horisont og ikke minst personlige egenskaper, har spilt inn på resultatet jeg har kommet fram til. På tross av alle disse variablene har jeg prøvd å tilnærme meg kulturhussaken og problemstillingen rundt denne på en så faglig, kritisk og nøytral måte som mulig.

8.2 Refleksjoner over mine funn

Debatten rundt etableringen av kulturhuset i Porsgrunn har vært langvarig og omfattende. Kulturhusdebatten har derfor mange likhetstrekk med andre lignende saker, som for eksempel den tidligere omtalte operadebatten. Ulike aktører har hatt ulike interesser og argumenter i kulturhusdebatten, hvor ønsket om å få gjennomslag for nettopp sitt syn naturlig nok har vært sterkt. Her har kommunebyråkrater og saksbehandlere som fagpersoner søkt å behandle kulturhussaken utfra både godt faglig skjønn og de rammer som politikerne til enhver tid setter. Politikerne har prøvd å overbevise både innbyggerne, kulturaktørene og hverandre, om at de har de beste argumentene i kulturhusdebatten. Media har fungert som en vaktbikkje hvor de under hele debatten har stilt kritiske spørsmål til både politikernes økonomiske

prioriteringer, saksbehandlingen og hvordan berørte parter har blitt behandlet. Samtidig har kultur- og næringsaktører fokusert mer på konkrete spørsmål om hvilken funksjon og hvilket innhold kulturhuset skal ha, hvor det skal plasseres og hvordan alt dette bør løses. Alle disse aktørene har dermed spilt viktige roller ved å representere klart forskjellige meninger i debatten.

I teorikapitlet valgte jeg å ta utgangspunkt i kulturargumentene som tenderer i teorien og forskningen innen kulturstudier for å få bedre oversikt og innsikt, i hvorfor og hvordan de ulike argumentene i kulturhusdebatten i Porsgrunn har vært brukt. Her valgte jeg å dele inn argumentene i fire hovedgrupper: identitet, økonomiske ringvirkninger, kunst for kunstens egen skyld og dannelse. Som tidligere nevnt i kapittel 4, viste det seg at det kun var identitet og økonomiske ringvirkninger som ble brukt som argumenter i kulturhussaken i Porsgrunn, mens argumentet kunst for kunstens egen skyld var totalt fraværende, og dannelsesargumentet i svært liten grad ble brukt. På tross av at to av de tradisjonelt vanligste hovedargumentene for satsing på kunst og kultur ikke ble brukt i dette tilfellet, var det likevel nyttig å ha med teorien om dem, fordi de sier noe om utviklingen generelt, og Porsgrunn spesielt. I forbindelse med operadebatten ble det som sagt brukt tre hovedargumenter: identitet, økonomiske ringvirkninger og dannelse (Røyseng, 2000). Det at dannelse i mindre grad har blitt brukt som argument for etablering av et kulturhus i Porsgrunn enn i operadebatten, kan ha to årsaker: For det første hadde det gått lang tid, nærmere 15 år siden det empiriske materialet ble innhentet i forbindelse med operadebatten. I løpet av denne tiden hadde det kulturpolitiske landskapet i Norge forandret seg forholdsvis mye. Her hadde det skjedd en liberal politisk oppblomstring, hvor innføringen av den offentlige reformen New Public Management i Norge på 1990-tallet, hadde fått sterkere fotfeste enn da operadebatten foregikk. Ideen med denne liberale og offentlig reformen var at offentlige institusjoner kunne lære noe av private virksomheter. Gjennom et strategisk mål- og resultatstyringssystem kunne en regulere forholdet mellom staten og institusjonene, og dermed effektivisere driften (Røyseng, 2012). For det andre er Porsgrunn en liten kommune med dårlig økonomi, sammenlignet med de midlene som et statlig operabygg av nasjonal betydning har tilgang til. Dette gjør også at fokuset på økonomi blir sterkere og får mer direkte innflytelse på innbyggerne i kommunen, enn det som var tilfelle med Operaen. Denne utviklingen kommer tydelig fram i analysen av mitt empiriske materiale av kulturhusdebatten i Porsgrunn, der flere av informantene mine hevdet av kunst og kultur er positivt for den økonomiske utviklingen. Her hadde altså dannelsesargumentet blitt erstattet av troen på økonomiske ringvirkninger.

Selv om Floridas argument om kulturens positive effekt på økonomiske ringvirkninger står sterkt blant både politikere og andre aktører, er enkelte skeptiske til at satsing på kunst og kultur i det hele tatt vil føre til økonomisk gevinst. Dette synet støttes også av ulike fagfolk der Vareide og Kobro (2012) konkluderer med at de i sin studie av kulturens betydning for tilflytting, ikke kan finne tegn på at det fører til økt bosetting. I tillegg er de også skeptisk til Floridas tanker om at kultur fører til andre former for økonomiske ringvirkninger som blant annet å tiltrekke seg kreative mennesker, økt kulturproduksjon, ny opplevelsesøkonomi og innovasjon. Imidlertid mener de at satsing på kunst og kultur, der publikum kommer utenfra regionen, vil kunne ha en positiv effekt på stedets økonomiske ringvirkninger. Dette argumentet er Horigmo skeptisk til fordi hun tviler på at for eksempel turisme vil bidra til økonomiske ringvirkninger. Hun bruker Guggenheim-museet i Bilbao som eksempel, der arbeidsplassene faktisk koster omtrent det samme, 1,6 millioner kroner, som en arbeidsplass i en norsk næringshage, hvor formålet nettopp er å stimulere til økt sysselsetting, som i dette tilfelle i distrikts-Norge. Horigmo er derfor svært kritisk til å gi økonomisk støtte til både ulike kulturtiltak og næringshager, utfra et økonomisk argument, fordi det viser seg ikke å gi den økonomiske gevinsten som ønsket. Langt mer positiv til at kultur er bra på mange områder, også det økonomiske, er imidlertid Gran. I likhet med flere av mine informanter hevder hun at totaleffekten av kultursatsing er sammensatt, og vanskelig kan la seg måle kun utfra variabler som økonomi, flere arbeidsplasser og økt bosetting (Gran, 2012). Selv om hun er uenig i mange av de andre forskernes pessimistiske syn på kulturens økonomiske ringvirkninger, er det rimelig å anta at Gran imidlertid er enig med Horigmo som sier at hvis en skal satse på kulturhus, så er det i hvert fall fordi det gir mer kultur (Horigmo, 2011 og Dagens Næringsliv, 2009).

Kants syn på estetikk der han mente at kunsten var autonom, la grunnlaget for det kunstsynet som senere utviklet seg videre til tanken om at kunsten hadde en egenverdi som var hevet over moralske, religiøse og sosiale strømninger, og ikke skulle påvirkes av samfunnsmessige nyttehensyn. Dette kunstsynet fikk sitt gjennombrudd på slutten av 1800-tallet og kalles for *l'art pour l'art* (Mangset, 2010). Det at kunst for kunstens egen skyld i mitt empiriske materiale viste seg ikke å bli brukt som argument for etablering av et kulturhus i Porsgrunn, er interessant. I likhet med fraværet av dannelsesargumentet, kan også fraværet av kunst for kunstens egen skyld som argument for kulturhuset, forklares med den liberale utviklingen der markedstanken har fått så stor plass at den har overskygget for begge disse argumentene. I tillegg kan en forklare dette utfra Bourdieus begreper om habitus og kulturell kapital. Han mener at hvilken sosial klasse en kommer fra langt på vei bestemmer hvilken type kunst og

kultur som en konsumerer. Evnen til å gjøre disse distinksjonene mellom hva som er «god» og «dårlig» kunst og kultur, er altså avhengig av hvilken sosial klasse en tilhører. Da den såkalte høyverdige kunsten som tilhengerne av kunst for kunstens egen skyld-argumentet ønsker å støtte, viser seg å være sosialt ekskluderende, der kun det øvre lag av befolkningen konsumerer slike kunst- og kulturuttrykk, har dette argumentet mistet sin legitimitet. Dette gjelder også for Porsgrunn, der det i mitt empiriske materiale har vist seg at argumentet for et kulturhus aldri har vært å vise kun smale og høyverdige kunst- og kulturuttrykk kun for dem med de riktige distinksjonene, men derimot være et folkelig kulturhus hvor en viser alle former for kunst og kultur, nettopp for alle. Dermed viser det seg at utdanningsnivå og Porsgrunns sterke identifisering med arbeiderklasse spiller en avgjørende rolle i valg av argumenter for å bygge et kulturhus.

Mens kunst for kunst for kunstens egen skyld viste seg ikke å være et argument for å bygge kulturhus i Porsgrunn, sto identitetsargumentet derimot svært sterkt. I analysen kom det fram at det var flere ulike identitetsargumenter: For det første var stedstilhørighet viktig for identitetsbyggingen der ens habitus gjennom blant annet hvor en var født og oppvokst, påvirket hvordan en så på seg selv og andre. Flere av mine informanter ga tydelig uttrykk for at det ikke var legitimt verken å være fra nabobyen Skien eller å ha bodd der i voksen alder. Dette synet kom også klart fram i flere avisartikler i forbindelse med ansettelse av sentrale kulturstillinger som kultursjef og kulturhusleder, der avisen problematiserte at flere av søkerne ikke bodde eller var fra Porsgrunn. Dermed får Bourdieus habitusbegrep relevans også i dette tilfelle. For det andre var det stor debatt rundt navnevalget til kulturhuset. I det empiriske materialet mitt viste det seg å være to ulike hovedoppfatninger, der enkelte mente at navnet *Ælvespeilet* var hARRY og framstilte kulturhuset og byen på en negativ måte, mens majoriteten syntes at navnet viste fram Porsgrunn og kulturhuset på en god måte. Også her viser Bourdieus begrep om sosial klasse og habitus å spille en rolle. Det er de som identifiserer seg med Porsgrunn som industriby, som for eksempel Porsgrunns Dagblad, som er positive til navnet, mens en innflytter som forfatteren Bjørg Vik, er skeptisk til det. Hennes argument om at navnet er hARRY fordi det høres ut som en nattklubb, og at det ikke kan uttales av folk fra andre land, vitner om en holdning der hun tydelig plasserer seg i øvre del av den sosiale klassen. Hun mener derfor å inneha de rette kvalifikasjonene til å gjøre de rette distinksjonene. Derimot plasserer lokalavisen seg i en rolle der de ved å si at kulturhuset bygges for porsgrunnsfolk, med innbyggernes skattepenger, klart ønsker å representere folket hvor de mener at det er bedre å være hARRY enn snobbete. For det tredje vil behovet for å identifisere seg med en bestemt historie være avgjørende for hvordan en oppfatter seg selv. I

følge flere av informantene mine var de stolte av Porsgrunns historie som arbeiderklasseby, der både sjøfart og industri var sentrale næringer. De knyttet spesielt sin identitet opp mot Porsgrunnselva og Porsgrunds Porsælensfabrik. Disse fenomenene viste seg også å være sentrale i kulturhusdebatten fordi de tydelig representerte de «riktige» verdiene og historiene til mange av innbyggerne. Det ble ofte uttalt at kulturhuset gjennom både navn, arkitektur og innhold skulle speile både historien, samtidig som at den, i likhet med elven, skulle ta opp i seg strømmingene i samtiden og framtiden. Slik kunne kulturhuset knytte dette godt sammen og dermed skape noe nytt og spennende av både varig og foranderlig karakter. Dette er i tråd med Giddens der han betegner selvidentitet som et personlig prosjekt fordi den hele tiden skapes og er en prosess som alltid er i utvikling. I likhet med kulturhuset bruker innbyggerne erfaringene fra fortiden til å forme den de ønsker å være nå og i framtiden. Utfordringen for mange av informantene mine er da å klare å balansere mellom å ta med seg det beste fra fortiden, og å bruke det til å skape noe nytt i framtiden. Hvorvidt dette lykkes, gjenstår å se. Likevel er det tydelig at Porsgrunn har tatt mange grep i den sammenheng de siste årene. Blant annet har kommunen tilrettelagt for utdanningsinstitusjoner som Høgskolen i Telemark og satset sterkt på kunst og kultur, hvor Ælvespeilet står svært sentral. Derfor kan en si at Porsgrunn et godt stykke på vei har lyktes med å utvikle seg fra tidligere å være en arbeiderklasseby, til også å bli både en utdannings- og kulturby. Spørsmålet er da, hva vil flertallet av innbyggerne i framtiden komme til å assosiere seg med?

I denne avslutningen har jeg prøvd å oppsummere de mest interessante og sentrale funnene i analysen min. Problemstillingen min har som sagt vært å finne ut *hvilke kulturfaglige, økonomiske og politiske argumenter som har vært brukt i debatten om å bygge et kulturhus i Porsgrunn kommune*. Denne problemstillingen har derfor vært førende for de valg jeg har gjort gjennom hele arbeidet med denne oppgaven. Dette har vært alt fra valg av teori, valg av metode i forbindelse med utvelgelse og innsamling av mitt empiriske materiale, til hvilke analyseredskap jeg skulle benytte meg av i analysen og avslutningen. I arbeidet med denne oppgaven har jeg fått belyst en prosess som gir et godt perspektiv på hva som har gjort Ælvespeilet mulig. Dette er spesielt interessant for Porsgrunn kommune og innbyggerne i Porsgrunn, men den er også viktig i en kulturfaglig sammenheng. Dette kan begrunnes med at argumentene som har vært brukt i denne kulturhusdebatten, også kan ha relevans for andre lignende kulturhusdebatter. I tillegg kan den si noe om hvilke argumenter som er legitime i en generell kulturpolitisk debatt. Som vist i operadebatten, ble det også i denne kulturhusdebatten i Porsgrunn, brukt mange av de samme argumentene. Det som kanskje var mest overraskende var at kun to av fire hovedargumenter hadde blitt brukt. Her hadde

dannelse og kunst for kunstens egen skyld kommet i skyggen av argumentet om økonomiske ringvirkninger og identitet. Selv om også flere sentrale forskere tvilte på at satsing på kunst og kultur, og i denne sammenhengen et kulturhus, ville bidra til økonomiske ringvirkninger, viser det seg i følge professor i kulturpolitikk og kulturforståelse Geir Vestheim, at det som de fleste forskere hevder, ikke alltid er de argumentene som får gjennomslag i den politiske retorikken (Vestheim, 2009, s. 59). Dette er spesielt interessant i min oppgave fordi det blant annet fra styrende politisk hold nettopp ble brukt argumenter om at et nytt kulturhus ville føre til økonomiske ringvirkninger, på tross av forskernes manglende dokumentasjon på argumentets fortreffelighet. Vestheims poeng kan dermed illustreres med følgende eksempel fra et kultur- og næringsseminar på Porsgrunn videregående skole, i regi av Senter for kultur- og idrettsstudier og Porsgrunn kommune: Da ordfører fra Arbeiderpartiet Øystein Beyer, fikk informasjon fra flere sentrale kulturforskere, deriblant tidligere nevnte Vareide fra Telemarksforsking, som kunne dokumentere at kultursatsing likevel ikke ville føre til økonomiske ringvirkninger, slik mange hadde antatt, uttalte Beyer oppgitt:

Jeg takker for informasjonen, men jeg liker ikke hva jeg hører (Øystein Beyer, kultur- og næring, 22.09.11).

Dermed innså ordføreren at han hadde benyttet et argument for å bygge et kulturhus i Porsgrunn, som han selv kanskje ikke lenger var overbevist om. I den sammenheng kunne det vært interessant å studere politikernes bruk av retoriske virkemidler i ulike kulturpolitiske debatter nærmere, noe som eventuelt måtte følges opp i et nytt prosjekt.

9 Litteraturliste

- Abbing, H. (2002). *Why Are Artists Poor? The Exceptional Economy of the Arts*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Barker, C. (2008). *Cultural Studies. Theory & Practice*. 3. utg. London: Sage Publications Ltd.
- Bjørkås, S. (1998). *Det muliges kunst. Arbeidsvilkår blant utøvende frilanskunstnere*. Rapport nr. 12. Oslo: Norsk kulturråd.
- Bourdieu, P. ([1979] 1995). *Distinksjonen. En sosiologisk kritikk av dømmekraften. La Distinction. Critique sociale du jugement*. Oslo: Pax Forlag.
- Bø-Rygg, A. (1985). *Institusjonen kunst I*: Bø-Rygg, A og Sørby, H. (red.): *Kunst og kulturformidling*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Danbolt, G. (1999). *Kunstnerrollen gjennom tidene*. I Mangset/Aslaksen/Arnestad (red.): *Studier av kulturliv og kulturpolitikk*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Danielsen, A. (2006). *Behaget i kulturen. En studie av kunst- og kulturpublikum*. Bergen: Norsk Kulturråd/Fagbokforlaget.
- De Gala, K. H. (2008). *Kulturhus som identitetsbygger – en studie av Kulturhusenes identitetsbyggende virkning, med utgangspunkt i en pågående diskusjon om etablering av kulturhus på Kongsberg*. Masteroppgave i arealplanlegging. Ås: Universitetet for miljø- og biovitenskap.
- Florida, R. (2002). *The Rise of the Creative Class. And How It's Transforming Work, Leisure, Community, and Everyday Life*. New York: Basic Books.
- Giddens, A. (1990). *The Consequences of Modernity*. Stanford: Stanford University Press.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and Self-Identity. Self and Society in the Late Modern age*. Cambridge: Polity Press.
- Gjesvik, T. (2000). *Den norske kunstinstitusjonens fremvekst. Noen nøkkeldata I: Kunst- og idehistorie*. Utdelt forelesningsark. Bø i Telemark: Høgskolen i Telemark.
- Gripsrud, J. (2007). *Mediekultur, mediesamfunn*. 3. utg. Oslo: Universitetsforlaget.
- Grund, J. (2008). *Kulturpolitikk er kunst*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hillman-Chartrand, H. og McCaughey, C. (1989). *The Arm's Length Principle and the Arts: An International Perspective – Past, Present and Future*. I: Cummings, M. C/Schuster, J. M. Davidson (red.): *Who's To Pay for the Arts? The International Search for Models of Arts Support*, ACA BOOKS. New York: American Council for the Arts.
- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser. Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. 2. utg. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

- Kant, I. (1790). Kritikk av dømmekraften. I Bø-Rygg, A. og Bale, K. (red.): *Estetisk teori. En antologi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Løvlie, L., Korsgaard, O. og Slagstad, R. (red.) (2003). *Dannelsens forvandlinger*. Oslo: Pax.
- Løyland, K., Sannes J. og Vareide, K. (2007). *Kultur og næring i Grenland*. Bø i Telemark: Telemarksforskning-Bø, arbeidsrapport 11/2007.
- Porsgrunn kommune. (2002). *Opprettelse av ungdomsutvalg som fordeler midler til barne- og ungdomstiltak*.
- Porsgrunn kommune. (2006). *Handlingsprogram 2007-2010 bystyrets vedtak*.
- Porsgrunn kommune. (2008a). *Handlingsprogram 2011-2014 rådmannens forslag*.
- Porsgrunn kommune. (2008b). *Utkast til strategisk plan for kultur, idrett og fritid 2009-2012*.
- Porsgrunn kommune. (2008c). Notat I Saksframlegg. *Kulturhus Østre brygge godkjenning av skisseprosjekt*.
- Porsgrunn kommune. (2008d). *Saksframlegg. Navnekonkurranse – Porsgrunn regionale kulturhus*.
- Porsgrunn kommune. (2008e). *Nytt kulturhus på Østre brygge*. Infoavis, nr. 1.
- Porsgrunn kommune. (2009a). *Saksprotokoll. Kulturhus Østre brygge godkjenning av forprosjekt*.
- Porsgrunn kommune. (2009b). *Saksframlegg. Porsgrunn regionale kulturhus – forslag til navn*.
- Porsgrunn kommune. (2010a). Søknad om ekstraordinær støtte til rigg av scenerom I *Saksframlegg. Søknad om ekstraordinær støtte til rigg av scenerom – Grenland Friteater*.
- Porsgrunn kommune. (2010b). *Saksframlegg. Spørsmål om videreføring av kulturhusprosjektet*.
- Porsgrunn kommune. (2011a). *Saksframlegg. Ælvespeilet, godkjenning av byggebudsjett med mer*.
- Porsgrunn kommune. (2011b). *Nytt sentrumstilbud for ungdom i Meierigården – sambruk og felles utnyttelse*.
- Porsgrunn kunstforening. (2011). *Plandokument Grenland Kunsthall november 2011*.
- Porsgrunn kunstforening. (2012). *Infohefte Kunsthall Grenland*.
- Repstad, P. (2007). *Mellom nærhet og distanse. Kvalitative metoder i samfunnsfag*. 3. utg. Oslo: Universitetsforlaget.

Røvær, T. (2010). *Dagens kulturhus – idealistiske fanebærere eller kommersiell kulturindustri?* Masteroppgave i kulturstudier. Bø i Telemark: Høgskolen i Telemark.

Røyseng, S. (2000). *Operadebatten. Kampen om kulturpolitisk legitimitet*. Rapport nr. 17. Oslo: Norsk kulturråd.

Schwanitz, D. (2002). *Dannelse*. Oslo: Pax Forlag.

Skogheim, R. og Vestby, G. M. (2010). *Kulturarv og stedsidentitet: Kulturarvens betydning for identitetsbygging, profilering og næringsutvikling*. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning, NIBR-rapport 2010:14.

Solli, B. (1997). *Ting og tid, fortellinger og identitet I: Kollektive identiteter, ting og betydninger: seminarrapport*. (red.) Brenna, B. & Fjeldstad, K. M. Oslo: Senter for teknologi og menneskelige verdier, (TMV skriftserie nr 24/1997).

Sørensen, A. S., Høystad, O. M., Bjurstrøm, E, Vike, H. (2008). *Nye kulturstudier. En innføring*. Oslo: Spartacus Forlag AS.

Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. 3. utg. Bergen: Fagbokforlaget.

Tollnes, R. L. (2001). *Byvandring i Sandefjord*. Vestfold: Fortidsminneforeningen – Vestfold avdeling.

Vestheim, G. (2009). All kulturpolitikk er instrumentell. I Svante Beckamn og Sten Månsson (red.): *KulturSverige. Problemanalys och statistic*. Linköping: SweCult Linköpings universitet.

Ytreberg, E. (2004). *Norge: Mektig middelkultur*. Oslo: Samtiden. Artikkel i Samtiden nr. 3.

Østerberg, D. (red.) (1990). *Handling og Samfunn. Sosiologisk teori i utvalg*. Oslo: Pax Forlag A.S.

Østerberg, D. (1997). *Sosiologiens nøkkelbegreper*. 3. utg. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag A.S.

Artikler på Internett

Gran, A. B. (2012, 7. mars). Kortslutning om kultur. Minerva. Hentet 11.05.12, fra <http://www.minervanett.no/2012/03/07/kortslutning-om-kultur/>

Horrigmo, A. M. J. (2011, 6. oktober). *Kulturhus lønner seg ikke*. Minerva. Hentet 11.05.12, fra <http://www.minervanett.no/2011/10/06/kulturhus-lonner-seg-ikke/>

Kommunal Rapport. (2011, 18. mai). *Kulturhusfeber i hele landet*. Hentet 11.05.12, fra http://www.kommunal-rapport.no/artikkel/kulturhusfeber_i_hele_landet

Lindvig, K. T. (2007, 25. mai). Centre Pompidou “30. *Kunstkritikk*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.kunstkritikk.no/kritikk/centre-pompidou-30-ar/?d=no>

- Mangset, P. (2010, 7. januar). *Forskerperspektiver på det sosiale og det estetiske. Foredrag, startseminar prosjektet «Religionens estetisering», Universitetet i Agder. Bø i Telemark: Telemarksforskning-Bø*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.telemarksforskning.no/publikasjoner/filer/1758.pdf>
- Oxford Research. (2012, 23. januar). *Kultur hjelper ingen*. Hentet 11.05.12, fra <http://oxfordresearch.no/2679>
- Store Norske Leksikon. (2012). *Bjørge Vik - utdypning*. Hentet 11.05.12, fra http://snl.no/nbl_biografi/Bj%C3%B8rg_Vik/utdypning
- Vareide, K. og Kobro, L. U. (2012, 1. januar). *Skaper kultur attraktive steder?* Tf-notat nr1/2012. Bø i Telemark: Telemarksforskning. Hentet 11.05.12, fra <http://www.telemarksforskning.no/publikasjoner/filer/1989.pdf>
- Vareide, K. og Strøm, H. N. (2011, 11. november). *Næringsutvikling, innovasjon og attraktivitet i Porsgrunn*. Tf-notat nr39/2011. Bø i Telemark: Telemarksforskning. Hentet 11.05.12, fra <http://www.tmforsk.no/publikasjoner/filer/2025.pdf>
- Vestby, G. M. og Skogheim, R. (2010, juli). *NIBR-rapport 2010:14*. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning. Hentet 11.05.12, fra <http://www.nibr.no/filer/2010-14.pdf>

Avisartikler

- Dagens Næringsliv. (2009, 19. november). *1,6 millioner per nye distriktsjobb*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.dn.no/forsiden/politikkSamfunn/article1785516.ece>
- Porsgrunns Dagblad. (2000, 23. november). *Deprimert over kulturhus-utsettelsen*.
- Porsgrunns Dagblad. (2009a, 3. mai). *Opprør mot kulturhuset*. Hentet 11.05.12, fra http://www.pd.no/lokale_nyheter/article4302845.ece
- Porsgrunns Dagblad. (2009b, 4. mai). – *Jugd rett opp i ansiktet*. Hentet 11.05.12, fra http://www.pd.no/lokale_nyheter/article4305833.ece
- Porsgrunns Dagblad. (2009c, 5. mai). *Trakk seg i protest*. Hentet 11.05.12, fra http://www.pd.no/lokale_nyheter/article4308481.ece
- Porsgrunns Dagblad. (2009d, 3. juni). *La det hete – Elvespeilet!* Hentet 11.05.12, fra http://www.pd.no/lokale_nyheter/article4373887.ece
- Porsgrunns Dagblad. (2009e, 5. juni). *Ælvespeilet var visst navnet*. Hentet 11.05.12, fra http://www.pd.no/lokale_nyheter/article4380300.ece
- Porsgrunns Dagblad. (2010a, 1. mars). *Begeistret over Vestsida-planer*. Hentet 11.05.12, fra http://www.pd.no/lokale_nyheter/article4999878.ece
- Porsgrunns Dagblad. (2010b, 5. februar). *En evig jakt på kulturhuset*. Hentet 11.05.12, fra http://www.pd.no/lokale_nyheter/article4846827.ece
- Porsgrunns Dagblad. (2011a, 16. juni). – *Porsgrunn blir harryfisert*. Hentet 11.05.12, fra http://www.pd.no/lokale_nyheter/article5641889.ece

Porsgrunns Dagblad. (2011b, 16. juni). *Harry kontra snobb*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.pd.no/leder/article5641892.ece>

Porsgrunns Dagblad. (2011c, 24. juni). – Nei, det er ikke harry! Hentet 11.05.12, fra http://www.pd.no/lokale_nyheter/article5651282.ece

TA. (2011, 9. juni). *Klappet og klart for Ælvespeilet*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.ta.no/pulsen/article5634277.ece>

Varden. (2009a, 4. juni). *Monterte millionscene*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.varden.no/kultur/monterte-millionscene-1.322981>

Varden. (2009b, 5. juni). *Heter ikke Elvespeilet likevel*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.varden.no/kultur/heter-ikke-elvespeilet-likevel-1.315906>

Østlandets Blad. (2008, 16. august). *Udramatisk oppsigelse*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.oblad.no/oppeg%C3%A5rd/udramatisk-oppsigelse-1.3903419>

Nettsider

Allaktivitetshus i Norge. (2012). *Gamle Posten Kafé og Kulturhus*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.nahf.no/posten.html>

Bratsberggruppen. (2012). *Om oss*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.bratsberggruppen.no/om-oss>

Den kulturelle skolesekken. (2012). *Om skolesekken*. Hentet 11.05.12, fra <http://denkulturelleskolesekken.no/om/>

Didrik Solli-Tangen. (2010). *Anders Vangen*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.didriksollitangen.com/tag/anders-vangen/>

Domene. (2012). *Domene*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.domene.no>

Drammen Scener AS. (2012). *Drammen Scener AS*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.drammenscener.no/>

Ibsenhuset. (2012). *Velkommen til Ibsenhuset*. Hentet 11.05.12, fra http://www.ibsenhuset.no/no/om_oss/Velkommen+til+Ibsenhuset.9UFRjUXf.ips

Hjertnes. (2012). *Utleie og booking*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.hjertnes.no/Om-oss/Booking-Utleie.aspx>

Kolben. (2012). *Om Kolben*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.kolben.no/omkolben.php>

Kulturhuset Bølgen. (2012). *Om Bølgen*. Hentet 11.05.12, fra <http://kulturhusetbolgen.no/om-boolgen/om-bygget/>

Kulturminneløypa. (2012). *14. Folkets hus*. Hentet 11.05.12, fra <http://loype.kulturminneaaret2009.no/kulturminneloyper/byhistorie-sjoefart-og-arkitektur-paa-ostsida-i-porsgrunn/folkets-hus>

- Norsk KulturhusNettverk. (2012). *Medlemmer*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.kulturhus.no/special/medlemmer/>
- Norsk presseforbund. (2008). *Vær varsom-plakaten*. Hentet 11.05.12, fra <http://presse.no/Etisk-regelverk/Vaer-Varsom-plakaten>
- Porsgrunds Porsælensfabrik. (2012). *Historie*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.porsgrund.com/om/historie>
- Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival. (2012). *PIT*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.pit.no/om-pits-visjon-og-med-historikk>
- Porsgrunn kommune. (2009). *Brosjyre om Porsgrunn*. Hentet 11.05.12, fra https://www.porsgrunn.kommune.no/Dokumenter/Kommunens_Dokumenter/Brosjyre%20Porsgrunn%202009/13112-Porsgrunn%20kommune-WEB.pdf
- Porsgrunn kommune. (2011c). *Ælvespeilet godkjenning av byggebudsjett med mer. Web-TV i bystyresalen, fra formannskapsmøte 09.06.11*. Hentet 11.05.12, fra <http://porsgrunn.exss.no/bruker/pages/archive.aspx>
- Porsgrunn kommune. (2011d). *Kulturprisen til Lena Barth Aarstad*. Hentet 11.05.12, fra <https://www.porsgrunn.kommune.no/Nyheter/Kulturprisen-til-Lena-Barth-Aarstad/>
- Porsgrunn kommune. (2012a). *Kulturhuset Ælvespeilet*. Hentet 11.05.12, fra <https://www.porsgrunn.kommune.no/Kampanjefelt/Kulturhuset1/>
- Porsgrunn kommune. (2012b). *Fakta om Porsgrunn kommune*. Hentet 11.05.12, fra <https://www.porsgrunn.kommune.no/Om-Porsgrunn/>
- Porsgrunn kommune. (2012c). *Porsgrunns historie*. Hentet 11.05.12, fra <https://www.porsgrunn.kommune.no/Om-Porsgrunn/Porsgrunns-historie/>
- Porsgrunn Scene. (2012). *Om scenen*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.porsgrunnscene.no/I-PRESSEN>
- Rockeklubben i Porsgrunn. (2012). *Hva er rockeklubben*. Hentet 11.05.12, fra <http://rockeklubben.wordpress.com/hva-er-rockeklubben/>
- Skien kommune. (2012). *Om Skien*. Hentet 11.05.12, fra <http://skien.kommune.no/Om-Skien/>
- Statistisk Sentralbyrå. (2007). *Sysselsatte personer etter næring. Lønnstakere og selvstendige. 1930-2007*. 1000. Hentet 11.05.12, fra <http://www.ssb.no/histstat/aarbok/ht-0901-sys.html>
- Statistisk Sentralbyrå. (2010b). *Personer 16 år og over, etter utdanningsnivå og bostedskommune. 2010*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.ssb.no/utniv/tab-2011-06-09-02.html>
- Statistisk Sentralbyrå. (2012). *Beregna folkemengd 1. januar 2012 og beregna folkevekst i 2011. Fylke og kommunar*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.ssb.no/emner/02/01/10/folkber/tab-2011-12-15-01.html>

Telemark fylkeskommune. (2008). *Anders Vangen fikk fylkeskulturprisen*. Hentet 11.05.12, fra <http://www.telemark-fk.no/ITF-TFK/add/kngnyheter.nsf/.XAppWPLookupNewsByUniversalID/ACD3294EBD348D23C125751B002EB111!OpenDocument>

Telemarksforskning. (2012a). *Om oss*. Hentet 11.05.12, fra http://www.telemarksforskning.no/Om_TF/start.asp?merket=7

Telemarksforskning. (2012b). *Norsk kulturindeks*. Hentet 11.05.12, fra http://www.telemarksforskning.no/fag/tema.asp?gID=KI&t_id=105

Ungdomsutvalget. (2002). *Historikk for ungdomsutvalget*. Hentet 11.05.12, fra <http://ungdomsutvalget.no/historikk.html>

Union Scene. (2012). *Om oss*. Hentet 11.05.12, fra http://unionscene.no/index.php/om_oss/

Wikipedia. (2012). *Hjertnes kino og kulturhus*. Hentet 11.05.12, fra http://no.wikipedia.org/wiki/Hjertnes_kino_og_kulturhus

Øhra, M. (2008a). *Identitet*. Hentet 11.05.12, fra <http://wp.home.hive.no/moh/undervisningsresurser/>

Offentlige dokumenter på Internett

St. meld nr. 22 2006-2007 (2007). *Veiviseren. For det norske filmløftet*. [Oslo] : Kultur- og kirke departementet. Hentet 01.03.12, fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kud/dok/regpubl/stmeld/2006-2007/Stmeld-nr-22-2006-2007-.html?id=460716>

Personlig kommunikasjon

Øystein Beyer, ordfører i Porsgrunn, Porsgrunn videregående skole, kultur og næring – et seminar om kultur, kulturøkonomi og næring, 22.09.11.

Sigrd Røyseng, førsteamanuensis i kultur og ledelse ved Handelshøyskolen BI, Høgskolen i Telemark, Bø, forelesing, 23.02.12.

Vedlegg

Vedlegg 1: Følgerebrev og intervjuguide for media, politikere, kultur- og næringsinteresser, og kommuneadministrasjon

Jeg studerer master i kulturstudier ved Høgskolen i Telemark, avdeling Bø. Jeg skal skrive en masteroppgave om hvilke argumenter som har vært brukt for å bygge et kulturhus i Porsgrunn. Jeg synes derfor at det er interessant å høre hva du mener om dette temaet og håper at du har mulighet til å bidra med synspunkter. Det finnes mange ulike meninger og sider i en slik sak. Jeg lurer derfor på hvilke aktører som har uttalt seg og i hvilken grad deres syn har blitt tatt hensyn til.

Jeg vil gjerne bruke en lydopptaker for å få med alt som blir sagt. Etter intervjuet vil det som blir sagt, transkriberes. Jeg ønsker å ha mulighet til å sitere deg anonymt der det er nødvendig. Jeg har satt opp en del spørsmål som jeg ønsker å stille deg, men disse fungerer mer som en veiledning for meg. Jeg håper derfor at vi kan få til en samtale om temaet, og setter stor pris på hvis du bidrar med andre synspunkter enn de spørsmålene jeg har formulert.

Intervjuet er frivillig og du kan når som helst trekke deg fra å delta uten å oppgi en begrunnelse. Du kan når som helst ta kontakt med meg vedrørende din rolle i prosjektet. Jeg har taushetsplikt og opplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Opptak vil bli slettet og datamaterialet vil anonymiseres ved prosjektslutt. Prosjektet avsluttes våren 2012. For ordens skyld er prosjektet meldt til og godkjent av Personvernombudet for forskning. Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste. Min hovedveileder er førsteamanuensis Sigrid Røyseng, biveileder er professor Geir Vestheim. Kontaktadressen er Høgskolen i Telemark, Gullbringvegen 38, 3800 Bø i Telemark.

Jeg kommer til å ringe deg en av de nærmeste dagene for å høre om vi kan gjøre en intervjuavtale. Jeg regner med at intervjuet vil vare rundt en time.

På forhånd mange takk for ditt bidrag i mitt prosjekt.

Med vennlig hilsen

Aslak Larsen

melodar@hotmail.com

mobil: 47398234

Informantens bakgrunn

1. Kan du fortelle litt om hvilken rolle du har og hva jobben inneholder? (Bakgrunn, kulturelle interesser, utøvende/skapende, utdanning, verv, medlemskap etc.)
2. Oppvekststed, hvor du bor, hvilken del av byen?

Forhold til og bruk av kulturtilbud

3. Hva synes du om kulturtilbudet i Porsgrunn og i regionen?
4. Hvilke kulturtilbud benytter du deg selv av?
5. Er det mest amatører eller profesjonelle som er utøvere av kulturtilbudet ditt?
6. Benytter du deg av kulturtilbud utenfor Porsgrunn eller utenfor regionen?
7. Hvilke faktorer avgjør om du benytter deg av kulturtilbudet? Hvilke kulturuttrykk det er og hvem som opptrer/hva som vises/stilles ut, grad av tilgjengelighet – hvor det er og hvor lett det er å komme seg til og fra, hvem som arrangerer, pris, sosialt sammen med venner eller alene etc.

Syn på det å bygge og drive et kulturhus

8. Hvordan ser du på å prioritere kulturhus sammenlignet med andre politiske formål i byen?
9. Hvem bør stå for utgiftene til å bygge kulturhuset? Kommunen, fylkeskommunen, staten, privat, frivillige eller en kombinasjon?
10. Hvem bør betale for den daglige driften av kulturhuset? Selvfinansiert, kommunen, fylkeskommunen, staten, private, frivillige eller en kombinasjon?
11. Hvem bør drive kulturhuset? Kommunen, som et kommunalt foretak som rapporterer til et styre, av private eller av frivillige?
12. Hvilke kvalifikasjoner bør de som arbeider i kulturhuset ha? Utdannelse, type utdanning, arbeidserfaring som kulturarbeider, kunstner, tekniker, økonomibakgrunn, organisasjon og ledelserfaring, markedsføring etc.?
13. Hvor mener du kulturhuset bør ligge?
14. Hvordan bør det sees ut? Arkitekturen, farger, form, skille seg ut blant bygningene rundt, eller gli inn i miljøet?

Proessen

15. Kan du fortelle om hvordan du synes prosessen rundt etableringen av kulturhuset har vært?
16. Hva mener du har vært viktige milepæler i prosessen?
17. Hvordan oppfatter du din egen rolle i denne prosessen?
18. Hvem mener du har blitt hørt/ikke hørt? Hvorfor tror du det?
19. Hvordan synes du saksbehandlingen har vært, (åpen og inkluderende eller lukket og hemmeligholdt, treg eller rask saksbehandling, faglig/ikke faglig forankret.)

Meninger om hvem kulturhuset skal være for og hva skal det inneholde

20. Hvilke målgrupper ser du for deg at skal bruke kulturhuset?
21. Bør kulturhuset kun være en visningsarena eller en kombinasjon der man også skaper og produserer kunst- og kulturuttrykk. Hvorfor?
22. Hva slags kulturelt innhold ønsker du at kulturhuset skal ha? (Scene for musikk, teater, dans, kino, galleri, møtelokale, konferanse, kontorer, undervisning, kulturskole, leiligheter, butikker, kafe, turistkontor etc.?)
23. Hva tenker du om å bruke kulturhuset til andre aktiviteter enn kultur, for eksempel undervisning og møter?
24. Når bør kulturhuset være åpent? Hver dag, når på døgnet, etter behov?

Utdypet syn på hva kulturhuset kan gjøre for lokalbefolkningen – identitet

25. Hvorvidt tenker du at kulturhuset vil forandre Porsgrunn som by og miljøet for menneskene som bor der? (Hvis ja på hvilken måte?)
26. Hvem tror du vil ha nytte av/bruke et nytt kulturhus og hvem vil eventuelt ikke ha nytte av det/ikke bruke det?
27. Hva tror du et kulturhus vil bety for befolkningen i Porsgrunn sitt forhold til kultur?
28. Har du noen tanker om hvorvidt kulturhuset kan være med på å skape nye møteplasser som ikke har eksistert før eller ikke? På tvers av sosial og kulturell bakgrunn? Hvordan da?
29. Tror du etablering av kulturhuset vil forandre hvordan ulike kunst- og kulturuttrykk vil samarbeide? Hvorfor tror du det?

30. I hvilken grad tror du kulturhuset vil kunne bidra til å skape en mer profesjonell ramme rundt det som vises fram, uavhengig av om det er amatører eller profesjonelle som har skapt det/viser det fram. Hvorfor tror du det?

Avslutning

31. Er det noe mer du har lyst til å legge til som kan være viktig for meg å vite?